

แนวทางการดำเนินการของ ศรชล.ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา
ทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

โดย

นาวาเอก ชัย เกตุวัฒนกิจ
รองผู้อำนวยการ สำนักอำนวยการ สำนักงานประสานภารกิจ
ความมั่นคงกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคง
ภายในราชอาณาจักร
กองทัพเรือ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65
ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2565 - 2566

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการดำเนินการของ ศรชล.ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาทำประมงผิดกฎหมายของ ประเทศไทยอย่างยั่งยืน” ลักษณะวิชา การทหาร ของ นาวาเอก ชัย เกตุวัฒนกิจ เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 - 2566

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา
ทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย นาวาเอก ชัย เกตุวัฒนกิจ

หลักสูตร วปอ รุ่นที่ 65

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานของ ศรชล. กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อศึกษา กฎเกณฑ์ มาตรการ การดำเนินการทำการประมงอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตามที่องค์การระหว่างประเทศกำหนด รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของประเทศไทยต่าง ๆ และประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทย 3. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ศรชล. ให้สามารถสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย โดยให้สอดคล้องกับกับการทำประมงที่มีมาตรฐานเพื่อผลประโยชน์ของชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสาร ระเบียบ คู่มือ กฎเกณฑ์ขององค์กรระหว่างประเทศ และมาตรฐานการทำประมงของประเทศไทยต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบ หลักการ เหตุผล กับการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่ผลการวิจัย และข้อยุติเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการให้มีการทำการประมง

ผลจากการวิจัย ทำให้ได้รับทราบบทเรียนของ ศรชล. ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงที่ต้องการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยการจัดโครงสร้างหน่วย การจัดฝ่าย และส่วนงานต่าง ๆ รองรับงานที่จะต้องดำเนินการ เช่น งานด้านสื่อสารยุทธศาสตร์ งานการประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยงาน เป็นต้น รวมทั้งงานการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้มีมาตรฐานการดำเนินการที่เป็นหนึ่งเดียว การจัดการองค์ความรู้ด้านกิจการประมงให้ผู้ที่มาปฏิบัติงานร่วมกันให้ความรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เช่น การกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการประมงแห่งชาติ (FMP) การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) การควบคุมการทำประมง การตรวจสอบแรงงานประมงในทะเล เป็นต้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1. ศรชล. ควรส่งเสริมให้มีการขยายผลการวิจัยงานบทบาทการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้มีบทบาทนำ และช่วยสนับสนุนการรักษากฎหมายให้มีประสิทธิภาพต่อไป 2. ศรชล. ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยลงไปในระดับ ศรชล. ภาคว่าจะสามารถนำนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร ในขณะที่เป็นหน่วยปฏิบัติ แต่ยังคงขาดเครื่องมือ และกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายทางทะเล

Abstract

Title Guidelines for SORCHON's actions in driving sustainable solutions against illegal fishing in Thailand

Field Military

Name Captain Chai Katevathanakit

Course NDC **Class** 65

Personal Research Paper on SORCHON's Approach in Driving Sustainable Solutions to control Thailand's Illegal Fishing Problem. Objective 1: To analyze problems, challenges and gaps. Objective 2: To study and apply the rules, measures, and sustainable fishing practices and collective responsibilities of the stakeholders as specified by international organizations to solve the problem of illegal fishing in Thailand. Objective 3. To set guidelines for developing and supporting the solution of illegal fishing problems in accordance with fishing standards for the sustainable national interest.

The research paper adopted a descriptive research approach by gathering data and interviewing representatives from relevant units and sectors, as well as conducting research from operating manuals. Regulations, manuals, rules of international organizations, fisheries standards of different countries as well as related resources and article from the internet were used for comparative analysis. Principles, reasoning, and lessons from actual operations were analyzed leading to recommendations and resolutions to be used in determining the suitable measures for illegal fishing.

As a result of the research, one of the key lessons learnt from solving the problem of illegal fishing was the importance of relevant agencies to work closely together. These included the structuring of units, departments, and divisions suitably to support the tasks that need to be carried out (e.g., strategic communication). A structured and unified standard of conduct on personnel development in law enforcement processes is also required. Additionally, the proper knowledge management in fisheries affairs is also important to ensure the support units have similar level of knowledge and proficiency, such as policy formulation and preparation of the National Fisheries Plan (FMP), traceability, fishery control, and inspection of sea fishery workers, etc.

Building on the findings of this research, it is suggested that subsequent research can look into: 1. How to promote and strengthen the capabilities on law enforcement and the necessary preparation needed to play a more active role in supporting law enforcement in a marine environment 2. How to encourage research at the ARROW level to effectively implement policy and law enforcement due to the lack of equipment and personnel specialized for maritime law enforcement.

คำนำ

ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่เคยปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือที่ต้องรับผิดชอบงานของ ศรชล. ทำให้ได้รับทราบถึงความสำคัญ และข้อจำกัดในการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของ ศรชล. ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ศรชล. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังดำเนินการปฏิวัติกิจการประมงของประเทศไทย โดยการประยุกต์องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดการทำประมงอย่างยั่งยืน และมีความรับผิดชอบที่เป็นมาตรฐานสากล เพื่อยกระดับกิจการประมงของประเทศไทยให้มีมาตรฐานที่เป็นสากลให้มากขึ้น โดยมีการออกมาตรการบังคับเพื่อจัดระเบียบการทำประมงให้มผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว แต่เนื่องจากในอดีตภาครัฐไม่ค่อยได้เข้ามาควบคุมกิจการประมงมากนัก ทำให้การออกมาตรการที่เร่งด่วนดังกล่าวต้องพบกับความท้าทายครั้งสำคัญกล่าวคือ เกิดการต่อต้านมาตรการของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สำคัญที่ควรนำมาเป็นบทเรียนในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาวิจัย แนวทางการการดำเนินการของ ศรชล. ในปัจจุบันในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย เพื่อจะได้นำบทเรียนที่ได้รับมาพัฒนาการปฏิบัติงานของ ศรชล. ในอนาคตให้สามารถปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างมากจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มประกอบด้วย พลโท เจนสิทธิ์ คนศิลป์, นาวาอากาศเอก เจน คล้ายสังข์, นาวาอากาศเอกหญิง เอมอร พุ่ทรงชัย ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้น ณ โอกาสนี้ด้วย หากเอกสารวิจัยฉบับนี้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยบ้างแล้ว ผู้วิจัยขออน้อมุติให้บิดามารดาตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้จนมีความรู้ด้านการทหารเรือมาตราบนับทุกวันนี้ และหากมีสิ่งใดที่บกพร่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นาวาเอก

(ชัย เกตุวัฒน์กิจ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวข้อง	6
ผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงทะเลและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง	6
กิจการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำของประเทศไทย	7
กฎเกณฑ์และการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมการทำประมง	10
กฎเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศกับการประกอบ	
กิจการประมงตามมาตรฐานสากล	13
บทบาทขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGO) และการตรวจสอบกิจการ	
ประมงให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล	14
ทฤษฎี หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางยุทธศาสตร์	15
ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารองค์กร	21
การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้วยกาเปลี่ยนแปลง (Change Management)	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
กรอบแนวคิดของการวิจัย	30
สรุป	31
บทที่ 3 การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย	
ที่เป็นมาตรฐานสากล กับการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม	
กับประเทศไทย	33
ยุทธศาสตร์ของชาติ กับผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงของประเทศไทย	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การปฏิบัติของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (อำนาจและหน้าที่)	37
บทเรียนของประเทศต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย	40
การสื่อสารทางยุทธศาสตร์กับการสร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจกับประชาชน	47
สรุป	49
บทที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย	50
วิเคราะห์บทบาทของ ศรชล.กับการแก้ไขปัญหา	
ตลอดจนการกำหนดมาตรการการทำประมงของประเทศไทย	52
แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการของ ศรชล.ในการบังคับใช้กฎหมาย	61
การพัฒนาการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล.กับการบังคับใช้กฎหมาย	64
การพัฒนา ศรชล.เพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	72
สรุป	74
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	76
สรุป	76
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	80
ประวัติย่อผู้วิจัย	82

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สรุปการประยุกต์ใช้หลักการบริหารองค์กรและการจัดการ ประมงตามมาตรฐานสากล	32
3-1	การควบคุมการทำประมงของกลุ่มประเทศต่าง ๆ	45
3-2	สรุปการประยุกต์ใช้หลักการบริหารองค์กรและ การจัดการประมงตามมาตรฐานสากล	46
4-1	สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาของ ศรชล. เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานในอนาคต	59
4-2	รายละเอียดการดำเนินงานแผนงานที่ 1.1	64
4-3	รายละเอียดการดำเนินงานแผนงานที่ 1.2	68

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2-1	เรือประมงพื้นบ้าน - เรือประมงพาณิชย์	8
2-2	ระบบเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนเรือและใบอนุญาตทำการประมง	11
2-3	แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล	16
2-4	ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ แสดงในแผนภาพของพีระมิด	25
3-1	ภาพตัดขวางแสดงเขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982	34
3-2	อาณาเขตทางทะเลของไทย	35
3-3	โครงสร้าง ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	39
3-4	กฎเกณฑ์ที่จะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงยอมรับและปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ	40
3-5	พื้นที่ทำการประมงที่ควบคุมโดย RFMOs	41
3-6	การกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหา IUU – Fishing ของสหภาพยุโรป (EU)	42
4-1	การบริหารงานที่มีความอ่อนตัว	54
4-2	ปัจจัยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ของ ศรชล.	65
4-3	การจัดอบรมด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้กับบุคลากร	70
4-4	โครงสร้างศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	73

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ ศรชล.เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทย สืบเนื่องจากการที่สหภาพยุโรป (EU) ได้เคยประกาศให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องจับตามอง (ใบเหลือง) ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) เมื่อ 21 เม.ย. 58 และหากประเทศไทยยังปล่อยให้สถานการณ์การทำประมงผิดกฎหมายยังคงมีต่อไป EUก็จะประกาศให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่เข้าข่ายไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ใบแดง) ส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่ได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือจากนานาชาติโดยจะมีมาตรการไม่รับซื้อสินค้าประมงจากประเทศไทยอันจะทำให้ไม่สามารถส่งออกสินค้าประมงและผลิตสินค้าในกิจการประมง และอุตสาหกรรมต่อเนื่องออกสู่ตลาดต่างประเทศได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน และขยายตัวเป็นปัญหาสังคมในที่สุด ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วนซึ่งปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งต่อมาประเทศไทยก็ได้ใช้กลไกการบูรณาการงานจากหลายหน่วยงานร่วมแก้ไขปัญหาจนในที่สุด สหภาพยุโรปได้ประกาศยกเลิกใบเหลืองที่เคยให้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2562 แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นปัญหาที่สำคัญแต่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการและต้องการการกำกับงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การแก้ไขปัญหาความยั่งยืนเพื่อไม่ให้ปัญหาดังกล่าวต้องย้อนกลับมาจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญของ ศรชล.ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลจึงต้องมีการดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและปรับการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการที่เป็นสากลและได้รับการยอมรับจากประชาชนในคราวเดียวกัน (สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี, ออนไลน์, 2565)

ศรชล.ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อคิดเห็น ของ EU เพื่อให้การทำประมงมีความยั่งยืนและเป็นการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อาทิเช่น การปรับปรุงกฎหมายการทำประมง การนำกฎหมายไปบังคับใช้อย่างจริงจัง การจัดทำระบบติดตามเรือ การบูรณาการระบบทะเบียนเรือและใบอนุญาตทำการประมงให้สามารถตรวจสอบได้ และมีระบบสอบสวนข้อมูลระหว่างกรมประมง และกรมเจ้าท่า รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก ตามจังหวัดชายทะเลทั้ง 22 จังหวัด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลทะเบียนเรือ ใบอนุญาต และแรงงาน ในเรือประมงให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดก่อนนำเรือออกไปทำการประมงในทะเล

ผลการปฏิบัติที่ผ่านมาพบปัญหา ข้อขัดข้อง และได้รับบทเรียน แบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่

1. ลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาการจัดโครงสร้างภายใน ศรชล.ที่ไม่สนองตอบกับงานด้านการข่าว เพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ที่มีอิทธิพลต่อการต่อต้านมาตรการของรัฐ และการรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย เพื่อนำมาปรับให้สอดคล้องกับการออกนโยบาย ประการต่อมา ได้แก่ การตรากฎหมายให้ทันสมัย และการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางเดียวกัน สืบเนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเพื่อจัดการประมงที่ล่าช้า และไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล จึงได้มีการออก พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558 เมื่อ 21 พ.ย. 58 เป็นการเร่งด่วนซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการบังคับใช้ที่แตกต่างจากที่เคยมีการตรากฎหมายในเมืองไทย โดยกำหนดบทลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง และมีขั้นตอนกระบวนการพิจารณาโทษที่รวดเร็ว จึงเกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง ทำให้มีการต่อต้านอย่างมากจากกลุ่มประมงพื้นบ้าน และกลุ่มประมงพาณิชย์ ตลอดจนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่อง นอกจากนั้นแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ยังไม่เชี่ยวชาญเพียงพอจึงทำให้มาตรฐานการปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าการจัดเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ มาปฏิบัติงานติดตามสถานการณ์เพื่อรองรับเหตุการณ์ที่มีพลวัตสูง และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ยังไม่สามารถดำเนินการได้เพราะความเข้าใจของแต่ละหน่วยที่ต้องมาปฏิบัติงานร่วมกันยังมีน้อยมาก สืบเนื่องจากขอบเขตงานการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย มีความกว้างขวาง ประกอบกับในช่วงต้น งานบางรายการยังไม่สามารถระบุได้ว่าต้องทำอะไรบ้าง และหน้าที่ดังกล่าวนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด และถึงแม้ทราบภารกิจ และหน้าที่แล้ว การนำหน่วยงานมาบูรณาการร่วมกันยังต้องทำความเข้าใจ และต้องการการจัดระบบงานให้มีการทำงานอย่างประสานสอดคล้องเพื่อให้มีพลังในการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย

2. ลำดับต่อมาได้แก่ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการแก้ไขปัญหา IUU Fishing สืบเนื่องจากการที่องค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้กำหนดให้มีมาตรการทำการประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกับทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยมีรายละเอียดดำเนินการตามมาตรฐานสากล ได้แก่ การกำหนดให้มีการจัดทำแผนบริหารจัดการประมงของประเทศ (FMP) ที่เป็นลักษณะของการจัดทำยุทธศาสตร์การใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำของประเทศไทย รวมทั้งมีแผนเฉพาะที่เกี่ยวข้องการป้องกัน ยับยั้ง และแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA - IUU) แล้ววางมาตรการตรวจสอบโดยการจัดทำระบบการติดตาม ควบคุมการทำประมง (MCS) เพื่อติดตามการจับสัตว์น้ำทั้งในประเทศ น่านน้ำสากล และทะเลหลวง และการออกมาตรการในการควบคุม และตรวจสอบเรือประมงทั้งในทะเล และบนฝั่ง (PIPO) นอกจากนั้นแล้วยังมีมาตรการตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์น้ำเข้าสู่กระบวนการผลิต จนถึงมือผู้บริโภค (Traceability) ผลการปฏิบัติที่ผ่านมามีรายงานให้ EU ทราบตามระยะเวลา กำหนดตามแผน เช่น การจัดทำแผน FMP การจัดทำแผน NPOA-IUU การจัดตั้งศูนย์ PIPO เป็นต้น และมีบางมาตรการอยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การควบคุมการทำประมงทั้งในและนอกน่านน้ำ การควบคุมการขนถ่ายสัตว์น้ำกลางทะเล เป็นต้น แต่มีบางมาตรการยังไม่สามารถดำเนินการได้ โดยรวดเร็ว เช่น ผลการบังคับใช้กฎหมาย

ตาม พ.ร.ก. การประมง พ.ศ. 2558 การแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานในภาคประมง เป็นต้น แต่ปัญหาทั้งหมดตามที่กล่าวมาแล้วนั้นรัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาเพื่อทำให้การประมงของไทยเป็นการทำการประมงที่มีมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับของนานาชาติต่อไป

3. ลำดับสุดท้าย ได้แก่การสร้างการยอมรับในการออกมาตรการของรัฐของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งสมาคมการประมง และกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ รวมทั้งการประสานงานกับกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องทั้งองค์กร NGO กลุ่มต่าง ๆ และสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกประเทศที่เคลื่อนไหวกดดันการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากมาตรการที่กำหนดมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียค่อนข้างมาก ดังนั้นการชี้แจงทำความเข้าใจรวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดแนวทางที่เหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติได้จริงตามบริบทการทำประมงของประเทศไทย เพื่อให้มาตรการดังกล่าวมีผลบังคับใช้ได้จริง และทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และไม่ทำให้กิจการประมงของไทยต้องบอบช้ำมากเกินไปจากการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงกับข้อกำหนดที่ส่วนหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการกีดกันทางการค้าจาก EU และประเทศตะวันตกด้วยส่วนหนึ่ง อันจะทำให้การแก้ไขปัญหาที่มีความยั่งยืนในอนาคต และเป็นไปตามแผนการจัดการประมงของประเทศไทยให้มีมาตรฐานสากลในคราวเดียวกัน

การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายในครั้งนี้นับเป็นสิ่งท้าทายของ ศรชล. เป็นอย่างมาก หากสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ตามแผนงานที่วางไว้ ก็จะทำให้ ศรชล. ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาล และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นจึงได้กำหนดประเด็นปัญหาและคำถามวิจัยในครั้งนี ดังนี้

1.3.1 การปฏิบัติงานของ ศรชล. ที่ผ่านมามีปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง อย่างไร โดยเฉพาะประเด็นการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

1.3.2 สามารถนำหลักการ และมาตรการต่าง ๆ ขององค์กรระหว่างประเทศ ที่กำกับการทำประมงให้มีการยั่งยืน และบทเรียนการแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายกับประเทศไทย ได้อย่างไรบ้าง

1.3.3 กำหนดแนวทางการดำเนินการกับ ศรชล. ในอนาคตเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ได้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานของ ศรชล. กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อศึกษา กฎเกณฑ์ มาตรการ การดำเนินการทำการประมงอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตามที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนด รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของประเทศต่าง ๆ และประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทย

3. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ศรชล.ให้สามารถสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย โดยให้สอดคล้องกับกับการทำประมงที่มีมาตรฐานเพื่อผลประโยชน์ของชาติอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การวิจัยนี้ จะเน้นไปที่ การปฏิบัติงานและการบริหารงานของ ศรชล. ในการรักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง IUU ซึ่งเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของ ศรชล. ซึ่งต้องมีการบูรณาการ ร่วมกับหน่วยงานทั้ง 6 หน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติมีความรวดเร็วตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างทันท่วงที

1.2 การพิจารณามาตรการกฎเกณฑ์การทำประมงที่เป็นสากลและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงไทย

1.3 จะดำเนินการหาแนวทางการสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้มาตรการการทำประมงที่เป็นสากลเป็นที่ยอมรับ และให้ผู้ประกอบกิจการประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้ความร่วมมือกับภาครัฐให้มากขึ้น

2. ขอบเขตด้านประชากร

จะดำเนินการศึกษากลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงทั้งผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูป ผู้ประกอบการประมงพาณิชย์ ผู้ประกอบการประมงพื้นบ้านซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานภายใน ศรชล. เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ให้เป็นแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทการทำประมงของประเทศไทยให้มีความยั่งยืนสืบไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2565 - พฤษภาคม 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสาร ระเบียบ คู่มือ กฎเกณฑ์ขององค์กรระหว่างประเทศ และมาตรฐานการทำประมงของประเทศต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบ หลักการ เหตุผล กับการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่ผลการวิจัย และข้อยุติ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการให้มีการทำประมงแบบยั่งยืนต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นำผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานของ ศรชล. ที่ผ่านมา เพื่อให้กรมประมง กรมเจ้าท่า และกระทรวงแรงงาน นำไปพัฒนาการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ในส่วนที่รับผิดชอบเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. นำผลการศึกษามาตรการ และกฎเกณฑ์ที่องค์ระหว่างประเทศใช้ในการกำกับในการทำประมงอย่างยั่งยืน และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มาประยุกต์ใช้ และเสนอแนะให้รัฐบาล ได้ออกมาตรการสำหรับแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายต่อไป

3. นำผลการวิจัยเสนอให้ กปม. จท. รง. สมช.และรัฐบาล ใช้เป็นแนวทางในการออกนโยบาย และการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายได้ดำเนินการต่อไปได้อย่างประสานสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำจำกัดความ

I UU Fishing (Illegal Unreported and Unregulated Fishing)

หมายถึง การทำประมงที่ผิดกฎหมายขาดการรายงานและไร้การควบคุม

NPOA IUU Fishing (National Plan of Action IUU Fishing)

หมายถึง แผนระดับชาติหรือ มาตรการในการป้องกัน ยับยั้ง การทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงทะเลและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
2. กิจการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำของประเทศไทย
3. กฎเกณฑ์และการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมการทำประมง
4. กฎเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศกับการประกอบกิจการประมงตามมาตรฐานสากล
5. บทบาทขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGO) และการตรวจสอบกิจการประมงให้เป็นไป

ตามมาตรฐานสากล

6. ทฤษฎี หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางยุทธศาสตร์
7. ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารองค์กร
8. การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้วยการเปลี่ยนแปลง (Change Management)
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดของการวิจัย
11. สรุป

ผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงทะเลและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

กิจการประมงนับว่าอยู่คู่กับประเทศไทยมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่ประเทศไทยตั้งปรากฏภูมิภาพเขียนเกี่ยวกับการจับปลามาก่อนประวัติศาสตร์ และมีคำกล่าวมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยว่า “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” “กินข้าวกินปลา” ปลาเป็นแหล่งโปรตีนของคนไทยมาตั้งแต่ยุคโบราณ หน่วยงานภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประมงโดยกรมสรรพากรจัดเก็บภาษีค่าน้ำ ค่าภาษีอากรสัตว์น้ำ ถือได้ว่าการบริหารจัดการทางการประมงของไทยเริ่มขึ้นใน พ.ศ.2444 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2469 ให้ตั้งกรมรักษาสัตว์น้ำขึ้นในกระทรวงเกษตรธิการ พ.ศ.2477 เปลี่ยนชื่อเป็นกรมการประมง เพื่อศึกษา วิจัย ค้นคว้าและทดลองเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ การรวบรวมข้อมูล สถิติ ความรู้เกี่ยวกับการประมง การอนุรักษ์ชลสมบัติ การพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์การประมง ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ อุตสาหกรรมสัตว์น้ำ รวมทั้งการสำรวจแหล่งประมง ตลอดจนการส่งเสริมและเผยแพร่การเพาะเลี้ยงในน้ำ การจับสัตว์น้ำ งานอาชีพการประมงอื่น ๆ และการควบคุมกิจการประมงให้เป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้น จึงนับได้ว่ารัฐบาลในทุกสมัยที่ผ่านมาเห็นว่ากิจการประมงเป็นกิจการที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร และสร้างความมั่งคั่ง

ให้กับประเทศ จึงได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในทุก ๆ ปี แต่การนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังต้องมีการปรับปรุงกิจการประมงของประเทศเพื่อให้มีมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับของนานาชาติซึ่งลักษณะการทำกิจการประมงของประเทศไทย มีลักษณะที่เฉพาะตัวและมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับประเทศใด ๆ ตลอดจนวัฒนธรรมขององค์กรในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึงการบูรณาการมักจะทำได้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากแต่ละหน่วยก็มีกฎหมายและอำนาจที่ถืออยู่กับหน่วยงานของตนเอง ดังนั้น การที่จะศึกษาบทบาทของศรชล. ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายจึงต้องมีความเข้าใจสภาพแวดล้อมของการทำประมงของประเทศไทย บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบทั้งภายใน และนอกประเทศ รวมทั้งปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ(Non-government Organizations: NGO) เข้ามาเป็นผู้เล่นสำคัญที่ทรงประสิทธิภาพ มีขีดความสามารถด้านการข่าว ผังตัวในลักษณะเกาะในพื้นที่ตลอดเวลาทำให้ทราบการเคลื่อนไหวการดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐเป็นอย่างดี และมักจะเคลื่อนไหวกดดันภาครัฐเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ฝ่าย EU ต้องการ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรที่จะต้องปรับการปฏิบัติงานและติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ และต้องมีการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในกิจการประมงให้มีความชัดเจนเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาต่อไป

กิจการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล มีฝั่งทะเลทั้งด้านอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามันครอบคลุมพื้นที่ 323,488.32 ตร.กม. เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำที่เป็นอันดับที่ 4 ของโลก นับตั้งแต่อดีตถือว่าประเทศไทย มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และมีประชากรที่ประกอบอาชีพประมงประมาณ 161,670 คน โดยแบ่งเป็นการทำประมงพื้นบ้านขนาดเรือที่ใช้ทำการประมงตั้งแต่ 5 ตันกรอส ลงมาจำนวนประมาณ 33,205 ลำ ประมงพาณิชย์ขนาดเรือ 10 ตันกรอสขึ้นไปจำนวน 11,218 ลำ และมีผู้ประกอบการประมงในกิจการแปรรูปอุตสาหกรรมสัตว์น้ำประมาณ 183,100 ราย เดิมธุรกิจประมงของประเทศไทยเคยครองอันดับ 4 ของโลก มีมูลค่าการส่งออกนับเป็นแสนล้านบาท โดยที่ผ่านมาธุรกิจประมงทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงพาณิชย์ และกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำนั้น ภาครัฐไม่ค่อยได้เข้าไปจัดระเบียบ และมีมาตรการในการควบคุมมากนัก ประกอบกับกฎหมายที่ใช้ควบคุมในกิจการดังกล่าวมีความล้าหลังอยู่มากโดยมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมครั้งล่าสุดก่อนได้รับใบเหลืองจาก EU คือ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 และพระราชบัญญัติสิทธิการประมงในเขตน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2482 แต่กิจการประมงได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการปรับกลยุทธ์เพื่อให้สามารถต่อสู้ในเชิงธุรกิจ ประกอบกับภาครัฐก็ไม่ได้เข้ามาควบคุมอย่างเพียงพอจึงทำให้ธุรกิจดังกล่าวอยู่ในสถานะของการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรง ก่อให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรจนในบางครั้งมีผู้ประกอบการเลือกการดำเนินธุรกิจที่เข้าข่ายหรือล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมายหรือเป็นการกระทำที่ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล ส่งผลให้ภาพลักษณ์กิจการประมงของประเทศไทยตกอยู่ในสถานะที่ไม่สู้ดีในสายตาของนานาชาติ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์กิจการประมงของประเทศไทยตกอยู่ในสถานะที่ต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงครั้งใหญ่

แผนภาพที่ 2 - 1 เรือประมงพื้นบ้าน - เรือประมงพาณิชย์

กองเรือประมงไทย

เรือประมงสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. เรือประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก (Small artisanal fishing vessels) หมายถึง เรือประมงที่มีขนาดเครื่องยนต์น้อยกว่า 180 แรงม้า และมีความจุน้อยกว่า 5 ตันกรอส

2. เรือประมงพื้นบ้านขนาดใหญ่ (Large artisanal fishing vessels) หมายถึง เรือประมงที่มีขนาดเครื่องยนต์ 180-220 แรงม้า และมีความจุ 5-10 ตันกรอส

3. เรือประมงขนาดเล็กเชิงพาณิชย์ (Semi-commercial fishing vessels) หมายถึง เรือประมงที่มีขนาดเครื่องยนต์ 220-380 แรงม้า และมีความจุ 10-20 ตันกรอส

แผนภาพที่ 2 - 1 เรือประมงพื้นบ้าน – เรือประมงพาณิชย์ (ต่อ)

4. เรือประมงพาณิชย์ (Commercial fishing vessels) หมายถึง เรือประมงที่มีขนาดเครื่องยนต์ มากกว่า 380 แรงม้า และมีความจุมากกว่า 20 ตันกรอส

5. เรือประมงนอกน่านน้ำ หมายถึง เรือประมงที่ทำการประมงนอกน่านน้ำไทยที่มีขนาดความจุเกินกว่า 60 ตันกรอส

6. เรือขนถ่ายสัตว์น้ำ

6.1 เรือขนถ่ายสัตว์น้ำในประเทศ เป็นเรือที่มีขนาดความจุเกินกว่า 30 ตันกรอส ที่ใช้ดำเนินการขนถ่ายสัตว์น้ำภายในน่านน้ำไทย ใช้น้ำแข็งในการเก็บและรักษาคุณภาพสัตว์น้ำ (ภาพซ้าย)

6.2 เรือขนถ่ายสัตว์น้ำนอกน่านน้ำไทย เป็นเรือที่มีขนาดความจุเกินกว่า 60 ตันกรอส ที่ใช้ดำเนินการขนถ่ายสัตว์น้ำนอกน่านน้ำไทย ใช้ระบบแช่แข็งในการเก็บและรักษาคุณภาพสัตว์น้ำ (ภาพขวา)

ที่มา : ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

กฎเกณฑ์และการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมการทำประมง

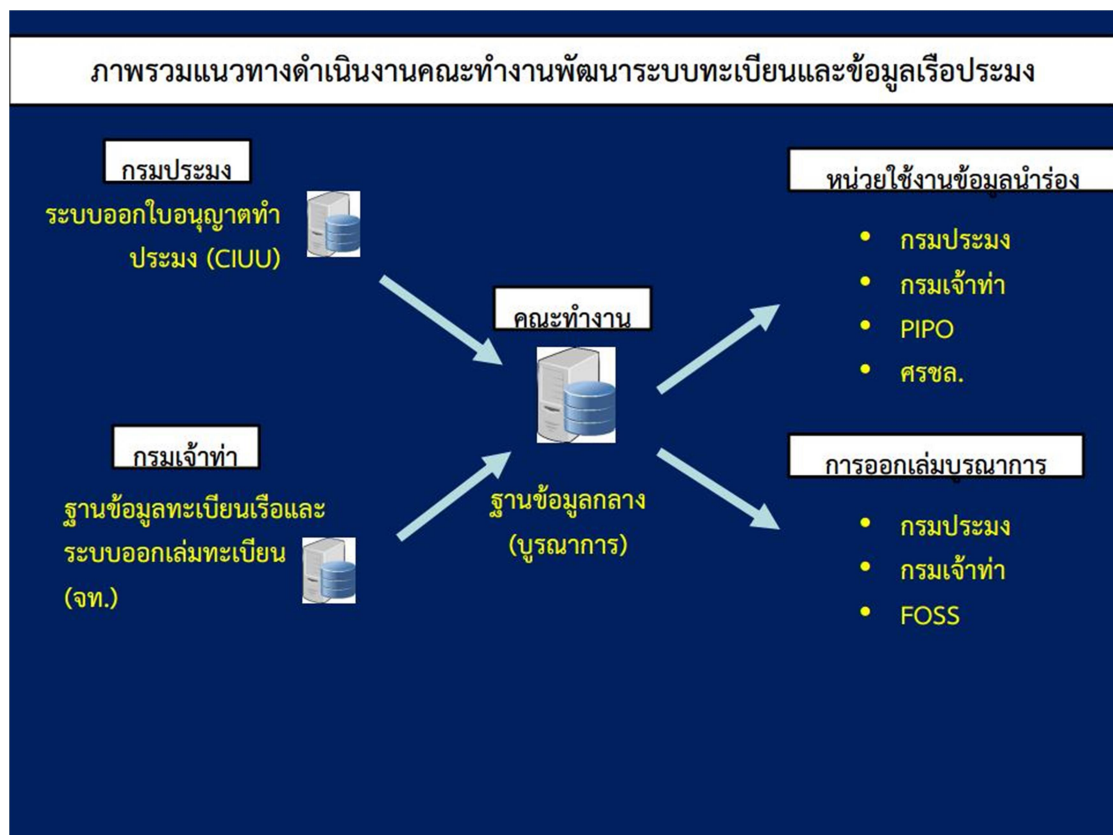
หน่วยงานที่ควบคุมกิจการประมงของประเทศไทยประกอบด้วยหลายหน่วยงานด้วยกัน แต่อยู่ในลักษณะต่างหน่วยต่างทำ เพราะแต่ละหน่วยก็มีกฎหมายที่ให้อำนาจเป็นพื้นฐานในการอ้างอิง แต่ลักษณะงานการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายต้องมีการบูรณาการงานให้เกิดการประสานสอดคล้อง เพื่อควบคุมระบบงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยการดำเนินการต้องเริ่มตั้งแต่การมีแผนเพื่อกำหนดทิศทางการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน การจัดทำแผนรองรับที่สามารถแปลงเป็นการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง การกำหนดมาตรการเพื่อกำกับการทำประมงตามลำดับตั้งแต่ บนฝั่ง ในทะเล และในกระบวนการผลิตสินค้าสัตว์น้ำจนนำส่งถึงมือผู้บริโภค โดยขบวนการดังกล่าวมีภาระงานและหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดทำแผนบริหารจัดการประมงแห่งชาติ (FMP) โดย กปม. เป็นหน่วยกำหนด ยุทธศาสตร์หรือทิศทางการใช้และควบคุมการจับทรัพยากรสัตว์น้ำโดยเริ่มจากขั้นตอนที่สำคัญคือการควบคุมจำนวนเรือให้เหมาะสมกับทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีอยู่ รวมทั้งการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ และการใช้ชนิดเครื่องมือจับสัตว์น้ำให้เหมาะสมตามประเภท และช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการขยายพันธุ์เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้สัตว์น้ำได้มีเวลาในการแพร่ขยายพันธุ์ ให้เหมาะสมกับระบบนิเวศในพื้นที่และช่วงเวลา โดยมีการใช้ข้อมูลวิชาการ และสถิติประกอบการวางแผน จึงอาจกล่าวได้ว่า FMP คือ ยุทธศาสตร์การทำประมงของประเทศไทยยุค 4.0 แต่ที่ผ่านมากปม. ยังไม่สามารถเก็บข้อมูลทางสถิติ เช่น ข้อมูลชนิด แหล่งที่มา จำนวนสัตว์น้ำที่สามารถจับในแต่ละปี จึงทำให้การจัดทำ FMP ของ กปม. เป็นจุดอ่อนให้ผู้ประกอบการโจมตีและไม่เชื่อข้อมูลการจัดทำแผนบริหารจัดการประมงแห่งชาติ ดังกล่าวตลอดมา

2. การออกใบอนุญาตทำการประมงต้องสัมพันธ์กับปริมาณเรือประมงที่มีอยู่จริงโดยให้สามารถมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลใบอนุญาตทำการประมงของ กปม. กับใบอนุญาตใช้เรือของ จท. ในลักษณะ Online และ Realtime ทั้งนี้เพื่อให้การควบคุมการทำประมงอยู่ในกรอบแผนงาน FMP ที่ได้กำหนดไว้ โดยการพัฒนาระบบสารสนเทศให้สามารถตรวจสอบข้อมูลการออกใบอนุญาตทำการประมงของ กปม. และใบอนุญาตใช้เรือของ จท. ให้มีความสอดคล้องกันและสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาเพื่อให้ฐานข้อมูลจำนวนเรือและใบอนุญาตทำการประมงสอดคล้อง ตรงตามความเป็นจริง ที่ผ่านมานั้นหากผู้ประกอบการต้องการทำการประมงต้องเริ่มจากขั้นตอนการขอจดทะเบียนเรือกับ จท. หากแบบเรือมีคุณสมบัติครบถ้วนก็จะอนุญาตให้มีการสร้างเรือไว้ใช้งานได้ แต่เมื่อไปขออนุญาตใบประกอบอาชีพประมงจาก กปม. การจะได้รับใบอนุญาตหรือไม่ขึ้นกับว่าศักร์การทำประมงประเภทที่ขอจะสามารถออกใบอนุญาตให้ได้หรือไม่ หากโควตาประเภทเครื่องมือประมงที่ขออนุญาตมีไม่เพียงพอ เช่น ใบอนุญาตการมีเครื่องมืออวนลาก ซึ่ง กปม. หยุดให้กับผู้ประกอบการเมื่อ พ.ศ.2539 เนื่องจากศักร์การทำประมงด้วยเครื่องมือดังกล่าวอยู่ในสถานะเกินทรัพยากรที่มีอยู่ (Overfishing) จึงต้องมีการควบคุมการออกใบอนุญาตอย่างเคร่งครัด ดังนั้นหากผู้ประกอบการรายใดมาขอใบอนุญาตดังกล่าว กปม. จะไม่สามารถดำเนินการให้ได้ แต่เจ้าของเรือไม่ทราบข้อมูลได้ดำเนินการขอใบอนุญาตมีเรือจาก จท. และสร้างเรือจนเสร็จเรียบร้อย ลงทุนสร้างเรือไปหลายลำบาทแต่ไม่มีใบอนุญาตทำการประมง จึงเสี่ยงนำเรือออกจับสัตว์น้ำโดยไม่มีใบอนุญาตซึ่ง

ถือว่าผิดกฎหมาย แต่ก่อนหน้านั้นฐานข้อมูลระหว่าง กปม. และ จท. ไม่ได้มีการเชื่อมโยงกัน จึงไม่ได้มีการตรวจสอบ เมื่อ EU ทำการตรวจสอบข้อมูลจำนวนเรือประมงของ จท. กับจำนวนใบอนุญาตทำการประมงของ กปม. ในเวลาต่อมาจึงพบว่าประเทศไทย มีจำนวนใบอนุญาตใช้เรือ และจำนวนใบอนุญาตทำการประมงที่ไม่สัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องมาจากหน่วยงานทั้ง 2 แห่ง เป็นหน่วยงานที่สังกัดต่างกระทรวงกัน จึงยังขาดการประสานงานที่ดี ทำให้ไม่สามารถเชื่อมต่อนฐานข้อมูลดังกล่าวเข้าด้วยกันได้ และนี่เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ EU ให้ใบเหลืองกับประเทศไทย

แผนภาพที่ 2-2 ระบบเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนเรือและใบอนุญาตทำการประมง

ที่มา : ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

3. การตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของสินค้าสัตว์น้ำเพื่อให้ทราบที่มาตั้งแต่แหล่งจับจนถึงการจัดส่งถึงมือผู้บริโภคด้วยระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) โดยระบบดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรมศุลกากร (ศก.) ในการตรวจสอบสินค้าในระวางเรือ กปม. ตรวจสอบสินค้าสัตว์น้ำที่มา กับเรือ และ จท. ดำเนินการอนุญาตพื้นที่ให้จอดเรือ ทั้ง 3 หน่วยงานต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวเข้าด้วยกันเพื่อประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจได้ว่าจะไม่มีการนำเข้ามาสินค้าที่ได้จากการทำประมง IUU Fishing เข้าสู่ขบวนการผลิต และสร้างความมั่นใจว่าเรือที่ใช้ในการขนถ่ายสัตว์น้ำมีการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีการกำหนดพื้นที่การขนถ่ายสัตว์น้ำที่หน้าท่าเรือตามกำหนด โดยที่ผ่าน มาทั้ง 3 หน่วยงาน ยังไม่มีการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการจัดทำระบบแลกเปลี่ยน

ข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังไม่มีการค้าเนินการมาก่อน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบที่มา แหล่งที่จับ ทั้งชนิด และจำนวนได้ จึงไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนประกอบการจัดทำแผนบริหารจัดการประมงแห่งชาติ (FMP)

4. การจัดส่งสินค้าสัตว์น้ำที่ผ่านขบวนการผลิตถึงมือผู้บริโภคต้องมีการทำตามกฎระเบียบ เพื่อให้เป็นมาตรฐานสากลกล่าวคือ เมื่อผลิตสินค้าได้เรียบร้อยและถึงขั้นตอนจัดส่งถึงมือผู้บริโภค ต้องมั่นใจในเรื่องความปลอดภัย และสุขอนามัย จึงต้องมีการควบคุมเรือที่ต้องขนส่งและมีมาตรฐานตามที่ EU กำหนด โดยต้องมีการตรวจสอบมาตรฐานเรือทุกลำ แต่ที่ผ่านมา กปม.ไม่ได้มีการดำเนินการรายละเอียดตามที่ EU กำหนดไว้ สินค้าที่ผลิตได้จึงไม่สามารถส่งไปยังลูกค้าได้ ประกอบกับมาตรการดังกล่าวออกมาในช่วงที่ผู้ประกอบการได้มีการทำสัญญาส่งมอบสินค้าไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ และจากการออกมาตรการดังกล่าวอย่างรีบเร่งในขณะที่ระบบรองรับยังไม่เรียบร้อยจึงนำไปสู่ปัญหาในการปฏิบัติตามมาในที่สุดโดยมีการต่อต้านจากผู้ประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำเพื่อการส่งออกอย่างต่อเนื่อง

5. การตรวจสอบการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ในภาคประมงทะเลของประเทศไทย ประกอบกิจการและผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำต้องไม่มีการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ สืบเนื่องจากปัจจุบันกิจการประมงเป็นลักษณะงานที่ยังต้องใช้แรงงานเป็นหลัก แต่เนื่องจากเป็นงานที่ตรากตรำทำให้ไม่สามารถหาแรงงานไทยมาทำงานในเรือประมงได้ กระทรวงแรงงาน (รง.) จึงออกมาตรการผ่อนปรนให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา สามารถทำงานในเรือประมงได้เป็นการชั่วคราวโดยให้มีการจ้างเป็นรายปี พอครบกกำหนดก็เดินทางกลับประเทศของตนเองเพื่อต่อใบอนุญาต และสามารถกลับมาทำงานต่อไปได้เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อประเทศไทย แต่จากมาตรการที่หละหลวม และส่วนใหญ่ภาคเอกชนจะเป็นผู้ประสานงานกับนายหน้าที่ต่างประเทศโดยไม่ได้ผ่านหน่วยงานภาครัฐจึงทำให้เกิดช่องทางการค้าแรงงานตามมา ยกตัวอย่างเช่น นายจ้างมีการเก็บเงินค่าดำเนินการใบอนุญาตกับแรงงานต่างด้าว การยึดใบอนุญาตทำงานทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างก่อให้เกิดปัญหาการใช้แรงงานบังคับในเรือประมง จากกรณีดังกล่าวจึงมี NGO ด้านแรงงานและกลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ ได้รายงานให้ EU ทราบว่ามีการค้ามนุษย์ในเรือประมงของประเทศไทยที่ทำการประมงในทะเลหลวง รัฐบาลถูกกดดันให้ต้องออกมาตรการให้เรือประมงนอกน่านน้ำทั้งหมดที่ทำการประมงในมหาสมุทรอินเดียเดินทางกลับประเทศไทยในทันที เพื่อมาปรับแก้ไขสภาพความเป็นอยู่ในการทำงานของเรือประมง และเป็นที่มาของการปรับปรุงสภาพการเป็นอยู่ของแรงงานในเรือประมงภายในประเทศในเวลาต่อมา และเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ EU ให้ใบเหลืองกับประเทศไทย หากไม่รีบแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานในเรือประมง จะมีผลต่อการประมงของประเทศไทยในวงรอบต่อไป

6. การติดตามพฤติกรรมกรรมการทำการประมงด้วยระบบติดตามเรือ (VMS) กปม.ได้ออกมาตรการบังคับให้เรือที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสที่มีอยู่ประมาณ 3,594 ลำ ต้องติดตั้งระบบติดตามเรือทุกลำเพื่อให้ศูนย์ควบคุม และติดตามทำการประมงสามารถติดตามพฤติกรรมทำการประมงในทะเลได้ตลอดเวลา ต่อมาได้มีการขยายมาตรการบังคับใช้ให้เรือขนาดมากกว่า 10 ตันกรอส (เรือประมงพาณิชย์) ต้องมีการติดตั้งระบบ VMS เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถควบคุมเรือประมงพาณิชย์ที่มีอยู่ประมาณ 12,000 ลำ ต้องเข้าสู่มาตรการดังกล่าวตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ก.ค.58

แต่พบว่ายังมีเรือบางส่วนได้หลบเลี่ยงการติดตั้ง VMS โดยเฉพาะเรือประมงนอกน่านน้ำ ต่อมา จнт. EU และกลุ่ม NGO ด้านกิจการประมง (Environmental Justice Foundation: EJF) รวมทั้งมีกลุ่ม NGO อื่น ๆ ได้รายงานให้ กปม.ทราบเมื่อ มิ.ย.63 ว่ายังคงตรวจพบเรือประมงจำนวนมากที่ยังคงมีพฤติกรรมทำการประมงผิดกฎหมาย และเสนอให้ประเทศไทยดำเนินการออกมาตรการควบคุมเรือดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ระบบติดตามเรือจะมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ต้องมีศูนย์ที่คอยติดตามระบบ VMS ที่ดีพอที่จะสามารถติดตามพฤติกรรมกรรมการทำประมงของเรือในทะเล (Fishery Monitoring Center: FMC) โดยให้ กปม. เป็นหน่วยรับผิดชอบแต่ขณะนี้ยังไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งศูนย์ FMC ได้แล้วเสร็จตามแผนงาน ทำให้ไม่สามารถติดตามเรือได้อย่างสมบูรณ์ตามที่ต้องการ จึงทำให้มีเรือประมงหลบเลี่ยงการติดตั้ง VMS และหลบหนีออกไปทำการประมงโดย กปม.ก็ยังไม่สามารถติดตามเรือดังกล่าวได้ทุกลำตามที่ต้องการ

7. การตรวจสอบบันทึกของศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) จะทำการตรวจสอบความถูกต้องของผู้ที่จะนำเรือออกไปทำการประมงซึ่งถือเป็นด่านแรกและเป็นด่านสำคัญที่จะคัดกรองเพื่อป้องกันและป้องปรามการกระทำความผิด โดยมีรายการตรวจที่สำคัญได้แก่ สภาพเรือ ใบอนุญาตใช้เรือ ใบอนุญาตเครื่องมือทำการประมง ความถูกต้องของคนประจำเรือ ซึ่งการตรวจดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับ 4 หน่วยงานหลัก ๆ ได้แก่ กปม. จท. รง. สตช. โดยแต่ละหน่วยก็มีอำนาจตามหน้าที่แต่ยังขาดการบูรณาการในการทำงาน ดังนั้น ในปัจจุบันจึงได้มอบหมายให้ ศรชล.เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการเจ้าหน้าที่จากหน่วยต่าง ๆ มาทำงานร่วมกัน โดยมอบหมายให้ ศรชล.เขต (หน.ศูนย์) กปม.(รอง หน.ศูนย์) จท. รง. รน. จัดเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยจัดตั้งศูนย์ PIPO ครั้งแรกจำนวน 28 ศูนย์ เมื่อ พ.ค.58 แต่จำนวนศูนย์ PIPO ดังกล่าวยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการควบคุมช่องทางเข้า-ออกของเรือประมงที่มีกระจายอยู่ทั้ง 22 จังหวัด ปัจจุบันจากการสำรวจล่าสุดมีจำนวนท่าเรืออยู่จำนวนทั้งสิ้น 832 ท่าเรือ และมีเรือที่ต้องเข้าชายในการรายงานผ่านศูนย์ PIPO จำนวนประมาณ 3,500 ลำ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบจำนวนศูนย์ PIPO กับจำนวนเรือประมงที่มีอยู่นั้นยังมีความไม่เพียงพอ จึงเกิดพฤติกรรมหลบเลี่ยงนำเรือออกไปทำการประมงโดยไม่ผ่านศูนย์ PIPO ทำให้การควบคุมการทำการประมงของภาครัฐยังไม่สามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้

กฎเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศกับการประกอบกิจการประมงตามมาตรฐานสากล

การควบคุมการทำการประมงในทุกพื้นที่ที่มีการรวบรวมเป็นกลุ่มโดยแบ่งออกเป็นทั้งสิ้น 6 พื้นที่ภายใต้การควบคุมของ RFMOS โดยจะดำเนินการควบคุมการทำการประมงให้เกิดความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมตามแนวทางขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) ทั้งนี้ได้มีการแบ่งพื้นที่ทำการประมงตามภูมิภาคต่าง ๆ เป็น 6 พื้นที่ โดยประเทศไทยได้เข้าไปเป็นสมาชิกในบางพื้นที่ซึ่งผู้ประกอบการมีศักยภาพนำเรือประมงออกไปทำการประมง เช่น ในมหาสมุทรอินเดีย ได้แก่ Indian Ocean Tuna Commission (IOTC) โดยอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยเคยนำเรือประมงไปทำการประมงในพื้นที่ดังกล่าวเกือบ 100 ลำ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ซึ่งยังมีทรัพยากรปลาทูน่าอยู่จำนวนมาก แต่การเข้าไปทำ

การประมงต้องมีกฎเกณฑ์และกติกาที่สำคัญ ได้แก่ การควบคุม เครื่องมือที่ใช้ ตลอดจนช่วงเวลาที่ทำ การประมงต้องเป็นไปตามกำหนด การดูแลสภาพการเป็นอยู่ของลูกเรือ แต่ปัจจุบันยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่นำเรือไปทำการประมงและไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของ IOTC ทำให้เป็น ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ EU มอบใบเหลืองให้แก่ประเทศไทยเพราะไม่มีการควบคุมเรือประมงที่ดีพอใน ฐานะรัฐเจ้าของธง (Flag State) ที่ต้องรับผิดชอบเมื่อมีเรือที่ติดธงไทยไปกระทำความผิดอย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการที่พื้นที่ทำการประมงนอกน่านน้ำมีพื้นที่ห่างไกลจากประเทศไทยมากจนไม่ สามารถทราบพฤติกรรมกรรมการทำการประมง หากไม่มีมาตรการที่ควบคุมที่ดีพอก็จะเป็นจุดที่ทำให้เป็น ช่องว่างและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการอาจมีการทำการประมงที่ผิดกฎหมายอยู่บ่อยครั้ง โดยมาตรการที่ กปม.จะต้องดำเนินการควบคุม ได้แก่ การทำความร่วมมือกับรัฐที่เรือประมงไปทำการ ประมงเพื่อควบคุมปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ รวมทั้งการออกมาตรการให้มีการติดตั้ง VMS เพื่อติดตาม รมม. การควบคุมจำนวนวัน และพื้นที่ทำการประมงให้เป็นไปตามที่องค์กรประมงภูมิภาคกำหนด ตลอดจนต้องมีมาตรการควบคุมเครื่องมือและชนิดเครื่องมือทำการประมงเพื่อไม่ให้มีการทำลาย ทรัพยากรสัตว์น้ำ เป็นต้น

บทบาทขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGO) และการตรวจสอบกิจการประมง ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

องค์กรระหว่างประเทศและกลุ่ม NGO ต่าง ๆ ที่เฝ้าจับตาการทำงานหน่วยงานภาครัฐของ ประเทศไทยอย่างใกล้ชิด ยกตัวอย่างเช่น การติดตามการทำประมงนอกน่านน้ำในพื้นที่มหาสมุทร อินเดีย (IOTC) ซึ่งมีระยะทางห่างจากประเทศไทยประมาณ 2,000 ไมล์ ข้อมูลการขนถ่ายสัตว์น้ำที่ นำเข้าจากต่างประเทศ เรือที่หลบเลี่ยงไม่รายงานตนต่อศูนย์ PIPO ตามจังหวัดต่าง ๆ การลักลอบนำ สัตว์น้ำจากประเทศเพื่อนบ้านมายังประเทศไทยโดยไม่ผ่านขั้นตอนศุลกากร การใช้แรงงานบังคับ ในเรือประมง การแอบลักลอบขนถ่ายสัตว์น้ำในทะเลทั้งในและต่างประเทศ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ของ จนท.ศูนย์ PIPO และหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กปม. จท. สตช รง. ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค เป็นต้น โดยกลุ่มเคลื่อนไหวดังกล่าวจะมีด้วยกันหลายด้าน ได้แก่ ด้านการทำการประมง ด้านแรงงาน สิทธิ มนุษยชน เครื่องมือทำการประมง ระบบตรวจสอบย้อนกลับ เป็นต้น โดยทุกครั้งเมื่อมีการรายงาน ความก้าวหน้าให้ EU ทราบความก้าวหน้าการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ก็จะได้รับรายงาน ประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้ประเทศไทยต้องปรับปรุงเพิ่มเติมซึ่งก็คือข้อมูลชุดเดียวกันกับที่ได้มีการ ประสานงานทางช้างกับกลุ่ม NGO ต่าง ๆ ที่ได้แจ้งให้ ศปมผ.รับทราบก่อนหน้านี้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กลุ่ม NGO ต่าง ๆ ที่แฝงตัวหาข่าวอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ นั้นวันจะยังมีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชน และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐอย่างมาก จนบางครั้งหากไม่มีการควบคุมที่ดีพออาจมี ผลกระทบกับความมั่นคงของประเทศไทยได้อย่างมากเพราะเปรียบเสมือนหน่วยข่าวกรองชั้นเยี่ยมที่ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล และผู้ที่มีอิทธิพลที่สามารถโน้มน้าวความเชื่อ ก่อให้เกิดการต่อต้านหรือ สนับสนุนการทำงานของภาครัฐได้อย่างมาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ ศปมผ.และ ศรชล.ต้องจับตา มองการปฏิบัติงานของ NGO กลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดและเตรียมการรับมือโดยเฉพาะ ภายหลังเมื่อ ศปมผ.ถ่ายโอนงานดังกล่าวให้ ศรชล.ได้ดำเนินการต่อไป (มูลนิธิ EJF, 2559)

ทั้งนี้สามารถแบ่งประเภทกลุ่ม NGO ที่สำคัญและเคลื่อนไหวกดดันการปฏิบัติงานของ ครชช. มีรายละเอียด ดังนี้

1. EJF เป็นองค์กรที่คอยควบคุมการทำงานประมงซึ่งมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข้อมูลให้กรรมาธิการด้านการประมงของ EU โดยที่ผ่านมาได้เข้ามากำหนดรายละเอียดและให้คำแนะนำเพื่อนำไปสู่การทำงานประมงที่มีความยั่งยืน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2559)

2. Shrimp Task Force เป็นการรวมตัวของกลุ่มผู้ประกอบการส่งออกกุ้งโดยมีการเคลื่อนไหวด้านแรงงานและระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) เพื่อแสดงให้เห็นความจริงใจในการพัฒนาระบบการดูแลแรงงานในกิจการแปรรูปสัตว์น้ำให้เป็นมาตรฐานสากล ไม่มีการค้ำมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอนการผลิต รวมทั้งการตรวจสอบการควบคุมคุณภาพสุขอนามัยที่ดีของอาหารทะเล

3. ILO เป็นกลุ่มที่เคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนด้านแรงงาน ดูแลสภาพการทำงานของแรงงานประมงให้มีมาตรฐานสากล แต่ที่ผ่านมานี้เนื่องจากกฎเกณฑ์และกติกาของสากลที่จะนำมาปรับใช้กับกิจการประมงของประเทศไทยยังคงมีมาตรฐานที่ต่างกันมาก เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของเรือประมงมีสภาพโครงสร้างของเรือที่แตกต่างจากมาตรฐานของ EU และ USA ค่อนข้างมาก ขณะนี้จึงยังไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างเต็มที่ จึงอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อหาคำตอบร่วมกับกระทรวงแรงงาน และ NGO ในกลุ่มดังกล่าว

สรุป

จากการที่ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ควบคุมการทำงานประมงหลายหน่วยงานและอยู่ต่างกระทรวงซึ่งผลการออกมาตรการมีผลต่อผู้มีส่วนได้ ส่วยเสีย และมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ การสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ เพื่อแสวงความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงมีความจำเป็นซึ่งเครื่องมือหนึ่งคือ การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ที่จะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจกับทุกฝ่ายได้ต่อไป

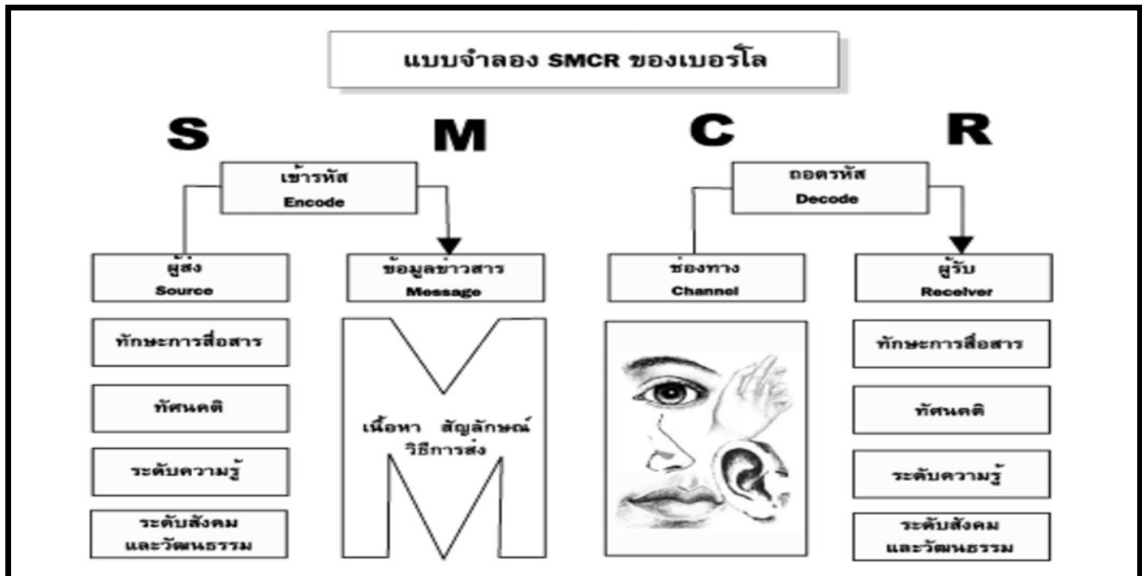
ทฤษฎี หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับ ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการรับรู้ แนวคิดการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ และการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งการสื่อสารนับเป็นปัจจัยสำคัญและมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ ด้วยเหตุที่การสื่อสารมีประโยชน์ทำให้มนุษย์มีความรู้และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน (ความรู้พื้นฐานเรื่องการสื่อสาร, ออนไลน์, 2565) ซึ่งในการศึกษาการสื่อสารเพื่อการดำเนินการขององค์กรนั้น จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างการรับรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยการสื่อสารนับเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่จำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม ทำให้คนมีความรู้และทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา เกิดการเรียนรู้และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ สร้างสรรค์ความเจริญต่อสังคมในทุกด้านโดยวัตถุประสงค์การสื่อสารนั้นเพื่อ แจ้งให้ทราบ (Inform) เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (teach

or education) เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (please or entertain) เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (Propose or persuade) เพื่อเรียนรู้ (Learn) เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (Dispose or decide) ซึ่งคำว่า "การสื่อสาร" มีนักวิชาการผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ (วิภาพร โตะแดง, 2563)

Warren W. Weaver ให้คำอธิบายว่า "การสื่อสารมีความหมายกว้างและครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคน ๆ หนึ่งอาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารไม่ใช่แต่เพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงดนตรี ภาพ การแสดง และพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย" Jurgen Ruesch and Gregory Bateson ให้ความเห็นว่า "การสื่อสารไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูด ภาษาเขียนที่ชัดเจน และแสดงเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกันด้วย" โดยสรุป "การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสาร (Message) จากผู้ส่งสาร (Source) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel)" และรวมไปถึง ปฏิกริยาตอบกลับ (Feedback) และอันตรกิริยาด้วย (Interaction) ซึ่งเป็นปฏิกริยาที่มีต่อกันระหว่างผู้สื่อสารทั้ง 2 ฝ่าย โดยสามารถแสดงได้ตาม **ทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสาร SMCR ของเบอร์โล (Berlo)** (สุมาลี เดชบุญพบ, 2554) และ **แบบจำลอง SMCR ของเดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo)** ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสาร และผู้รับจะรับแปลความหมายและมีการโต้ตอบกับสารดังกล่าวตาม แผนภาพ

แผนภาพที่ 2-3 แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล

ที่มา : กิดานันท์ มลิทอง, หนังสือเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, อรุณการพิมพ์, 2543

องค์ประกอบตามแบบจำลอง มีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

1. **ผู้ส่ง (source)** ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร การเข้ารหัส มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับ มีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารที่จะส่ง และสามารถปรับระดับข้อมูลนั้นให้ เหมาะสมต่อความรู้ของผู้รับ

2. **ข้อมูลข่าวสาร (message)** เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่ง

3. **ช่องทางในการส่ง (channel)** เป็นการส่งข่าวสารให้ผู้รับได้รับข่าวสารข้อมูล โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าหรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4. **ผู้รับ (receiver)** ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะการสื่อสาร สามารถถอดรหัสสาร (decode) เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวกันหรือ คล้ายคลึงกับผู้ส่ง

ทฤษฎี SMCR มีปัจจัยสำคัญต่อการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร (communication skills) ทัศนคติ (attitudes) ระดับความรู้ (knowledge levels) ระบบสังคมและวัฒนธรรม (socio - culture systems)

สรุปได้ว่า **การสื่อสาร** เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้นองค์กร จึงต้องมีการพัฒนา **ทักษะการสื่อสาร** ภายใต้ความเข้าใจใน **บริบททางสังคมและวัฒนธรรม** รวมถึง การให้ความสำคัญต่อ **สิ่งรบกวน** ที่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร ดังนั้นองค์กรจึงต้องปฏิบัติตาม **หลักการสื่อสาร** ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึง **เครื่องมือการสื่อสารตามรูปแบบต่าง ๆ** ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการ **รับรู้และเข้าใจ**ของสังคมต่อองค์กรไปในทิศทางที่ตนเอง

กระบวนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Process of STRATCOM) อันเป็นขั้นตอนสำคัญ ในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. กำหนดความชัดเจนเจตนาของผู้นำ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบถึงจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ และทุกฝ่ายปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่ง บรรลุถึงผลสำเร็จได้ โดยต้องมีการวางแผนการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างทุกหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์สูงสุด

2. กำหนดวัตถุประสงค์ ในการดำเนินการจะทำให้เกิดความชัดเจนในการ พิจารณาสถานการณ์กลุ่มเป้าหมาย และขีดความสามารถในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เพื่อสร้าง ผลกระทบตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับยุทธศาสตร์ เพื่อให้ระดับผู้นำของ ฝ่ายตรงข้าม เกิดการรับรู้ เข้าใจจนกระทั่งตกลงใจ หรือตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายเรา ระดับ ยุทธการ เพื่อทำให้เกิดผลกระทบต่อการวางแผนในระดับผู้บังคับบัญชาพื้นที่หรือกลยุทธ์ของฝ่ายตรง ข้าม ระดับยุทธวิธี เพื่อทำให้มีผลต่อการปฏิบัติ ในระดับหน่วยปฏิบัติการ ในสนามของฝ่ายตรงข้าม

3. การสำรวจสภาวะแวดล้อม โดยอาศัยการข่าว (Intelligence) การรวบรวม ข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์สถานการณ์ เฉพาะการเข้าใจผลกระทบซึ่งกันและกันในทุกมิติ ทั้งในมิติ การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม ข่าวสาร โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องอาศัยการรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมของฝ่ายเรา และฝ่ายตรงข้ามว่ามีลักษณะทางกายภาพบุคคล และความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ อย่างไร เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข่าว จนกระทั่ง นำไปสู่การกำหนดแผน กำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่มีความสลับซับซ้อนและแปรเปลี่ยนได้ ตลอดเวลา

4. การกำหนดและทำความเข้าใจเป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมายทั้งฝ่าย ตรงข้าม ฝ่ายเป็นกลาง และฝ่ายเรา ที่อาจส่งผลกระทบหรือที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

โดยรวมถึงเป้าหมายทั้งรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถูกเลือกให้รับอิทธิพลที่สร้างขึ้น เนื่องจากผู้นำอาจต้องใช้ท่าทีและวิธีการที่แตกต่างกัน ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติและพฤติกรรมตามที่ฝ่ายเราต้องการ

5. การวางรูปแบบ การออกแบบหรือการวางแผนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การพัฒนา 3 ส่วน ได้แก่ รูปแบบ (Theme) สิ่งท่ีสื่อ (Message) และกิจกรรม (Activity) ตามเหตุการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยใช้การผสมผสานองค์ประกอบกิจกรรมขีดความสามารถของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ อย่างสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้นำ โดยใช้การออกแบบตารางประสานสอดคล้อง หน่วยงานรับผิดชอบและหน่วยปฏิบัติหลักเป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้การวางรูปแบบต้องอาศัยการรู้จักกิจกรรม ขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร ได้รับการสนับสนุนโดยขีดความสามารถของการปฏิบัติการต่าง ๆ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (STRATCOM) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่องค์ประกอบ/ ขีดความสามารถหลัก (Core Capabilities) องค์ประกอบ/ขีดความสามารถสนับสนุน (Supporting Capabilities) และองค์ประกอบ/ขีดความสามารถที่เกี่ยวข้อง (Related Capabilities)

6. การกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ : ปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นสิ่งทีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ หรือฝ่ายเราควรให้ความสำคัญ เนื่องจากถือเป็นปัจจัยหลักซึ่งจะนำไปสู่การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยจากสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจต้องทำให้ต้องมีการจัดลำดับ ความสำคัญเร่งด่วนของปัจจัยแห่งความสำเร็จตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ตามห้วงเวลานั้น ๆ

7. การประเมินผล ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators : KPI) และการประเมินผลอย่างความต่อเนื่อง เป็นการติดตามความก้าวหน้าในขณะดำเนินงานสู่การบรรลุภารกิจ และประเมินผลสัมฤทธิ์หลังสิ้นสุดการดำเนินงาน แม้ว่าในบางครั้งขั้นตอนการประเมินผลอาจกระทำไต่ยาก เนื่องจากไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนได้ โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเชื่อมั่น ดังนั้น การประเมินผลจึงมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

สรุป

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เป็นการสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการโน้มน้าว จูงใจ ให้เป้าหมายหรือผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามโดยต้องมีการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อม การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การเลือกเนื้อหา และช่องทางการสื่อสารที่จะส่งให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการทดสอบ ประเมินผลเพื่อติดตามและปรับการปฏิบัติเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดำเนินการตามที่ฝ่ายเราต้องการให้เกิดตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสารนั้น ๆ

ทฤษฎีการรับรู้

การรับรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบ การระบุและแปลผลข้อมูลจากประสาทสัมผัสเพื่อใช้เป็นแบบจำลองและเข้าใจข้อมูลหรือโลกรอบ ๆ ตัวของมนุษย์ (wikipedia, 2563) ซึ่งมีผู้ที่ให้ความหมายของ "การรับรู้" ดังนี้

เสรี วงษ์มณฑา (2542: 79) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่มนุษย์เลือกที่จะรับรู้ และตีความหมายการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สัมผัส เพื่อที่จะสร้างภาพในสมองให้มีความหมายและมีความกลมกลืน และ Kotler (2003: 267) ให้ความหมายว่า การรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลที่ถูกจูงใจพร้อมที่จะแสดงออกมาหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้ของบุคคลนั้นในสถานการณ์ต่าง ๆ การรับรู้เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลเลือกจัดการและแปลความหมายข้อมูลข่าวสารออกมา การรับรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งกระตุ้นทางกายภาพเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งกระตุ้นที่อยู่รอบ ๆ และเงื่อนไขของแต่ละบุคคล ดังนั้นการรับรู้เพื่อการสื่อสารนั้น มีผลต่อการรับรู้ทางสังคม โดยบุคคลจะทำความเข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น เพื่อที่จะมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง ทั้งทางบวกและทางลบ การรับรู้ทางสังคมนั้นจะถูกตีความผ่านประสาทสัมผัสภายใต้ประสบการณ์ส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ดังนั้น เราจึงพบเห็นได้อยู่เสมอว่าคนสองคนมองเห็นสิ่งเดียวกันแต่ตีความไม่เหมือนกัน หรือรับรู้คนละอย่าง และจากการรับรู้ที่แตกต่างกันนั้นก็ทำให้เกิดมุมมองความทุกข์ ความสุข และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (ดวงกมล ทองอยู่, 2559) การรับรู้ทางสังคมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ เพราะการรับรู้จะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546)

1.1 ลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เป็นสิ่งเร้า

ลักษณะประจำตัวของบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้อื่นเป็นอย่างมาก เช่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ พูดจาดี จะสามารถทำให้คนเชื่อและคล้อยตามได้โดยง่าย ซึ่งอาจจะทำให้การรับรู้ไม่ตรงกับความเป็นจริง นักจิตวิทยาเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า Halo Effect ซึ่ง Halo Effect ทำให้เกิดความเอนเอียง (Bias) โดยการรับรู้ทางสังคมของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่งในภาพรวมถูกบดบังโดยลักษณะพิเศษ ซึ่งอาจไม่รู้ตัวและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และอาจนำไปสู่ความผิดพลาด เช่น มีผลต่อการประเมินของผู้บริหารต่อพนักงาน ที่อาจจะให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่เด่นชัด เช่น ความกระตือรือร้น และปล่อยให้การประเมินทั้งหมดเป็นไปตามการประเมินเพียงพฤติกรรมเดียว ถึงแม้ว่าพนักงานคนนั้นจะขาดความรู้หรือความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน หากพนักงานได้แสดงออกถึงความกระตือรือร้น ผู้บริหารอาจจะประเมินให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะสูงกว่าการตัดสินจากความรู้หรือความสามารถจริง ๆ ดังนั้น ผลของ Halo Effect จะนำมาซึ่ง “ความลำเอียง” นั้นเอง ในขณะที่ Horns Effect เป็นปรากฏการณ์ตรงกันข้ามกับการเกิด Halo Effect เป็นการรับรู้ทางสังคมของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่งในภาพรวมถูกบดบังโดยลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่ไม่ชอบ โดยที่ยังไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น อาจารย์ที่ตัดสินนักศึกษาที่มีพฤติกรรมมาเรียนสาย ว่าเป็นนักศึกษาที่ไม่ดี แม้ว่านักศึกษาคนนั้นจะตั้งใจเรียน ก็ไม่สามารถลบเลือนภาพที่ไม่ดีในใจของอาจารย์ได้ ทำให้เกิด “อคติ” ส่งผลต่อการตัดสินบุคคลผิดพลาดและมีผลเสียระยะยาว จะเห็นได้ว่าทั้ง Halo Effect และ Horns Effect ล้วนแล้วแต่ส่งผลทำให้การรับรู้ทางสังคมของบุคคลผิดพลาดไปจากความเป็นจริง การลด Halo Effect และ Horns Effect คือ ต้องตระหนักว่าการที่จะรู้จักบุคคลใดอย่างแท้จริงนั้นต้องใช้เวลา และไม่อาจตัดสินคนอื่นจากองค์ประกอบเพียงอย่างเดียว

1.2 สถานการณ์แวดล้อมของบุคคลที่เป็นสิ่งเร้า

นอกเหนือจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าแล้ว บุคคลรอบตัวก็มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทางสังคมของคนเช่นกัน เนื่องจากการใช้ภาพในความคิดหรือการใช้ลักษณะร่วมของกลุ่มหรือที่เรียกว่า Stereotype เป็นแนวทางในการตัดสินว่าบุคคลนั้นมีลักษณะเช่นไร Stereotype คือ ลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่เราคาดเอาว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มนี้ต้องมีเหมือนกันทุกคน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2553) ตัวอย่างของ Stereotype เช่น ความขัดแย้งระหว่างชนชาติหรือศาสนา ดังนั้นจึงควรลดการเกิด Stereotype โดยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการจะตัดสินใครไม่ควรจะมองในลักษณะเหมารวม ด้วยการมองและรับรู้บุคคลเป้าหมายในฐานะปัจเจกบุคคล ทำความรู้จักและเข้าใจซึ่งกันและกัน ภายใต้เงื่อนไขความเท่าเทียมกัน และจะต้องมีลักษณะของการทำงานแบบร่วมมือช่วยเหลือกัน

1.3 คุณลักษณะของผู้รับรู้

ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การรับรู้ต่างกันได้ เกิดจากคุณลักษณะของผู้รับรู้ เช่น ทักษะคิด แรงจูงใจ ความสนใจ ประสบการณ์ โดยปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการรับรู้ทางสังคมและสามารถที่จะเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้ ตัวอย่างของอิทธิพลของบุคคลต่อการรับรู้ทางสังคม Bruner & Goodman ได้พิสูจน์ว่าเด็กที่มีความต้องการเงินและเห็นคุณค่าของเงินแตกต่างกันจะรับรู้ขนาดของเหรียญแตกต่างกัน โดยเด็กที่มีฐานะยากจนจะวาดรูปเหรียญมีขนาดใหญ่กว่าเด็กที่มีฐานะร่ำรวยและใหญ่กว่าขนาดเหรียญจริง จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าความต้องการและการให้คุณค่ากับสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทางสังคม

2. อิทธิพลของการรับรู้ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม

การรับรู้ทางสังคมเป็นการพยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอื่น เพื่อจะค้นหาว่า บุคคลนั้นมีเจตนาหรือความต้องการได้อยู่เบื้องหลังพฤติกรรม หรือมีสิ่งใดที่เป็นตัวผลักดันให้เขาแสดง พฤติกรรมนั้นออกมา เพื่อนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้นั้นในอนาคต เพื่อแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และควบคุมความสัมพันธ์ตามความต้องการ การรับรู้ทางสังคมยังก่อให้เกิดความคาดหวัง (Expectation) ต่อบุคคลตามมาด้วย เช่น หากเรารับรู้ว่าเขาเป็นหมอ เราก็จะคาดหวังว่าเขาจะเป็นคนเก่ง ถ้าเรารับรู้ว่าเขาเป็นทหารเราก็จะคาดหวังว่าเขาจะเป็นคนเข้มแข็ง เป็นต้น ความคาดหวังจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เพราะความคาดหวังเปรียบเสมือนภาพพจน์ที่ทุกคนจะพยายามแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้อง นอกจากนี้เรายังใช้การรับรู้ทางสังคมเป็นแนวทางในการควบคุมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยความเชื่อที่ว่าคนเราจะพยายามแสดงภาพของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้ภาพลักษณ์ที่รับรู้นี้เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นที่มีต่อตน เรียกว่าเป็น “การจัดการความประทับใจ” (Impression Management) หรือ “การสร้างภาพ” ซึ่งในยุคปัจจุบันที่การสื่อสารผ่าน Social Network ต่าง ๆ เป็นที่นิยมนั้น การจัดการความประทับใจหรือการสร้างภาพที่ดีของตนให้ผู้อื่นรับรู้ นั้นย่อมทำได้ง่ายขึ้น เพียงแค่โพสต์ภาพและเรื่องราวที่ดี ก็สร้างความประทับใจ หรือสามารถสร้างการรับรู้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

สรุป

การสื่อสารเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างการรับรู้ ความเชื่อ และมีผลต่อการโน้มน้าวให้ทำตามที่เราต้องการ โดยการดำเนินการสื่อสารต้องมีการออกแบบอย่างมีขั้นตอนตามทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสาร SMCR ของเบอร์โล (Berlo) และแบบจำลอง SMCR ของเดวิด เค.

เบอร์โล (David K. Berlo) โดยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย ตัวสารที่ต้องการส่ง ตลอดจนการเลือกเครื่องมือที่จะส่งไปยังเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวทางการสร้างการรับรู้ของนักจิตวิทยาเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า Halo Effect ซึ่งจะทำให้เกิดความเอนเอียง (Bias) ซึ่งเป็นไปตามพฤติกรรมของการทำตามกันที่เรียกว่า Stereotype ซึ่งเป็นการสร้างภาพในความคิดหรือการใช้ลักษณะร่วมของกลุ่ม Stereotype คือ ลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่เราคาดเดาว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มนี้ต้องมีเหมือนกันทุกคน ทั้งนี้การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ วางแผนให้มีทิศทางที่ชัดเจน และมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติต่อไป

ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารองค์กร

หลักการจัดโครงสร้าง การบริหารจัดการองค์การภาครัฐ

ฮัลท์ และวัลคอตต์ ได้ศึกษาโครงสร้างการบริหารจัดการองค์การภาครัฐ (Governance Structure) และจัดกลุ่มโครงสร้างเครือข่ายออกเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่ เครือข่ายระบบราชการ (Bureaucratic Network) เครือข่ายทีม (Team Network) เครือข่ายกระจายอำนาจ (Decentralized Network) เครือข่ายเผชิญหน้า (Confrontational Network) เครือข่ายเจรจาต่อรอง (Bargaining Network) เครือข่ายที่ปรึกษา (Consultative Network) และเครือข่ายอุทธรณ์ (Appeal Network) แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงสองรูปแบบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เครือข่ายระบบราชการ (Bureaucratic Network) เป็นรูปแบบโครงสร้างเครือข่ายการทำงานที่พบเห็นกันทั่วไปในแวดวงระบบราชการ ใช้วิธีการทำงานตามระเบียบขั้นตอนการทำงานที่ได้มาตรฐาน มีการรายงานตามสายงานการบังคับบัญชา เชื่อมโยงติดต่อประสานงานหน่วยงานราชการต่าง ๆ การเข้ามีส่วนร่วมในเครือข่ายเป็นไปตามสถานะตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้บริหารระดับสูงจะมีสิทธิและอำนาจในการเข้าร่วมมากกว่าลูกน้องในระดับล่าง เครือข่ายการประสานงานแบบระบบราชการ ส่วนใหญ่จะมั่นคงและไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง การแลกเปลี่ยนในเครือข่ายเป็นไปตามกฎ ระเบียบ กติกา การทำงานซึ่งจะได้รับการปฏิบัติจนเป็นที่ทราบทั่วกันในเครือข่ายว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร

2. เครือข่ายทีม (Team Network) ในทางตรงกันข้ามกับเครือข่ายระบบราชการคือ เครือข่ายทีม เน้นความร่วมมือและการประสานงานกัน ทีมจะเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในเครือข่ายแสวงหา และส่งเสริมค่านิยมและความไว้วางใจกัน แม้จะอยู่ในโครงสร้างองค์การที่ต่างกันก็ตาม ความเหนียวแน่นในความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่าย เปรียบได้กับความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่สมาชิกกระตุนและพยายามคงรักษาความสัมพันธ์ไว้ ความสัมพันธ์มีความมั่นคงยาวนาน กระทำการตัดสินใจด้วยมติเอกฉันท์ ลักษณะพิเศษของการบริหารงานเครือข่ายในแง่ของการตัดสินใจ จะมีความแตกต่างจากการบริหารงานปกติ ต้องพยายามให้ได้ข้อตกลงร่วมที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน จากตัวแทนหน่วยงาน ทั้งหลายได้มาจากการถกเถียง ค้นพบ ปรับตัว และได้มติเอกฉันท์เป็นเกณฑ์ การตัดสินใจกระทำการใด ๆ ต้องเกิดจากการตัดสินใจในบนพื้นฐานของการก่อเกิดประโยชน์ร่วมหรือที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน ในแง่ของการวางแผนต้องเกิดจากวิสัยทัศน์และมีความมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา

ทุกคนที่เป็นตัวแทนหน่วยงานจะเข้ามาช่วยแสดงความคิดเห็นและออกเสียงตกลงว่าจะทำเรื่องอะไร ซึ่งอาจจะตั้งคณะกรรมการเพื่อการศึกษาที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในเครือข่าย หรือเป็นคณะกรรมการ Steering Committee สำหรับการนำไปปฏิบัติ นั้น ขึ้นอยู่กับข้อตกลงว่าหน่วยงานที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายซึ่งจะเป็นตัวประสานหรือเป็นตัวสนับสนุนในโครงการโดยปกติในเครือข่ายเองก็ไม่ได้มีคนนั่งทำงานประจำเป็นจำนวนมากนัก บุคลากรที่มีอยู่ทำหน้าที่เท่าที่จำเป็นแก่การประสานงานระบบข้อมูล จัดระบบข้อมูล จัดการประชุมเป็นงานหลัก ขึ้นกับว่าใครหรือหน่วยงานไหนจะรับผิดชอบเป็นแม่งานในเรื่องต่าง ๆ ที่ตกลงกันในการรับผิดชอบนั้น ๆ

แนวคิดการจัดการโครงสร้างส่วนราชการ

แนวคิดการจัดโครงสร้างส่วนราชการนั้น จะยึดหลักการทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมกับหลักการอื่น ๆ ในทางปฏิบัติการจัดโครงสร้างหน่วยงานราชการสามารถจำแนกได้ 2 วิธีการ คือ ยึดหลักการและยึดตามนโยบาย ในกรณีการยึดหลักการในการจัดโครงสร้างส่วนราชการนับว่าเป็นแนวทางที่มีความชัดเจนและค่อนข้างจะมีความเที่ยงตรงกว่าการยึดตามนโยบายที่จะมีความเสี่ยงที่จะล้มเหลวหากผู้กำหนดนโยบายไม่มีความสามารถเพียงพอ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะยึดหลักการเพื่อกำหนดโครงสร้างราชการโดยมีหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักความเหมาะสมกับความมุ่งหมาย ปัญหา และสภาพแวดล้อมของส่วนราชการ
2. หลักการรวมอำนาจตามลำดับชั้น อำนาจ หน้าที่ของส่วนราชการย่อยภายในกระทรวง ทบวง กรม จะประกอบรวมเป็นอำนาจหน้าที่สำคัญของกระทรวง ทบวง กรม
3. หลักการสัมพันธ์สอดคล้องกันของกลุ่มงาน โดยมีแนวทางการจัดกลุ่มงาน 5 แบบได้แก่
 - 3.1 การจัดกลุ่มงานตามความมุ่งหมาย (Purpose) การจัดโครงสร้างหน่วยงานย่อยจะจัดส่วนตามความมุ่งหมายของหน่วยระดับเหนือขึ้นไปเช่น กรมในกระทรวงมหาดไทยแบ่งเป็นกรมการปกครอง กรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น
 - 3.2 การจัดกลุ่มงานตามกระบวนการของงาน (Process) เช่น งานด้านการก่อสร้างและบำรุงรักษาทางของกรมทางหลวง จะมีหน่วยงานรองรับตามกระบวนการ คือ กองวางแผน กองสำรวจ และออกแบบ กองก่อสร้างทางหลวงจังหวัด เป็นต้น
 - 3.3 การจัดกลุ่มงานตามเขตพื้นที่ (Area) โดยยึดพื้นที่ตามภูมิศาสตร์เป็นหลัก เช่น กองทัพเรือแบ่งงานให้แก่ทัพเรือภาค 1 - 3 เพื่อรับผิดชอบพื้นที่ทางทะเลในอ่าวไทยตอนบน ตอนล่าง และทะเลฝั่งตะวันตก ตามลำดับ
 - 3.4 การจัดกลุ่มงานตามเวลา หรือตามช่วงเวลาปฏิบัติงาน (Shift) เช่น การทำงานช่วงกลางวัน และช่วงกลางคืน
 - 3.5 การจัดกลุ่มงานตามผู้รับบริการ (Client)
4. หลักการลักษณะคุณภาพและปริมาณของงานว่าควรจะเป็นส่วนราชการระดับใด
5. หลักการความชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ เพราะหากการกำหนดอำนาจหน้าที่ไม่ชัดเจนแล้วจะส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อน แยกงานหรือเกี่ยงงาน
6. หลักการกำหนดจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม ตามสายการควบคุม บังคับบัญชา (Span of control)
7. หลักการมีเอกภาพไม่จัดหน่วยที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างส่วนราชการ

8. หลักความชัดเจนในการบังคับบัญชา เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในอำนาจการสั่งงาน และการรับคำสั่ง (เอกภาพในการบังคับบัญชา: Unity of Command) ระบบราชการจะมีรูปแบบที่ค่อนข้างชัดเจนจนถูกวิจารณ์ว่ามีโครงสร้างที่แข็งและไม่อ่อนตัว อย่างไรก็ตาม รูปแบบของโครงสร้างส่วนราชการสามารถจำแนกได้ 5 แบบได้แก่

8.1 แบบสามเหลี่ยม (The Pyramidal Type) หรือ Line or Military Type เป็นแบบดั้งเดิม จากบนลงล่าง ไม่มีฝ่ายอำนวยการ ใช้กันมากในระบบราชการไทย

8.2 แบบแยกฝ่ายปฏิบัติการ และฝ่ายอำนวยการ (The Functional Type) มุ่งแยกฝ่ายปฏิบัติการ ออกจากฝ่ายอำนวยการ และวิชาการ เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น

8.3 แบบผสม (The Line and Staff Type) รวมส่วนราชการที่ทำหน้าที่ด้านปฏิบัติการและฝ่ายอำนวยการเข้าไว้ในส่วนราชการเดียวกันโดยฝ่ายปฏิบัติการทำหน้าที่บังคับบัญชาและตัดสินใจ ฝ่ายอำนวยการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือเหมือนฝ่ายเสนาธิการของทหาร

8.4 แบบคณะกรรมการ (The Committee Type) รูปแบบนี้จะเกิดขึ้นในลักษณะที่แทรกอยู่ใน 3 รูปแบบข้างต้น

8.5 แบบโครงการ (Project Type) เป็นการทำงานที่รวมตัวกันตามโครงการที่เกิดขึ้นและยุติลงเมื่อโครงการสำเร็จ

สรุป โครงสร้างการจัดส่วนราชการจะมีผลต่อการปฏิบัติงานที่จะมีผลต่อความรวดเร็วในการสนองตอบต่อปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จากข้อมูลผู้วิจัยเห็นว่า การใช้โครงสร้างแบบผสมผสาน กล่าวคือ โครงสร้างการบังคับบัญชาที่มีเอกภาพ สั้น กะทัดรัด และชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว ตอบสนองต่อปัญหาได้รวดเร็วเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด โดยมีการดำเนินการเพิ่มโครงสร้างแบบคณะกรรมการสำหรับงานที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างที่ต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน เพื่อให้ครอบคลุมเนื้องานการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้วยการเปลี่ยนแปลง (Change Management) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2566)

หลักของความเปลี่ยนแปลงมีทั้งเกิดจากปัจจัยภายนอกและจากปัจจัยภายใน ผู้นำที่ดี ต้องมีการนำหลักบริหารการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและที่เกิดจากปัจจัยภายในมาใช้งานให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่มีโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอก (External Change Factor)

Prof. Michael E. Porter มีการพูดถึงการแข่งขันทางธุรกิจที่มีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก โดยให้มีการเน้นเรื่องจุดที่ยืน (Position of Business) ของธุรกิจว่าวางสถานะของธุรกิจมีตำแหน่งอยู่ตรงไหน และจะต้องใส่ใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอย่างไรเพื่อรักษาสภาพการแข่งขันทางธุรกิจอย่างได้เปรียบด้วยเช่นกัน Five Forces Model of Competition อยู่ 5 ประการ คือ

1.1 ผู้บุกกรุกหน้าใหม่/คู่แข่งรายใหม่ (New Potential Entrants) การดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน คู่แข่งรายใหม่ในธุรกิจย่อมเกิดขึ้นได้เสมอตลอดเวลาของวงจรธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจผลิต

สินค้า ธุรกิจให้บริการ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาคุณภาพ ย่อมเป็นกำแพงป้องกันชั้นดีต่อคู่แข่งรายใหม่

1.2 ลูกค้า (Customer) ผู้ที่สำคัญที่สุดในการทำธุรกิจ ความต้องการของลูกค้าคืองานที่เราจะต้องดำเนินการให้บรรลุถึงความพึงพอใจ จะเห็นว่าลูกค้าจะมีอำนาจในการต่อรองเป็นอย่างมาก

1.3 ผู้ผลิต (Suppliers) การทำธุรกิจต้นทุนที่สำคัญที่สุดคือวัตถุดิบและอุปกรณ์เครื่องใช้ การลดต้นทุนที่ดีของการทำธุรกิจก็คือการสร้างข้อตกลงที่ดีต่อผู้ขาย (Suppliers) บนความรู้สึที่ดี ที่ซื่อสัตย์ซึ่งกันและกันบนความไว้วางใจอันที่ผู้ร่วมทุนทางธุรกิจ

1.4 ผลิตภัณฑ์ทดแทน (Substitutes) นวัตกรรมของสินค้าหรือบริการในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยี สิ่งใหม่ ๆ ย่อมเข้ามาทดแทนสิ่งเก่า ๆ ได้อยู่เสมอ แรงผลักดันจะมีอยู่สูงก็ขึ้นกับความต้องการของลูกค้าและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

1.5 ผู้ผลิต/คู่แข่ง (Industry Competitors) ที่มีอยู่เดิมในปัจจุบันของธุรกิจนั้น สภาพการแข่งขันในกลุ่มธุรกิจเดียวกันหรือข้างเคียง ย่อมทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ การวางแผนธุรกิจแบบรู้เขารู้เรา ร้อยยั้ง ร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้งจึงสำคัญยิ่งบนการแข่งขัน

จะเห็นว่าปัจจัยจากการแข่งขันเป็นส่วนที่สำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นความอยู่รอดทางธุรกิจ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อธุรกิจที่เราสามารถเรียกว่ากลยุทธ์ทางการต่อสู้ที่ต้องครบเครื่อง เป็นการแข่งขันในรูปแบบที่เราต้องให้มุมมองทุกด้านให้เป็นประโยชน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ โดยในกรณีดังกล่าว ศปมผ.ได้รับหน้าที่เป็นแกนกลางในการบูรณาการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU - Fishing ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติระบบกิจการประมงของประเทศไทยก็ว่าได้โดยเป็นการจัดระเบียบการทำประมงของประเทศไทยซึ่งไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อนในรอบประมาณ 60 ปี และที่สำคัญคือต้องดำเนินการให้สำเร็จด้วยความรวดเร็ว ภายใต้สถานะที่บีบบังคับจากปัจจัยภายนอกประเทศ (EU) หากไม่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดก็จะมีโทษปรับให้ได้รับใบแดง นอกจากนี้ยังมีแรงต่อต้านจากภายในประเทศ นั่นคือการดำรงอยู่ของผู้ประกอบการกิจการประมง และผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียในกิจการประมงที่ต่อต้านมาตรการของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจึงถือได้ว่า ศรชล. กำลังเผชิญกับความท้าทายครั้งใหญ่โดยเฉพาะในการบริหารจัดการที่ต้องการการปฏิบัติงานที่ต้องการความรวดเร็ว แข่งขันกับเวลาที่มีไม่มากนัก ศรชล. จะใช้โอกาสดังกล่าวในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้มีความรวดเร็ว ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาเพื่อนำพากิจการประมงของประเทศผ่านพ้นมรสุมที่หนักหน่วง ไปสู่การดำรงอยู่ของกิจการประมงที่เป็นมาตรฐานสากล ในขณะที่เดียวกันต้องสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ประกอบการที่อยู่ในสถานการณ์การแข่งขันในธุรกิจ Competitive Advantage ตามแนวคิดของ Prof. Michael E Porter ที่ได้มีการศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกองค์กรตามที่กล่าวมาแล้ว

2. การเปลี่ยนแปลงจากภายใน (Internal Change Factor)

เป็นขั้นตอนที่สำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นลักษณะของการระเบิดจากภายในโดยผู้นำต้องมีลักษณะของวิสัยทัศน์แห่งการแลกเปลี่ยน และผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

2.1 ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership)

ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนจะทำในทางตรงข้ามกับผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งยกระดับความรู้และความสามารถของลูกน้องในระยะยาว ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนจะมุ่งไปที่ความสำเร็จของงานในระยะสั้นโดยใช้หลักของการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) โดยการให้รางวัลและสิ่งจูงใจเป็นเกณฑ์ในการบรรลุเป้าหมาย และมีบทลงโทษเป็นเครื่องมือในการทำงานหากการทำงานนั้น ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนกับทฤษฎีของมาสโลว์ การที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้นั้น นอกจากจะต้องมีบาร์มีและวิสัยทัศน์แล้ว ผู้นำจะต้องเข้าใจในความต้องการพื้นฐานของลูกน้อง สำหรับผู้นำองค์กรแล้ว ทฤษฎีแห่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ของ Abraham Maslow ที่เขียนขึ้นตั้งแต่ในปี ค.ศ.1943 ยังใช้ได้ดีในปัจจุบันโดยแบ่งเป็น 5 ชั้น (แผนภาพที่ 2-4)

แผนภาพที่ 2-4 ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ แสดงในแผนภาพของพีระมิด

ที่มา : ทฤษฎีของ Abraham Maslow

ลำดับที่ 1 Physiological Needs ความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐาน 4 ประการ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นความต้องการเบื้องต้นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตั้งแต่ในอดีตกาลจนถึงปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานบางสิ่งอาจเป็นความฝันของผู้ที่ขาดแคลนที่ต้องการมีความสุขสบายในชีวิต

ลำดับที่ 2 Safety Needs ในขั้นที่ 2 มนุษย์ต้องการความปลอดภัยในชีวิตความต้องการความปลอดภัยทางกาย สภาวะการทำงานที่ปลอดภัย ความมั่นคงในงาน เงินเดือน และค่าตอบแทน

ลำดับที่ 3 Love and Belonging Needs ความต้องการการยอมรับจากสังคม จากเพื่อน จากผู้ร่วมงาน ประารถนาที่จะอยู่เป็นหมู่ มีเพื่อนร่วมงานดีมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าย่านายพอใจ และชื่นชอบ

ลำดับที่ 4 Esteem Needs ความมีชื่อเสียง มีเกียรติและการเคารพนับถือจากผู้อื่นรับผิดชอบงานขึ้นสำคัญ สนับสนุนให้มีตำแหน่งงานที่สูงขึ้นได้รับการยอมรับ นับถือ จากเจ้านาย

ลำดับที่ 5 Self-Actualization Needs การบรรลุในอุดมการณ์แห่งชีวิตของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ และท้าทายในงานเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจความยืดหยุ่นในการทำงาน และความอิสระในการทำงาน

หลักสำคัญของผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน คือ การให้รางวัลและกำหนดบทลงโทษ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนทำงาน และลูกน้องควรจะทำตามที่ได้รับมอบหมายซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนจะใช้การบริหารแบบสั่งให้ทำ (Telling Style) ต่างจากผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ใช้การบริหารแบบขายแนวความคิด (Selling Style)

ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ใช้รางวัลและบทลงโทษ (Contingent Reward) ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนจะรู้ว่าลูกน้องต้องการอะไร และจะพยายามเสนอสิ่งดังกล่าวเพื่อแลกกับผลของงาน การให้รางวัลและลงโทษลูกน้องตามประสิทธิภาพของงาน เป็นทักษะที่ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว

2. เป็นผู้จัดการความผิดพลาด (Management by Exception) หลังจากที่กำหนดเป้าหมายของงานไว้อย่างชัดเจนแล้ว ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนจะเข้ามาแทรกแซงกระบวนการทำงานก็ต่อเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นเท่านั้น ลักษณะของผู้นำแบบนี้ยังแบ่งได้เป็นสองแบบคือ Active Management by Exception และ Passive Management by Exception

รูปแบบผู้นำแบบ Active Management by Exception จะควบคุมดูแลลูกน้องให้ทำงานตามกรอบที่วางไว้ และทำการแก้ไขข้อบกพร่องอยู่ตลอดเวลา

รูปแบบผู้นำแบบ Passive Management by Exception จะทำการแก้ไขข้อบกพร่องเมื่อรับรู้ว่ามีผิดพลาดเกิดขึ้นเท่านั้น โดยไม่ได้สนใจการทำงานของลูกน้องเท่าใดนัก ถ้าผู้นำนิ่งเฉยมาก ๆ ก็อาจเรียกว่าเป็น Laissez-Fair Leadership หรือไร้ความเป็นผู้นำเลยก็ได้

2.2 ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) (Engineering Today ออนไลน์, 2016)

การเป็นผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (Vision) สามารถมองเห็น และคาดการณ์อนาคตและรู้ว่าควรจะต้องทำอย่างไรในการตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น ด้วยการคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) ว่าทำอย่างไรในการเข้าสู่เป้าหมาย จะวางกลยุทธ์หรือวิธีการอย่างไรเพื่อให้พันธกิจ (Mission) ที่วางไว้สำเร็จอย่างมีขั้นตอนรวมถึงความคิดในมุมมองต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Creativity and Innovation Thinking) ด้วยการนำความคิดเชิงระบบ (System Thinking) มาเป็นหลักในการพัฒนาระบบหรือกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้นซึ่งผู้นำเองต้องพร้อมที่จะยืดหยุ่น (Flexibility) และปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยในตัวผู้นำนั่นก็คือ ต้องเป็นผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continual Learning) และพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Increase Learning Curve) มีการรับรู้และยอมรับในข้อมูลใหม่ ๆ

รวมทั้งข้อมูลป้อนกลับจากผู้อื่น เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาให้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นข้อมูลในรูปแบบสารสนเทศ (Information Technology) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงองค์กร หน่วยงาน และทีมงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

จากสภาพแวดล้อมจากภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจให้สามารถอยู่รอดมีความเจริญต่อเนื่อง ต้องใช้ภาวะผู้นำที่ดี เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนจะต้องมีการผสมผสานกันระหว่างความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงและผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนนั้นคือผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนย่อมเน้นการวางรากฐานและแนวทางของการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีความเข้าใจในแรงต้านทางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากบุคคล เพื่อให้บรรลุสู่วิสัยทัศน์ โดยการสร้างแรงจูงใจบุคคลโดยการให้รางวัลและบทลงโทษ เพื่อผลสุดท้ายคือเพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามการที่ผู้บริหารจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงได้นั้นผู้บริหารจะต้องมีทั้งความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ทั้งนี้สถานการณ์จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะบ่งชี้ว่าควรใช้ภาวะผู้นำแบบไหน เมื่อไร ซึ่งในทางปฏิบัติการใช้ภาวะผู้นำทั้ง 2 แบบคงต้องมีการดำเนินการอย่างผสมผสานและลงตัวให้เหมาะสมกันเพื่อให้มีพลังในการขับเคลื่อนองค์กรให้มีความก้าวหน้าต่อไป

หลักการบริหารแบบบูรณาการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายบูรณาการรวมหน่วย คือการนำหน่วยที่แยก ๆ กันมารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้นิยามคำว่า “บูรณาการ” ไว้ว่า “...การทำให้หน่วยงานย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามารวมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว” และได้กล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบ ของการบูรณาการว่า “ในการบูรณาการนั้นจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยหน่วยอื่นแล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างกันแยกกันอยู่ มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ อันนี้เรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น” แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวยึดเป็นหลักอยู่ 3 อย่าง ในเรื่องบูรณาการ คือ

1. มีหน่วยย่อย องค์ประกอบ ชิ้นส่วน หรือชั้น ระดับ ที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้คือ สิ่งที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน คือ สิ่งย่อย ส่วนย่อย
2. หน่วยย่อย มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง อิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้ อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่า ยึดหยุ่น ปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย
3. เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะมีความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสานกลมกลืน เกิดภาวะได้ที่ พอดี หรือสมดุลพอได้ที่ หรือพอดีสมดุลแล้ว องค์รวมนั้น มีชีวิตชีวา ดำรงอยู่ และดำเนินไป ด้วยดีอันเป็นภาวะของบูรณาการ

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 กำหนดขอบเขต แบบแผน วิธีปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการบริหารราชการที่มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง การบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกิน

ความจำเป็นโดยลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการลงจากเดิม มอบอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ตามที่ได้กำหนดในมาตรา 6 ดังนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

สรุป

การบูรณาการ คือ การจัดสรรและระดมสรรพกำลังขององค์กร ตั้งแต่ วัตถุประสงค์ ทรัพยากร บุคลากร กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ โดยทำให้เกิดการประสานร่วมกันอย่างสอดคล้องกลมกลืนกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และกรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU Fishing ต้องมีการระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบการทำประมงเพื่อเป็นการใช้ศักยภาพของหน่วยดังกล่าวมาทำงานร่วมกันอย่างประสานสอดคล้องเหมือนเป็นหน่วยเดียวกันเพื่อให้เกิดพลังและความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติในครั้งนี้เพื่อให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทั้งจากองค์กรภายใน และนอก ทรชล. โดยดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างรวดเร็วเป็นประเด็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐยา แก้วทับ (2547) ศึกษาเรื่อง การควบคุมเรือประมงไทยที่ทำการประมงนอมน่านน้ำจุดเด่นของเอกสารดังกล่าวมีการกล่าวถึงการควบคุมการทำประมงนอมน่านน้ำ มีชื่อบริษัท และผู้ประกอบการที่ทำการประมงนอมน่านน้ำ พบจุดอ่อนตรงที่ยังไม่สามารถทำแผนปฏิบัติการในการควบคุมและระบบติดตามการทำประมงได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำรูปแบบ และวิธีการทำประมงนอมน่านน้ำมาประยุกต์เป็นการควบคุมการทำประมงในการเขียนเอกสารวิจัยฉบับนี้ได้

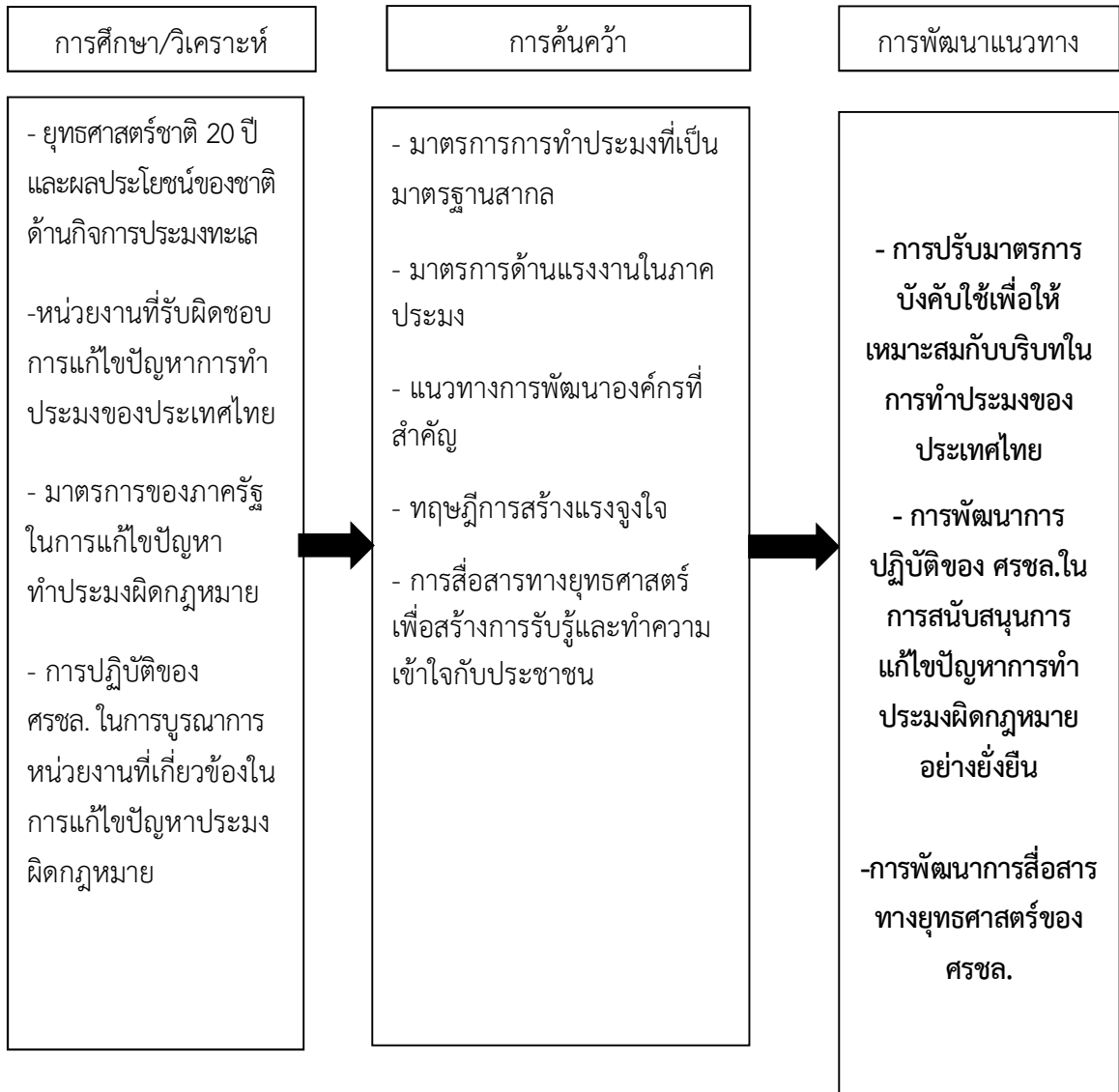
พวงทอง อ่อนอุระ (2554) มาตรการของรัฐเจ้าของท่าในการป้องกัน ยับยั้ง และขจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม จุดเด่นของเอกสารดังกล่าวมีการอธิบายขั้นตอน และการควบคุมไม่ให้มีการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม จุดอ่อนคือเป็นการแปลเอกสาร กฎเกณฑ์โดยยังไม่มีมีการวิเคราะห์ว่ากฎเกณฑ์ดังกล่าวจะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง ใช้เป็นแนวทางเพื่อปรับใช้มาตรการของรัฐเจ้าของท่าที่ออกมาตรการตาม PSM ในการจัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ต่อไป

กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์, นาวาเอก (2558) การปฏิรูปภาคความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย จุดเด่นมีการกล่าวถึงปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย เป็นภัยคุกคามที่ ศรชล.ต้องดำเนินการในอนาคต จุดอ่อนคือการไม่ได้ลงรายละเอียดการแก้ไขปัญหา สามารถใช้อ้างอิงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของการทำประมงผิดกฎหมายที่ ศรชล.และ ทร.ต้องเผชิญในอนาคต

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ.2553 สำนักกรรมการ 1 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รายงานการศึกษาเรื่อง การจัดตั้งกรมประมงทะเล มีจุดเด่นที่มีกล่าวถึงปัญหาของการประมงทะเลได้ละเอียด ยกตัวอย่างเช่น การมีจำนวนเรือที่มากเกินไปกระทบการอยู่เพราะขาดการจัดการจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการทำประมงนอกน่านน้ำปัญหาที่ไม่ได้รับการสนับสนุนและให้ความสำคัญ ทำให้ผู้ประกอบการต้องแสวงหาด้วยตนเอง จึงขาดพลังในการต่อรอง การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นแนวทางเดียวกัน การขาดกำลังพลที่มีความรู้ในการจัดการประมงทะเล ซึ่งสะท้อนปัญหาการทำประมงที่ผิดกฎหมายของประเทศไทยที่มีมาอย่างยาวนาน ส่วนจุดอ่อนของเอกสารยังไม่ได้มีการกำหนดในรายละเอียดว่าจะต้องมีการพัฒนาความรู้ทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการอย่างไรสามารถนำมาอ้างอิงในการจัดทำเอกสารโดยเฉพาะในการพิสูจน์ทราบปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายได้เป็นอย่างดี

วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์ ศูนย์ประมงสมุทรศาสตร์ ศึกษาทำไมประเทศไทยต้องมีกฎหมายประมงฉบับใหม่ มีจุดเด่นอยู่ที่การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องด้านกฎหมายประมงได้ชัดเจน โดยจัดทำเป็นผังประกอบการอธิบายกฎหมายทั้งภาครัฐ เอกชน และนโยบายจากผู้รับผิดชอบรวมทั้งการกล่าวถึงปัญหาการใช้แรงงานในเรือประมงที่ไม่เป็นมาตรฐานสากล ทำให้ต้องมีการออกกฎหมายให้ครอบคลุมทั้งเรือและคนงานประจำเรือ รวมทั้งเครื่องมือทำการประมง และแบ่งเป็นระยะสั้น ระยะยาว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการออกมาตรการของรัฐบาล สามารถนำไปอ้างอิงในการจัดทำเอกสารสำหรับฉบับนี้ได้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

1. การวิเคราะห์แนวทางการทำการประมง เพื่อความยั่งยืนและมีส่วนร่วมของความร่วมมือของ FAO องค์การกิจการประมงของประเทศ และรูปแบบการจัดการประมงของประเทศกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจาก EU พบว่ามีแนวทางการจัดการกิจการประมงที่มีลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือมีการควบคุมและจัดระเบียบการทำประมงอย่างเคร่งครัด มีระบบการควบคุมจำนวนเรือประมงไม่ให้มีสภาพที่มีการทำประมงที่เกินขนาด (Over Fishing) มีแผนจัดการประมง (FMP) และแผนปฏิบัติการยับยั้ง การทำประมง IUU (NPOA – IUU) โดยการกำหนดจำนวนเรือประมงที่ควรมี และระบบติดตามเรือ (VMS) ที่สามารถติดตามการทำประมงได้ตลอดเวลา การควบคุมกิจการประมงนอกน่านน้ำให้ปฏิบัติตามกฎ และกติกาของสมาคมประมงในภูมิภาคต่าง ๆ การดำเนินการตรวจสอบ ควบคุมเขตทำการประมง การตรวจสอบแหล่งที่มาของการจับสัตว์น้ำ (Traceability) ระบบการแยกแยะประเภทสัตว์น้ำและจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนบริหารจัดการประมง (FMP) ที่เที่ยงตรงและมีกฎหมายประมงที่ทันสมัย (IUU – Fishing) และมาตรการที่บังคับใช้ที่เคร่งครัด สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการจัดการประมงและการออกมาตรการรองรับได้ต่อไป

2. จากการศึกษาทฤษฎีหลักการบริหารและการจัดโครงสร้างองค์กร เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการจัดโครงสร้างการจัดหน่วยของ ศรชล. พบว่าต้นแบบที่ควรนำมาใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว สามารถบูรณาการงานของหน่วยต่าง ๆ ร่วมแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ต้องใช้โครงสร้างการจัดองค์กรแบบผสมผสานระหว่างโครงสร้างการจัดตามเครือข่ายระบบราชการและโครงสร้างเครือข่ายทีมงานเพื่อให้มีการประสานสอดคล้องจากระดับนโยบายไปสู่การปฏิบัติภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการประยุกต์หลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) เพื่อให้องค์กรตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาด้วยความรวดเร็วและมีความอ่อนตัวในการบริหารงานภายใต้บริบทของการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก (ดูตารางที่ 2-1)

ตารางที่ 2-1 สรุปการประยุกต์ใช้หลักการบริหารองค์กรและการจัดการประมงตามมาตรฐานสากล

หลักการบริหารองค์กร และการจัดการประมงตามมาตรฐานสากล	แนวทางที่เลือกประยุกต์ใช้งาน
1. การจัดโครงสร้างองค์กร และการจัดส่วนราชการ	1. เครือข่ายระบบราชการและเครือข่ายที่มิงานแบบคณะกรรมการ (The Committee Type)
2. หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	2. การประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยราชการที่มาปฏิบัติงานร่วมกัน
3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management)	3.1 ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงมีความอ่อนตัว, ปรับให้เข้ากับสถานการณ์ 3.2 ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน ► การจูงใจและการลงโทษเพื่อตอบสนองงานอย่างรวดเร็ว
4. กฎเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติการทำประมงตามมาตรฐานสากล 4.1 ตราสารระหว่างประเทศ 4.2 UNCLOS 1982 4.3 ข้อตกลงองค์กรการตรวจสอบของรัฐเจ้าของท่าเรือ 4.4 จรรยาบรรณในการทำประมงอย่างรับผิดชอบ (CCRF) 4.5 NPOA – IUU	4.1 ตราสารที่มีผลบังคับใช้และไม่มีผลบังคับใช้แต่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ (Norm) 4.2 การกำหนดเขตทำการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ 4.3 ควบคุมเรือที่ทำประมง IUU – Fishing เข้าจอดในพื้นที่เป็นการต่อต้านและไม่ส่งเสริมการทำประมง IUU – Fishing 4.4 หลักปฏิบัติที่ดีที่มีการดำเนินการจะเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ เช่น หน้าที่ของรัฐเจ้าของเรือ รัฐเจ้าของธง ความร่วมมือกับประมงภูมิภาคต่าง ๆ ในการป้องกันการทำการประมง IUU-Fishing 4.5 แผนปฏิบัติการยับยั้งต่อต้านการทำประมง IUU – Fishing แปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2566

บทที่ 3

การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ที่เป็นมาตรฐานสากล กับการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับประเทศไทย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไข
ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน” เป็นแนวทางในการตอบวัตถุประสงค์ของ
การทำวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานของ ศรชล. กับหน่วยงาน
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อศึกษา กฎเกณฑ์ มาตรการ การดำเนินการทำการประมงอย่างยั่งยืนและมีความ
รับผิดชอบต่อส่วนรวม ตามที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนด รวมทั้งการแก้ไขปัญหามาตรฐานสากล
และประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทย

โดยในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ ตามลำดับ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ของชาติ กับผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงของประเทศไทย
2. การปฏิบัติของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (อำนาจและหน้าที่)
3. บทเรียนของประเทศต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย
4. การสื่อสารทางยุทธศาสตร์กับการสร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจกับประชาชน
5. สรุป

ยุทธศาสตร์ของชาติ กับผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงของ ประเทศไทย

1. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

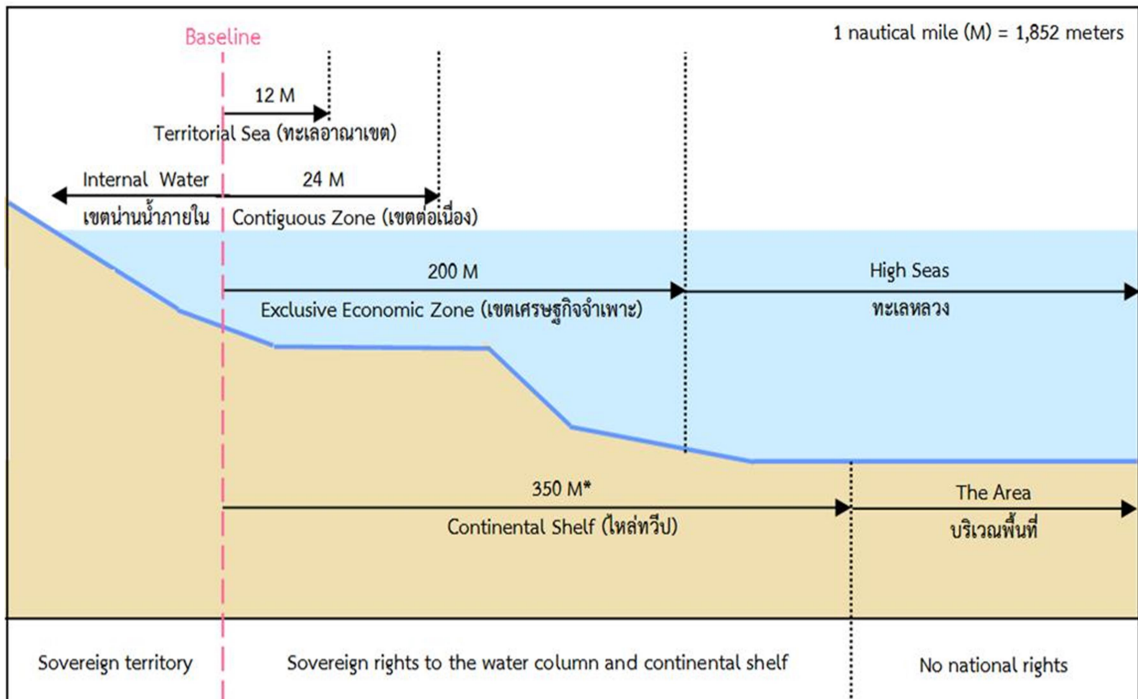
แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล เป็นจุดเริ่มต้นของการนำมาใช้กำหนดยุทธศาสตร์
ของชาติทางทะเล จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแผนหลักสำหรับหน่วยงาน
ภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
ให้สอดคล้องกับมิติการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และช่วยนำ
ประเทศมุ่งสู่เป้าหมาย “ประเทศมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง” โดยอาศัยผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
เป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยกำหนดวิสัยทัศน์คือ “ประเทศไทยสามารถปกป้อง รักษา และ
แสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างสมดุลและยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการ และการบูรณาการการใช้พลังอำนาจของชาติในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ” โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ความสำคัญของทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ปริมาณของทรัพยากรทางทะเลมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่และอาณาบริเวณตามหลักการแบ่งพื้นที่ตามตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ทั้งนี้ประเทศไทยมีพื้นที่เขตทางทะเล ประมาณ 320,000 ตารางกิโลเมตร มีความยาวชายฝั่งทะเลรวม 3,010 กิโลเมตร การแบ่งทะเลของไทย ประกอบด้วยน่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ดังแสดงได้ตามแผนภาพที่ 3-1

แผนภาพที่ 3-1 ภาพตัดขวางแสดงเขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982

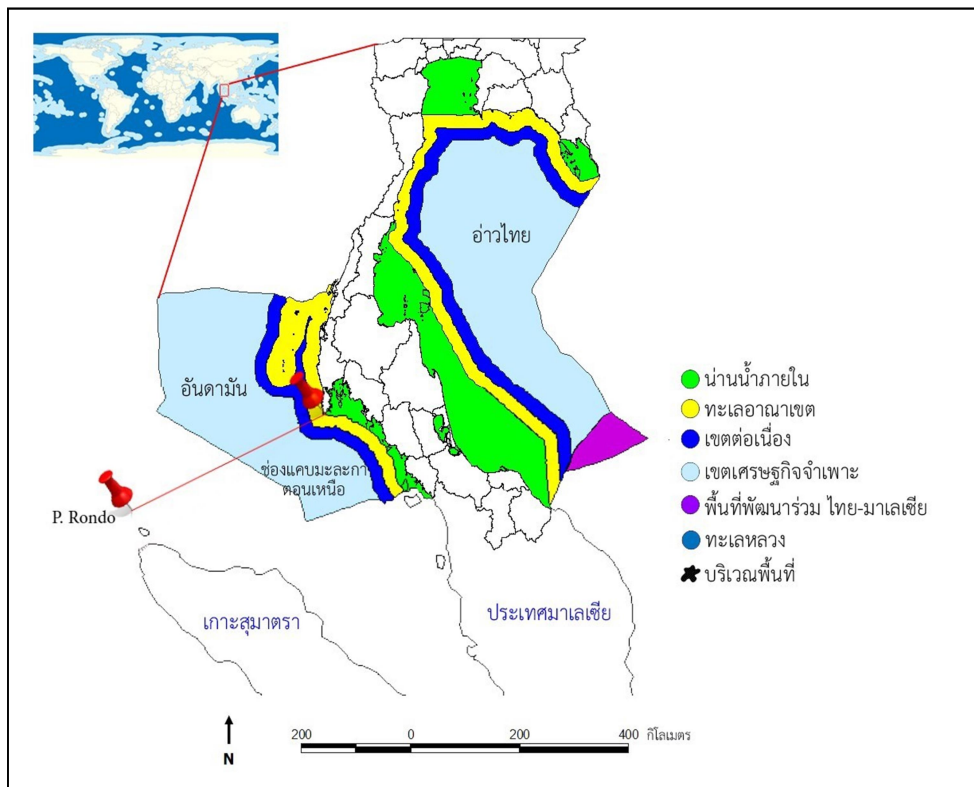

ที่มา : คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (อจชล.), ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล, ออนไลน์, 2563

จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จะเห็นได้ว่า น่านน้ำอ่าวไทยนั้น มีลักษณะเป็นกึ่งปิดล้อมด้วยน่านน้ำที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศต่าง ๆ ถึง 2 ชั้น ด้านอ่าวไทยชั้นใน คือ ประเทศกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย และชั้นนอกคือ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ส่วนทางด้านตะวันตกในส่วนของพื้นที่ตอนเหนือของช่องแคบมะละกาถูกโอบล้อมด้วยน่านน้ำของประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ส่วนพื้นที่ตอนบนในส่วนของทะเลอันดามันถูกโอบล้อมด้วยน่านน้ำของประเทศอินเดียและเมียนมา ดังแสดงได้ตามแผนภาพที่ 3-2

จากการประเมินพบว่า ผลประโยชน์ทางทะเลของชาติในปัจจุบัน มีไม่ต่ำกว่า 24 ล้านล้านบาทต่อปี และคาดการณ์ว่าในห้วง 10 ปีข้างหน้า มีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (รศ.ดร.เผด็จศักดิ์ จารยะพันธุ์, 2563) ทั้งนี้เพราะทะเลเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ทะเลซึ่งถือว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญซึ่งนับวันก็จะมีค่ามากขึ้น เนื่องจากความต้องการในการบริโภคอาหารมีมากขึ้นตามการเจริญโตของประชากรโลก ดังนั้นการรู้จักใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำทางทะเลให้มีความคุ้มค่า และรักษาสสมดุลระหว่างการนำมาใช้และการเสริมสร้างให้มีความยั่งยืนไปยังรุ่นลูกหลานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

แผนภาพที่ 3-2 อาณาเขตทางทะเลของไทย

ที่มา : คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล), ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล, ออนไลน์, 2563

จากพื้นฐานของผลประโยชน์ของชาติทางทะเลตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลนั้น กำหนดว่า “จำเป็นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับและการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม อยู่บนพื้นฐานการรับรู้ของสังคม เป็นเป้าหมายสูงสุดร่วมกันของทุกฝ่ายภายในชาติ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง ประชาชนมีความมั่งคั่ง และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีเกียรติภูมิ และศักดิ์ศรีในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งนี้ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลประกอบด้วย อำนาจอธิปไตย บุรณภาพแห่งดินแดน สิทธิอธิปไตยและเขตอำนาจของชาติทางทะเล ด้านความมั่นคง สงบเรียบร้อยปลอดภัย และ

การมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และดำเนินกิจกรรมทางทะเล ด้านความเจริญรุ่งเรือง สมบูรณ์มั่งคั่งยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และเป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะปัจจุบันกิจการประมงทะเลมีหน่วยงานต่าง ๆ ระหว่างประเทศ และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGO) ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดมาตรฐาน รวมทั้งติดตามการทำประมงของประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาค การศึกษาภูมิภาติกาที่เป็นสากล และการปรับใช้ให้เป็นไปตามบริบทของประเทศไทย จึงเป็นประเด็นที่สำคัญและควรชล. ต้องมียุทธศาสตร์หรือนโยบายที่แน่ชัดและสามารถชี้แจงให้กับผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงได้รับทราบและยอมรับเพื่อให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามด้วยดี โดยต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การใช้ทรัพยากรทางทะเลเพื่อความยั่งยืนซึ่งตามยุทธศาสตร์ของชาติทางทะเลที่สำคัญ มีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ของชาติทางทะเล

ยุทธศาสตร์ของชาติทางทะเล เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางในการแสวงหาประโยชน์จากการใช้ทะเลจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการประมงทางทะเล ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล โดยการใช้พลังอำนาจของชาติจัดการกับภัยคุกคามด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม การเสริมสร้างและพัฒนากำลังทางเรือให้สอดคล้องกับพลังอำนาจอื่น ๆ อย่างเหมาะสม มุ่งพัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลของมิตรประเทศในทุกระดับ เพื่อลดและยุติความขัดแย้งระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล โดยสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจกับต่างประเทศ พัฒนากลไกเพื่อระงับการกระทำอันรุนแรงในทะเล แก้ปัญหาโจรสลัด เสริมสร้างและพัฒนาระบบตรวจการณ์ และการควบคุมเรือ ให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงและพัฒนาองค์กรทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความสงบเรียบร้อย และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเล การประมง การท่องเที่ยว กิจการพาณิชย์นาวี ซึ่งต้องคำนึงถึงสิทธิ ความเป็นธรรมและผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล การสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย และการจัดการทรัพยากร การรักษาสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงผลจากการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายต้องเคร่งครัดและเป็นธรรม สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อร่วมกันรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ และความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล โดยจัดตั้งองค์กร หรือสถาบันที่ทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และจัดการความรู้เกี่ยวกับทะเล การรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ถึงความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างยั่งยืนและเหมาะสม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ต้องพัฒนาบุคลากรและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนชายทะเล จัดตั้งอาสาสมัครและเครือข่ายข้อมูลข่าวสารภาคประชาชน

**ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยองค์
กรของรัฐ** ด้วยการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่าง ๆ รวมถึงความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติทุกด้าน พัฒนากฎหมายและระเบียบภายในรองรับและให้ทุกฝ่ายนำ
แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปปฏิบัติ จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบการรักษาผลประโยชน์ของชาติ
ทางทะเล และทุกฝ่ายสนับสนุนและมีส่วนร่วม ภายใต้กลไกและระบบการประเมินผลที่มี
ประสิทธิภาพ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเลตามประเด็น
ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการประมงทะเลที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
จะต้องมีการขยายผลและออกมาตรการรองรับเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทะเล รวมทั้งการใช้
ประโยชน์จากสัตว์น้ำมีความยั่งยืนสืบไป โดยในระดับนโยบายให้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการนโยบาย
และอำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (นอปท.) และในระดับปฏิบัติทั้งในส่วนกลาง
กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานแผนงาน โครงการและงบประมาณ รวมทั้งติดตาม
และประเมินผลการดำเนินงาน เป็นกลไกหลักรับผิดชอบการประสานแผน งบประมาณ และ
การติดตามประเมินผล ในส่วนกลางระดับกระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระดับปฏิบัติ
ในส่วนกลางและในพื้นที่เป้าหมายนั้นกำหนดให้ ศรชล. รับผิดชอบการดำเนินงานในภาพรวม และ
ในพื้นที่เป้าหมายนั้น ให้มีการจัดตั้งหน่วยย่อยของ ศรชล. ได้แก่ ศรชล.เขต 1 – 3 เพื่อแบ่งพื้นที่
รับผิดชอบต่อไป

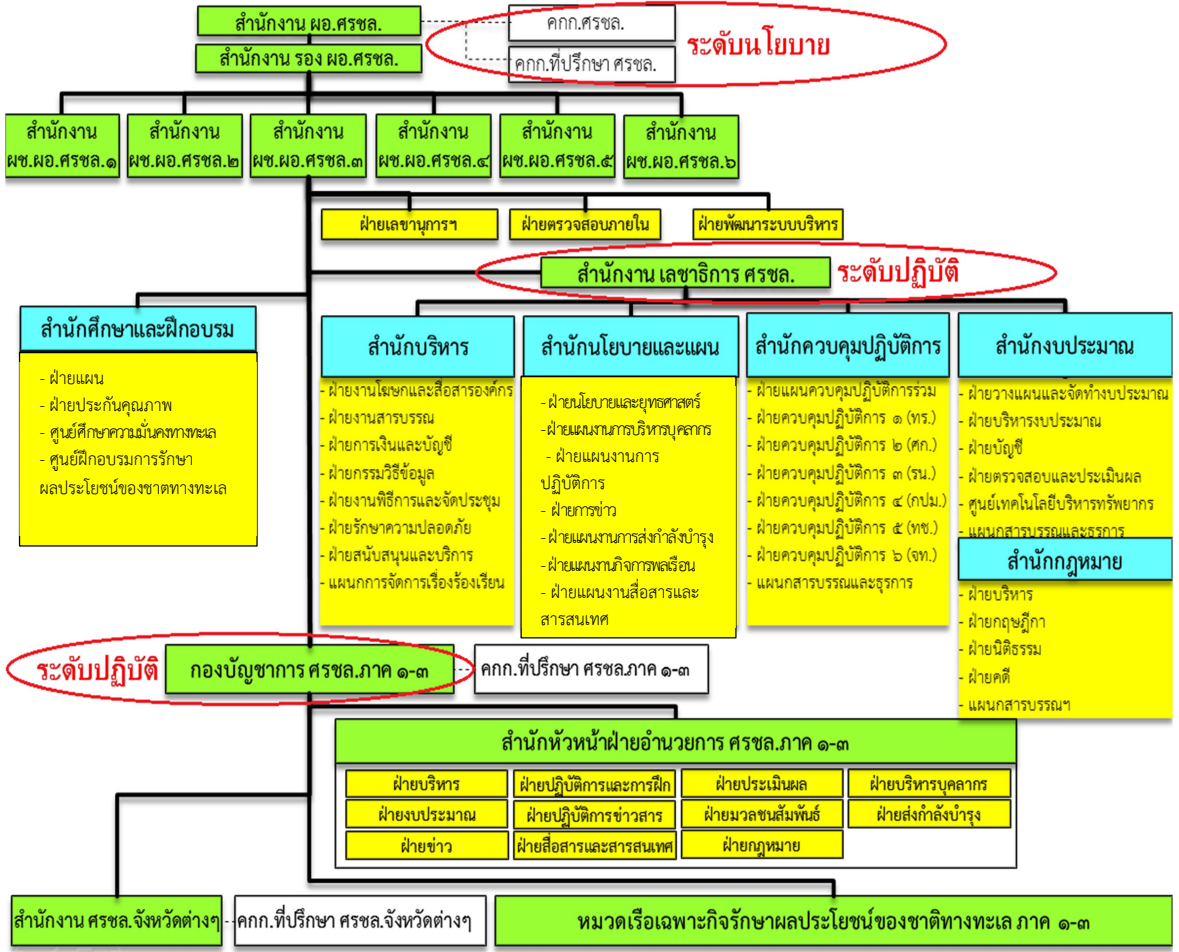
กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พบว่า
วิสัยทัศน์ระดับสูง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการ และการบูรณาการการใช้พลัง
อำนาจของชาติในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพื้นฐานความสำคัญของทะเลและผลประโยชน์
ของชาติทางทะเล ต้องตั้งอยู่บน พื้นฐานของการยอมรับและการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม
อยู่บนพื้นฐานการรับรู้ของสังคม เป็นเป้าหมายสูงสุดร่วมกันของทุกฝ่ายภายในชาติ ซึ่งประเด็น
ปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและความสำเร็จของการรักษาผลประโยชน์ของชาติ
ทางทะเลคือ รัฐและประชาชนขาดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติ
ทางทะเล โดยเฉพาะกิจการประมงทางทะเลเป็นไปอย่างยั่งยืน รัฐบาลจึงต้องมีการกำหนดแนวทาง
และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย โยการจัดตั้งหน่วยเพื่อ
บูรณาการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลขึ้นมารับผิดชอบงานดังกล่าวโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้การรักษา
ผลประโยชน์ของชาติด้านกิจการประมงทะเลเป็นไปอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

**การปฏิบัติของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (อำนาจและหน้าที่)**

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) นั้น จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.
การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 โดยกำหนดให้ ศรชล. มีอำนาจหน้าที่และ
รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการทั้งปวงในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ขึ้นตรงต่อ
นายกรัฐมนตรี มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยปฏิบัติการหลัก

ได้แก่ กองทัพเรือ กรมศุลกากร กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมเจ้าท่า กรมประมง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนี้ยังมีหน่วยปฏิบัติการร่วม ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมป่าไม้ กรมสรรพสามิต กรมควบคุมมลพิษ เพื่อให้ ศรชล. สามารถปฏิบัติการกิจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดบทบาทให้ ศรชล. เป็นกลไกสำคัญในการควบคุม การจัดระเบียบการทำประมงทั้งบนบก และในทะเล มีอำนาจในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายอย่างเต็มที่ เนื่องจากรัฐบาลได้มอบอำนาจให้ ในการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการควบคุมหน่วยงานเพื่อปฏิบัติในศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) การลาดตระเวนตรวจการณ์และรักษากฎหมายในทะเลโดยมีการบูรณาการแผนการตรวจเรือร่วมกับ กปม. จท. ทช. รน. ในการจัดทำแผนลาดตระเวนตรวจการณ์เพื่อป้องปรามการกระทำผิดกฎหมายประมง การจัดชุดตรวจร่วมกับสหวิชาชีพในการตรวจโรงงานแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำเพื่อป้องปรามการบังคับใช้แรงงานผิดกฎหมาย การดำเนินการที่ผ่านมาทำให้หน่วยต่าง ๆ มีทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน การกำกับหน่วยงานที่มาร่วมปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ จึงทำให้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และสามารถผ่านการประเมินจาก EU ให้คงสถานะได้รับใบเหลืองเพื่อให้ออกโอกาสในการพัฒนา และปรับปรุงการจัดระเบียบการทำประมงได้มาถึงปัจจุบันและคงสถานะดังกล่าวได้ต่อไป เพราะบางสถานการณ์หากเกิดเหตุการณ์อาจมีผู้รับผิดชอบหลายหน่วยงานและมีกฎหมายที่ให้อำนาจหลายหน่วยงานซึ่งอาจมีความซ้ำซ้อน ก่อให้เกิดสภาวะการหาหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรงไม่ได้ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน ทำให้การแก้ไขปัญหาคาดการบูรณาการอย่างเช่นการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายในอดีตที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทำให้ขาดเจ้าภาพจึงส่งผลกระทบต่อเนื่องและมีความยั่งยืน ก็คงยังมีความจำเป็นที่ต้องมีหน่วยที่จะเป็นเจ้าภาพในการบูรณาการงานดังกล่าว เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความรวดเร็ว ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มากขึ้น โดยต้องมีการพัฒนาหน่วยงานและมอบอำนาจให้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จเพื่อให้มีขีดความสามารถรับผิดชอบที่ครอบคลุมและมีขีดความสามารถรับกับปัญหาได้อย่างครอบคลุม มีอำนาจและความรับผิดชอบที่สามารถทำให้เกิดเอกภาพในการบังคับบัญชาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทะเล เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นไปอย่างรวดเร็ว แต่หากพิจารณาจากโครงสร้างแล้วทราบว่าโครงสร้างการจัดของ ศรชล. ที่ยังไม่ครอบคลุมงานที่เกี่ยวข้องโดยยังขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการสื่อสารองค์กรแต่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยการใช้หลักการจัดโครงสร้างหน่วย การจัดโครงสร้างส่วนราชการเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว เกิดระบบถ่วงดุลในการทำงานและมีระบบติดตามประเมินผลการทำงานที่เป็นรูปธรรม ประกอบกับการจัดกำลังพลที่เข้ามาร่วมปฏิบัติงานร่วมกันตามเป็นจริงยังเป็นลักษณะการหมุนเวียน โดยเฉพาะจากผู้แทนของ ทร. ยังเป็นระบบปรับย้ายมาทำหน้าที่ตามวาระการผลัดเปลี่ยนทุกรอบ 2 ปี ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีความต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดตามแผนภาพ

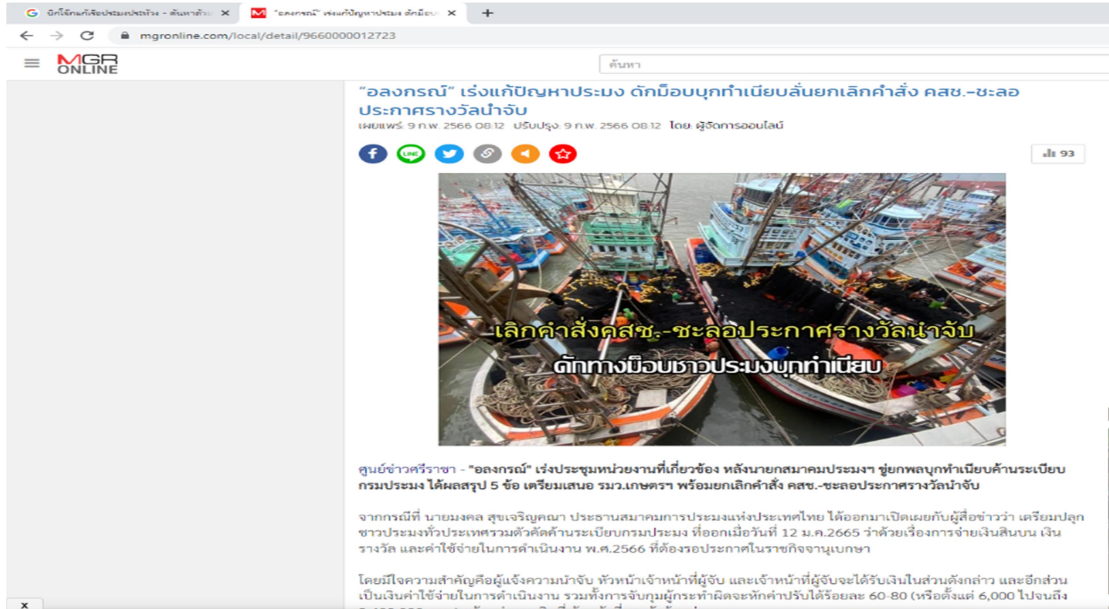
แผนภาพที่ 3-3 โครงสร้างศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ที่มา : ศูนย์การปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.), 2566

สรุป การจัดโครงสร้างและการบริหารจัดการศรชล. ได้ใช้แนวทางการจัดโครงสร้างผสม 2 รูปแบบดังกล่าว คือมีทั้งการจัดโครงสร้างงานตามแบบเครือข่ายระบบราชการ (Function) ยกตัวอย่างเช่น การจัดโครงสร้างภายในสำนักงานเลขาธิการ ศรชล. ที่ประกอบด้วยฝ่ายอำนวยการของ ทร.ด้านต่าง ๆ และผู้ปฏิบัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นตัวจักรขับเคลื่อนการปฏิบัติงานโดยทำหน้าที่แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้มีผลเป็นรูปธรรม และการจัดแบบเครือข่ายทีม (Team Network) ได้แก่ การจัดโครงสร้างในรูปแบบของคณะกรรมการที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยราชการระดับปลัดกระทรวง และอธิบดีในกระทรวงที่รับผิดชอบงาน IUU – Fishing ถือได้ว่าเป็นส่วนของผู้บริหารระดับสูง ที่มาเป็นผู้ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในลักษณะการบูรณาการ ทั้งนี้ นอกจากปัญหาโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ไม่ครอบคลุมแล้ว ศรชล.ยังคงพบกับปัญหาที่ต้องสร้างความเข้าใจและการปรับข้อบังคับ กฎเกณฑ์ที่จะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงยอมรับและปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ รายละเอียดตามภาพ

แผนภาพที่ 3-4 กฎเกณฑ์ที่จะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงยอมรับและปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ

ที่มา : mgronline, 2566

จากประสบการณ์ของ ศรชล. ที่ผ่านมาที่ต้องประสบกับปัญหาการต่อต้านดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวทางการปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์การปฏิบัติมาก่อนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

บทเรียนของประเทศต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

การประกอบกิจการประมงของประเทศต่าง ๆ ย่อมมีแนวทางการปฏิบัติ หรือวิธีการทำประมงที่แตกต่างกัน แต่แนวโน้มของการทำประมงนับจากนี้ต่อไปโดยเฉพาะของประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแบบไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงในครั้งใด จะมีมากเท่ากับการดำเนินการในครั้งนี้ แต่การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในลักษณะใด การได้ศึกษาการทำประมงของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับวิธีการประมงของไทย เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้จึงได้ศึกษากรณีการทำประมงของประเทศต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามรายละเอียด ดังนี้ 1) กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและควบคุมพื้นที่ทำการประมงส่วนกลางตามภูมิภาคต่าง ๆ 2) กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ 3) กลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจาก EU โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

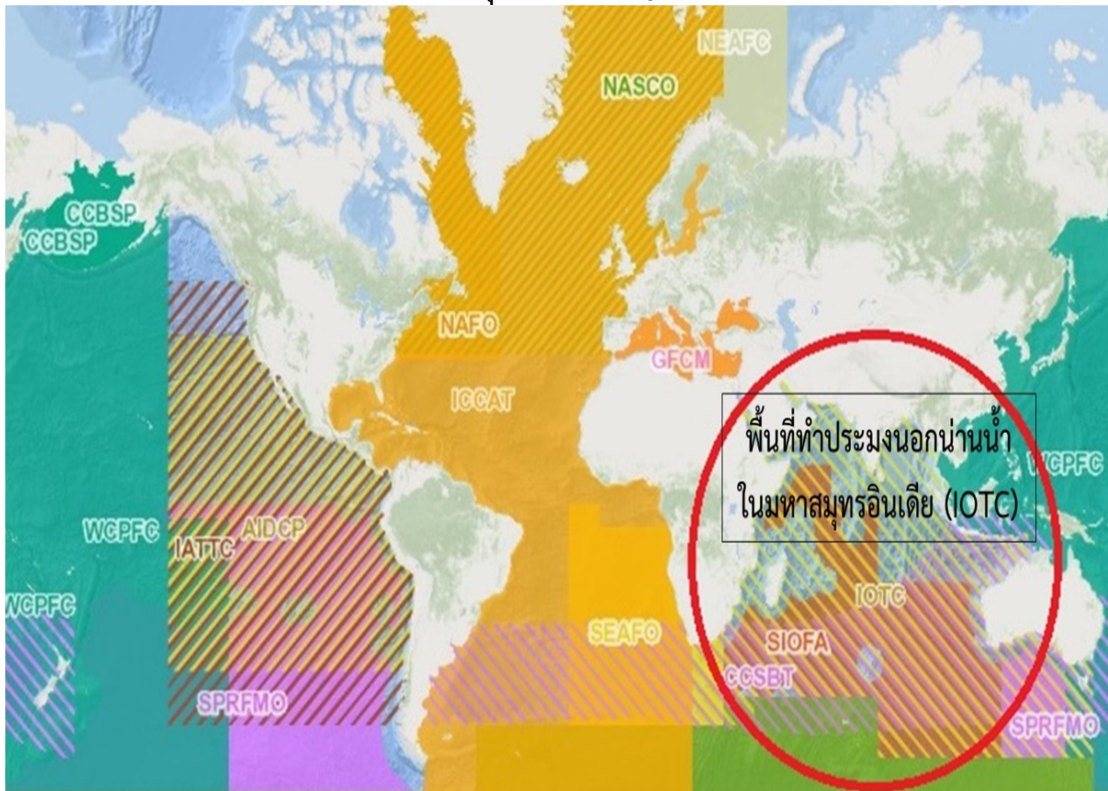
1. กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและควบคุมพื้นที่ทำการประมงส่วนกลางตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่

1.1 คณะกรรมาธิการทูน่าแห่งมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Tuna Commission: IOTC) ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของ IOTC เมื่อเดือนมีนาคม 2540 ซึ่ง IOTC ก็จัดเป็นตัวอย่างขององค์กรระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่ได้รับอำนาจในการบริหารจัดการประชากรสัตว์น้ำ

ชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่นไกลมาจากความตกลงสหประชาชาติ พ.ศ.2538 ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก และเข้าร่วมการประชุมภาคีสมาชิกเป็นประจำทุกปี จึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาการประมงทูน่าของไทยเป็นอย่างมากเมื่อจะมีการทำการประมงจึงต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติของ IOTC อย่างเคร่งครัดทุกครั้ง

1.2 สหภาพยุโรป (EU) กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหา IUU – Fishing ผ่านกลไกทางการค้าโดยควบคุมผลิตภัณฑ์อาหารทะเลและต่อต้านอาหารทะเลที่ได้จากหรือสงสัยว่าจะได้จากการทำประมงผิดกฎหมาย ประกอบกับมาตรการส่งเสริม อนุรักษ์ และบางครั้งก็มีการแทรกแซงประเทศต่าง ๆ ให้มีการปรับปรุงกฎหมายภายใน การร่วมมือกับองค์กรจัดการประมงในภูมิภาคต่าง ๆ (RFMOs) (ดูแผนภาพที่ 3-4) ในการกดดันให้มีการควบคุมการทำประมงของประเทศต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งอยู่ที่การทำประมงอย่างยั่งยืน ตามแนวทางของ FAO (ดูแผนภาพที่ 3-5)

แผนภาพที่ 3-5 พื้นที่ทำการประมงที่ควบคุมโดย RFMOs

ที่มา : Europa, ออนไลน์, 2566

แผนภาพที่ 3-6 การกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหา IUU – Fishing ของสหภาพยุโรป (EU)

European Commission

Tackling **illegal, unreported and unregulated (IUU)** fishing

Fishing is illegal if:

- no authorisation
- against conservation and management measures by RFMOs
- against national laws or international obligations.

Fishing is unreported if:

not reported, or the reporting contravenes international, RFMO or national laws and regulations.

Fishing is unregulated if:

- the fishing vessel has no nationality
- fishing activities jeopardise fish stocks.

IUU fishing practices:

- €10 billion every year worldwide
- 19% of the worldwide reported value of catches
- serious threat to sustainable fishing
- damages the marine environment
- affects socio-economic conditions

The EU's fisheries control system:

- The "IUU Regulation":** establishing a Community system to prevent, deter and eliminate illegal, unreported and unregulated fishing - Council Regulation (EC) N°1005/2008
- The Regulation concerning **authorisation for fishing activities** - Council Regulation (EC) N°1006/2008
- The Regulation establishing a Community Control System for ensuring **compliance with the rules of the Common Fisheries Policy** - Council Regulation (EC) N° 1224/2009

Cooperation between the EU and non-EU countries:

- The EU works closely with non-EU countries to promote compliance with international rules.
- Why?** IUU fishing affects legitimate operators who are hit by unfair competition and threatens food security and socio-economic conditions.
- Key tool** EU catch certification system for all fisheries products – imports, exports and re-exports to and from the EU.

If a third country has problems fulfilling international rules:

- Pre-identification**
The European Commission opens a formal dialogue during minimum 6 months.
- If the country improves its situation, the 6 month period can be prolonged and ultimately the **pre-identification can be removed.**
- Delisting**
Continued dialogue can lead to restore the import of legally caught fishery products.

Listing by the EU

Fisheries products caught by fishing vessels flying the flag of these countries cannot be imported into the EU while the countries remain listed.

The Decision triggers further measures, including a fishing ban for EU vessels in these countries' waters.

If the country does not address the problems, it will be **identified** by the European Commission as non-cooperating.

Identification

A ban of all products for which the catch certificate is validated after the Decision enters into force.

Thanks to this cooperation, more than 30 third countries have improved their systems to fight IUU

1.3 นิวซีแลนด์โดยกระทรวงการประมง (Ministry of Fisheries) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติ IUU ขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2004 ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรการของรัฐเจ้าของท่าเรือไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติโดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1.3.1 หลักการของการนำมาตรการของรัฐเจ้าของท่าเรือ หรือ มาตรการ PSM มาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องโดยใช้เป็นมาตรการดังกล่าว เครื่องมือในการควบคุมเรือประมงที่จะขอเข้าเทียบท่าเพื่อป้องกัน ยับยั้ง และขจัด IUU Fishing ทั้งนี้ การเข้าเทียบท่า (Port access) ของนิวซีแลนด์หมายถึง การอนุญาตให้เรือประมงต่างชาติเข้าใช้ท่าเรือหรือท่าเทียบเรือไกลฝั่ง (Offshore terminals) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเติมน้ำมันเชื้อเพลิง เติมน้ำดื่ม อาหาร ขนถ่ายสินค้ารวมทั้งสัตว์น้ำและนำสัตว์น้ำขึ้นท่าเรือ โดยไม่ทำให้อำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งได้รับผลกระทบทางลบ ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎหมายของ Port State และตามบทบัญญัติข้อ 25(2) ของ UNCLOS 1982 และบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 แผนปฏิบัติการสากล IUU จะถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบ ณ ท่าเรือทุกแห่งที่มีหลักฐานปรากฏชัดว่ามีเรือลำใดลำหนึ่งกระทำกิจกรรม IUU Fishing โดยจะห้ามมิให้เรือประมงลำดังกล่าวนำสัตว์น้ำขึ้นท่าเรือ หรือขนถ่ายสัตว์น้ำ ณ ท่าเรือนั้น พร้อมทั้งรายงานกรณีดังกล่าวให้ Flag State ของเรือประมงลำดังกล่าวได้ทราบเหตุดังกล่าวต่อไป

1.4 สหรัฐอเมริกา มีองค์กรที่ควบคุมการทำประมงที่ชื่อว่า National Maritime Fisheries Service (NOAA : Fishery Services or NMFS) มีหน้าที่ในการปกป้องทรัพยากร และออกมาตรการต่าง ๆ ไปในแนวทางเดียวกับ EU ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ทั้งในเรื่องของการจัดทำแผนประมงแห่งชาติโดยการใช้ข้อมูลวิชาการประกอบการวางแผน มีเรือวิจัยประมงทะเล นักสำรวจทรัพยากรประมง ทำหน้าที่รวบรวม ข้อมูลสถิติ ประกอบการบริหารจัดการประมงทะเล มีมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด การจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ การควบคุมระบบสวัสดิการของแรงงานภาคประมง การจัดทำระบบติดตามเรือประมง การกำหนดพื้นที่ทำการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยสามารถสรุปได้ว่าเป็นแนวทางเดียวกับ EU เพียงแต่ไม่ได้มีการแทรกแซงการดำเนินกิจการภายในประเทศต่าง ๆ มากนัก และให้ความสนใจและควบคุมการทำประมงในพื้นที่รอบ ๆ ทวีปอเมริกาเหนือเป็นสำคัญ

2. กลุ่มประเทศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญ ประกอบด้วย มาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสหภาพเมียนมา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประเทศมาเลเซีย จากรายงานประจำปีเกี่ยวกับการดำเนินกิจการประมงของ FAO ที่รายงานต่อ UN เมื่อ 2015 ได้กล่าวถึงการดำเนินการของประเทศมาเลเซียที่มีการจัดทำแผนและออกมาตรการต่อต้าน และยับยั้ง การทำประมงผิดกฎหมายขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (NPOA-IUU) และมีการปฏิบัติตามแผนอย่างครบถ้วน มีการจำกัดจำนวนเรือที่ทำการประมงแบ่งเขตพื้นที่ทำการประมงและควบคุมเรือประมงต่างชาติให้ดำเนินการตามมาตรการที่ FAO ได้กำหนด

2.2 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย จากรายงานของ FAO ต่อ UN เมื่อ 2015 เป็นรายงานประจำปีฉบับเดียวกับที่มีการกล่าวมาแล้ว สาธารณรัฐอินโดนีเซียนับว่าเป็นประเทศที่สามารถใช้เป็นตัวอย่างที่ดีในการเป็นแบบอย่างที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU-Fishing อย่างจริงจังโดยการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรประมง การออกใบอนุญาตทำการ

ประมงที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับแผนการทำประมง การพัฒนาบุคลากรด้านการประมง จัดทำระบบติดตาม ควบคุมการทำประมง (MCS) การจัดให้มีผู้สังเกตการณ์บนเรือและบนฝั่ง เพื่อติดตามการจับสัตว์น้ำอย่างใกล้ชิดและที่สำคัญยังมีมาตรการกลางโทษเรือประมงผิดกฎหมายที่จริงจัง สมควรเป็นตัวอย่างที่ควรเป็นต้นแบบในการดำเนินการของประเทศต่าง ๆ ได้อย่างดี

2.3 สหภาพเมียนมา มีการควบคุมปริมาณการจับสัตว์น้ำ การจัดทำระบบการลงทะเบียนการทำประมงที่เป็นระบบ และมีการจัดทำระบบติดตาม ควบคุมการทำประมง และการแบ่งปันข้อมูลที่อยู่ในขั้นที่จะพัฒนาไปในแนวทางที่ดีในอนาคตต่อไป

3. กลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลือง ได้แก่ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และ สาธารณรัฐเกาหลี มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้รับการเตือนว่าเป็นประเทศที่เข้าข่ายจะไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา IUU-Fishing จึงได้รับใบเหลืองเมื่อ มิ.ย. 2556 และใช้เวลาประมาณ 1 ปีเศษในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยประเด็นที่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์สามารถรอดพ้นจากการประเมินและได้รับว่าเป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา IUU-Fishing (ใบเขียว) เมื่อ มิ.ย.2557 คือมีการแก้ไขตามคำแนะนำของ EU ยกตัวอย่าง เช่น การปรับปรุงการบริหารจัดการกิจการประมง การจัดทำแผน NPOA-IUU นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง การปรับปรุงกฎหมายประมงให้มีความทันสมัย การควบคุมเรือประมงนอกน่านน้ำให้เคารพในกฎ กติกาสากลตามแนวทางที่ FAO กำหนด ซึ่งประเทศไทยก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการได้ต่อไป

3.2 สาธารณรัฐเกาหลี ได้รับการแจ้งเตือนและได้รับใบเหลืองจาก EU ตั้งแต่ พ.ศ.2556 โดยมีประเด็นที่สำคัญที่ต้องมีการปรับปรุง ได้แก่ การควบคุมเรือประมงนอกน่านน้ำที่ไปทำการประมงแถบประเทศแอฟริกาตะวันออกที่ต้องมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาสากลและองค์การประมงในภูมิภาคได้กำหนด การจัดทำแผน NPOA – IUU และนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การจัดทำระบบติดตาม และควบคุมเรือประมงโดยการติดตั้ง VMS ให้กับเรือประมงและการจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายกับเรือประมงที่ทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง จะสังเกตเห็นว่ามาตรการต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐเกาหลี ล้วนเป็นประเด็นที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาไปสู่การทำประมงที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ทั้งสิ้น ปัจจัยที่แตกต่างคงเป็นเพียงสภาพแวดล้อมของผู้ประกอบกิจการประมง และพื้นที่ทำการประมงที่ สบมผ.ในฐานะหน่วยงานหลักในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องคงต้องอาศัยความเป็นผู้นำในการทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันในการนำมาตรการตามที่กล่าวมาแล้วมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการทำประมงของประเทศไทยต่อไป

สรุป การนำรูปแบบการควบคุมการทำประมงของประเทศต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มของประเทศที่พัฒนาแล้ว กลุ่มประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่มที่เคยได้รับใบเหลืองและสามารถผ่านการประเมินจนได้รับใบเขียวในที่สุดนั้น พบว่าทั้ง 3 กลุ่มได้มีการดำเนินการควบคุมและจัดระเบียบการทำประมงโดยการมีกฎหมายที่ทันสมัยกับการแก้ไขปัญหา IUU-Fishing เป็นการเฉพาะ และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีมาตรการติดตามควบคุมเรือประมงที่มีประสิทธิภาพ และมีแผนยับยั้งต่อต้านการทำประมง IUU Fishing ที่นำไปสู่การปฏิบัติให้มีผลเป็นรูปธรรม ดังนั้นประเทศไทยจึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำมาปรับใช้ได้ต่อไปตามรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ดูตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 การควบคุมการทำประมงของกลุ่มประเทศต่าง ๆ

กลุ่มประเทศ	แนวทางการควบคุม
1. กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและควบคุมการทำประมงในภูมิภาคต่าง ๆ	<p>1.1 มีการจัดการพื้นที่ทำการประมงและควบคุมโควตาการจับสัตว์น้ำ รวมทั้งการควบคุมชนิดและเครื่องมือทำการประมง</p> <p>1.2 ใช้แนวทางการควบคุมการทำประมงอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมตามแนวทางของ FAO รวมทั้งการมีมาตรการรณรงค์การจัดทำแผนขจัดและยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA - IUU) ตลอดจนนำหลักจรรยาบรรณการทำประมงที่ดีมาเป็นแนวทางในการทำประมงภายในประเทศ รวมทั้งมีมาตรการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมายอย่างจริงจัง โดยกำหนดเป็นนโยบายในการไม่ค้าขายกับประเทศที่ได้รับใบแดง และมีมาตรการและข้อกำหนดเพิ่มเติมกับประเทศที่ได้รับใบเหลือง</p>
2. กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	<p>2.1 ประเทศมาเลเซีย มีการจัดทำแผน NPOA – IUU ตามแนวทางของ FAO</p> <p>2.2 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับ รปม. ที่ทำผิดกฎหมาย จากรายงานของ FAO สามารถใช้เป็นแนวทางให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนินการเป็นตัวอย่างได้อย่างดี</p> <p>2.3 สหภาพเมียนมา มีการควบคุมปริมาณการจับสัตว์น้ำ การจัดทำระบบทะเบียนการทำประมงที่เป็นระบบ การจัดทำระบบ MCS ที่ดี</p>
3. กลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลือง	<p>3.1 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีการปรับปรุง ขจัดและยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA - IUU) และนำไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผล การควบคุมเรือประมงนอกน่านน้ำทำการประมงในภูมิภาคต่าง ๆ (RFMOs)</p> <p>3.2 สาธารณรัฐเกาหลี มีการควบคุมการทำประมงของ รปม. นอกน่านน้ำ การควบคุม รปม. ให้มีการติดตั้ง VMS และวางระบบ MCS ที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2566

สรุป

การวิเคราะห์แนวทางการทำการประมง เพื่อความยั่งยืนและมีส่วนร่วมของความร่วมมือของ FAO องค์การกิจการประมงของประเทศ และรูปแบบการจัดการประมงของประเทศกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจาก EU พบว่ามีแนวทางการจัดการกิจการประมงที่มีลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือมีการควบคุมและจัดระเบียบการทำประมงอย่างเคร่งครัด มีระบบการควบคุมจำนวนเรือประมงไม่ให้มีสภาพที่มีการทำประมงที่เกินขนาด (Over Fishing) มีแผนจัดการประมง (FMP) และแผนปฏิบัติการยับยั้ง การทำประมง IUU (NPOA – IUU) โดยการกำหนดจำนวนเรือประมงที่ควรมี และระบบติดตามเรือ (VMS) ที่สามารถติดตามการทำประมงได้ตลอดเวลา การควบคุมกิจการประมงนอกน่านน้ำให้ปฏิบัติตามกฎ และกติกาของสมาคมประมงในภูมิภาคต่าง ๆ การดำเนินการตรวจสอบ ควบคุมเขตทำการประมง การตรวจสอบแหล่งที่มาของการจับสัตว์น้ำ

(Traceability) ระบบการแยกแยะประเภทสัตว์น้ำและจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนบริหารจัดการประมง (FMP) ที่เที่ยงตรงและมีกฎหมายประมงที่ทันสมัย (IUU – Fishing) และมาตรการที่บังคับใช้ที่เคร่งครัด สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการจัดการประมงและการออกมาตรการรองรับได้ต่อไป (ดูตารางที่3-2)

ตารางที่ 3-2 สรุปการประยุกต์ใช้หลักการบริหารองค์กรและการจัดการประมงตามมาตรฐานสากล

หลักการบริหารองค์กร และการจัดการประมงตามมาตรฐานสากล	แนวทางที่เลือกประยุกต์ใช้งาน
1. การจัดโครงสร้างองค์กร และการจัดส่วนราชการ	1. เครือข่ายระบบราชการและเครือข่ายที่มิงานแบบคณะกรรมการ (The Committee Type)
2. หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	2. การประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยราชการที่มาปฏิบัติงานร่วมกัน
3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management)	3.1 ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงมีความอ่อนตัว, ปรับให้เข้ากับสถานการณ์ 3.2 ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน → การจูงใจและการลงโทษเพื่อตอบสนองงานอย่างรวดเร็ว
4. กฎเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติการทำประมงตามมาตรฐานสากล 4.1 ตราสารระหว่างประเทศ 4.2 UNCLOS 1982 4.3 ข้อตกลงองค์การตรวจสอบของรัฐเจ้าของท่าเรือ 4.4 จรรยาบรรณในการทำประมงอย่างรับผิดชอบ (CCRF) 4.5 NPOA – IUU	4.1 ตราสารที่มีผลบังคับใช้และไม่มีผลบังคับใช้แต่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ (Norm) 4.2 การกำหนดเขตทำการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ 4.3 ควบคุมเรือที่ทำประมง IUU – Fishing เข้าจอดในพื้นที่เป็นการต่อต้านและไม่ส่งเสริมการทำประมง IUU – Fishing 4.4 หลักปฏิบัติที่ดีมีการดำเนินการจะเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ เช่น หน้าที่ของรัฐเจ้าของเรือ รัฐเจ้าของธง ความร่วมมือกับประมงภูมิภาคต่าง ๆ ในการป้องกันการทำประมง IUU-Fishing 4.5 แผนปฏิบัติการยับยั้งต่อต้านการทำประมง IUU – Fishing แปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 3-2 สรุปการประยุกต์ใช้หลักการบริหารองค์กรและการจัดการประมงตามมาตรฐานสากล (ต่อ)

หลักการบริหารองค์กร และการจัดการประมงตามมาตรฐานสากล	แนวทางที่เลือกประยุกต์ใช้งาน
5. แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการควบคุมการทำประมงของต่างประเทศ 5.1 กลุ่มประเทศที่เจริญแล้ว 5.2 กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 5.3 กลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจาก EU	5.1 มีมาตรการ NPOA ที่ชัดเจน การให้ความรู้ การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การดูแลการประมงในภูมิภาค 5.2 มีแผน NPOA – IUU และการประยุกต์ใช้ที่จริงจัง การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด 5.3 จัดทำแผน NPOA – IUU และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ระบบการติดตามเรือประมง (VMS) ควบคุมจำนวนเรือประมง การควบคุมเรือประมงนอกน่านน้ำ การให้ความร่วมมือกับองค์กรจัดการประมงในภูมิภาคต่าง ๆ
6. หลักการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์	6. การสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจเชิงรุก ลดการต่อต้านจากผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย และเกิดการคล้อยตามในการปฏิบัติตามมาตรการของรัฐ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2566

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์กับการสร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจกับประชาชน

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ที่จะประสบความสำเร็จจะต้องเข้าถึงประชาชนโดยทั่วไป และต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจง ด้วยเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้นำทางความคิด โดยทำให้บุคคลนั้นสามารถเข้าเป็นพันธมิตรจะทำให้มีประสิทธิภาพในการไปสู่เป้าหมายในการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง ก่อให้เกิดความเชื่อและปฏิบัติตาม โดยใช้ช่องทางประสิทธิภาพ ได้แก่ ผู้มีอิทธิพลสำคัญ (Key Influencers) หรือผู้มีอิทธิพลหลักในพื้นที่ เช่น นายกสมาคมประมง เจ้าของแพปลา องค์กรเครือข่ายต่าง ๆ เจ้าของผู้ประกอบการห้องเย็นแช่แข็งสัตว์ทะเลและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เป็นต้น ด้วยการการชักจูงใจ การหว่านล้อมและในบางกรณีอาจต้องใช้มาตรการการบีบบังคับด้วยการบังคับใช้กฎหมายควบคู่กันไปแล้วแต่กรณี ซึ่งดำเนินการผ่านทั้งคำพูดและการกระทำ ซึ่งการมีอิทธิพล ในแนวคิดนี้จะเป็นแผ่ขยายในรูปแบบพื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการเกิดความร่วมมือ วิธีการหนึ่งที่สามารถสร้างการมีอิทธิพลได้ คือ การใช้เครื่องมือการสื่อสารซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากเครือข่ายการสื่อสารดิจิทัลเชื่อมต่อกันมากขึ้นทั่วโลก ดังนั้นจึงกำหนดเป้าหมายการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ คือ ปรับปรุงความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เพื่อให้ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอลง โน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายให้

สนับสนุนวัตถุประสงค์ของภาครัฐต่อไป โดยมีแนวคิดหลักเป็นการอธิบายถึงวิธีการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ โดยใช้ขีดความสามารถอย่างเต็มรูปแบบที่สามารถกระทำได้แบบบูรณาการและทันเวลา ด้วยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสารที่มีศักยภาพ แล้วดำเนินการประสานงาน โดยส่งสัญญาณผ่านทางข้อมูลข่าวสารและการกระทำที่ออกแบบมา เพื่อให้ส่งผลต่อการรับรู้ ทศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้แนวคิดนี้กำหนดว่าการสื่อสารทางยุทธศาสตร์นี้จะไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่จะถูกจัดให้มีอยู่ในการวางแผนและการปฏิบัติการของการดำเนินงานทั้งหมด และควรจะเป็นการทำงานเชิงรุก ด้วยเหตุนี้จึงได้นำเสนอแนวคิดของการสนับสนุน ได้แก่ การบูรณาการร่วมกันเพื่อเพิ่มผลกระทบที่ต้องการต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ประสานความพยายามในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์กับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก พิจารณาผลกระทบด้านความรู้ ความเข้าใจ และผลกระทบที่มีต่อประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกัน คาดการณ์ ติดตาม ทำความเข้าใจและตอบโต้ อิทธิพลของฝ่ายตรงข้าม พัฒนาความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย จนทำให้เป็นใช้งานง่ายสำหรับการปฏิบัติการ ปรับแต่งเกณฑ์และการปฏิบัติ ปรับระดับและวัฒนธรรมที่เหมาะสมเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย มุ่งเน้นที่ผู้นำทางความคิดและผู้ที่เป็นกลาง ปรับปรุงและซ้ำอย่างต่อเนื่อง และกระจายการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ในแต่ละระดับ ภายใต้เงื่อนไขตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ขีดความสามารถที่มีความจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ได้แก่ ความสามารถในการทำงานร่วมกันความสามารถในการประสานกับหน่วยงานอื่น ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ ทศนคติและความเชื่อ รวมถึงความรู้ในระบบการสื่อสารทางสังคมที่ซับซ้อน สื่อต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล ความสามารถในการประเมินผลการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการกระทำทางกายภาพที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและกาลเทศะ และมีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว

โดยสรุปแนวคิดนี้เสนอแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้ในการดำเนินการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้การสื่อสารทางยุทธศาสตร์เป็นหลักในการสื่อความหมายกับผู้อื่นในการสนับสนุนผลประโยชน์ของชาติ ความท้าทายพื้นฐานของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ คือการมีอิทธิพลและการบูรณาการวิธีการที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเรียนรู้และเข้าใจประชากรกลุ่มเป้าหมายอย่างละเอียด ถึงผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย ผ่านการเผยแพร่ที่ดีที่สุด อย่างรวดเร็ว ด้วยการควบคุม ประสานงาน ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ระดับชาติ จนถึงยุทธวิธีในการปฏิบัติการ การสื่อสารทางยุทธศาสตร์จึงเป็นกระบวนการที่สนับสนุนการดำเนินงานด้วยเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ทั้งหมด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

สรุป

การสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงทะเลให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเลือกสื่อ (Message) ที่ต้องการส่ง ตลอดจนเลือกช่องทางการสื่อสารให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้สามารถนำทฤษฎีการสื่อสารทางยุทธศาสตร์มาใช้ซึ่งต้องทำการ จะต้องศึกษาและการเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจ และทราบถึงอุปสรรคที่ทำให้การสื่อสารผิดพลาด เกิดความไม่เข้าใจขึ้น การใช้หลักการสื่อสารที่ถูกต้องจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการในการสื่อสารสู่การปฏิบัติ โดยแสดงให้เห็นแนวทางขององค์กรของรัฐที่จะดำเนินการในระดับยุทธศาสตร์ ด้วยเครื่องมือพลังอำนาจแห่งชาติในทุกมิติ เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดการสนับสนุนและบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการของ ศรชล. ในการ ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน” เป็นแนวทางในการตอบวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ศรชล. ให้สามารถสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย โดยให้สอดคล้องกับกับการทำประมงที่มีมาตรฐานเพื่อผลประโยชน์ของชาติอย่างยั่งยืน โดยศึกษาหัวข้อดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์บทบาทของ ศรชล. กับการแก้ไขปัญหาตลอดจนการกำหนดมาตรการการทำประมงของประเทศไทย
2. แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการของ ศรชล. ในการบังคับใช้กฎหมาย
3. การพัฒนาการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล. กับการบังคับใช้กฎหมาย
4. การพัฒนา ศรชล. เพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. สรุป

กล่าวนำ

การปฏิบัติงานศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลซึ่งนับเป็นเวลาประมาณ 3 ปีเศษ มีความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานมาเป็นลำดับ พบอุปสรรค ปัญหา รวมทั้งบทเรียนที่สามารถนำมาเป็นต้นแบบเพื่อเตรียมการพัฒนา ปรับปรุงให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในอนาคตที่ต้องรับหน้าที่ดังกล่าวต่อไป เช่น การจัดโครงสร้างรองรับงานด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การจัดระบบงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือแม้แต่การพัฒนาความรู้ให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.2558 เพื่อให้หน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันรวมทั้งการสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจให้กับผู้ประกอบกิจการประมงให้คล้อยตามมาตรการที่ภาครัฐกำหนด เป็นต้น ส่วนบทที่ 2 ได้ศึกษาทฤษฎี หลักการ จัดโครงสร้างองค์กร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับโครงสร้างการทำงาน และได้ศึกษาจนได้ทราบถึง กฎ กติกา สากล ของการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบเพื่อนำมาปรับใช้ในกิจการประมงของประเทศไทยที่เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการออกมาตรการของรัฐ และการกำกับให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของ ศรชล. กปม. จท. และ รง. ที่ต้องมีการดำเนินการต่อไปในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นในบทนี้จะได้กล่าวถึงการเตรียมการของ ภาครัฐที่ต้องเตรียมการบูรณาการงานในระดับนโยบาย แผลงไปสู่การปฏิบัติ จะต้องเตรียมการเพื่อการปรับตัวอย่างไรบ้าง โดยแบ่งออกเป็นประเด็นเพื่อให้เกิดความชัดเจน และง่ายต่อการเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) กลุ่มด้านโครงสร้าง

และการบริหารจัดการให้มีความรวดเร็ว ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีความรวดเร็วได้อย่างทันท่วงที 2) กลุ่มด้านองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ IUU-Fishing 3) กลุ่มการกำหนดมาตรฐานการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นแนวทางเดียวกัน และ 4) กลุ่มการดำเนินการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ สร้างการรับรู้เพื่อให้เกิดความร่วมมือของผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียในกิจการประมง อันจะทำให้องค์กรสามารถปรับตัวได้ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำ ทฤษฎี หลักการ และ แนวคิดตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 2 มาดำเนินการวิจัยเพื่อต้องการทราบบทบาทของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายต่อไป

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของศูนย์อำนวยการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

จากการศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงในบทที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จะเป็นผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (Vision) สามารถมองเห็น และคาดการณ์อนาคตและรู้ว่าควรจะต้องทำอะไรในการตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น ด้วยการคิดในเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) ว่าทำอะไรในการเข้าสู่เป้าหมาย จะวางกลยุทธ์หรือวิธีการอย่างไรเพื่อให้พันธกิจ (Mission) ที่วางไว้สำเร็จอย่างมีขั้นตอนสามารถนำพาองค์กรให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนจะต้องมีการผสมผสานกันระหว่างความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงและผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนที่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งใจให้พนักงานทำงานด้วยความเต็มใจ และมองเห็นเป้าหมายร่วมกันในการพาองค์กรของตนในที่นี่คือ ศรชล. มีที่ยืนในสังคมอย่างสง่างามในฐานะหน่วยงานหลักในการบูรณาการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับประชาชนและรัฐบาลว่า หากจะให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีความชัดเจน และเป็นการแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นการมองไปในอนาคตเหมือนยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี จำเป็นต้องมีหน่วยงานเข้ามาดูแลรับผิดชอบดังกล่าว นั่นคือการการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเป็นการเฉพาะโดยเสนอการจัดตั้ง ศรชล. เข้ามาอำนวยการ และบูรณาการงานของหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเล และมีการกำกับงานตามแผนและแปลงแผนงานไปสู่การปฏิบัติให้เกิดมีผลเป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายในและนอกประเทศโดย และมีระบบตรวจสอบความก้าวหน้าของหน่วยงานที่มาบูรณาการร่วมกันคือการจัดโครงสร้างให้มีหน่วยตรวจสอบการปฏิบัติงานขึ้นมาเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้ทั้งรางวัลตามทฤษฎีของ Maslow และบทลงโทษตามแนวคิดของผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ผสมผสานกับการใช้การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) โดยการรับฟังข้อคิดเห็นที่หลากหลายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกรณีดังกล่าวคือ การรับรองความรู้และข้อกำหนดในการทำประมงตามกฎหมาย กติกา มาตรการสากล รวมทั้งการทำประมงตามแนวทางมาตรฐานสากล โดยการสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือ และมีการกำหนดมาตรการลงโทษหากตรวจพบหน่วยงานที่ไม่ให้ความร่วมมือโดยเฉพาะในกรณีการกระทำที่ส่อไปในทางที่แสดงถึงความไม่โปร่งใสในการทำงาน

วิเคราะห์บทบาทของ ศรชล. กับการแก้ไขปัญหาตลอดจนการกำหนดมาตรการ การทำประมงของประเทศไทย

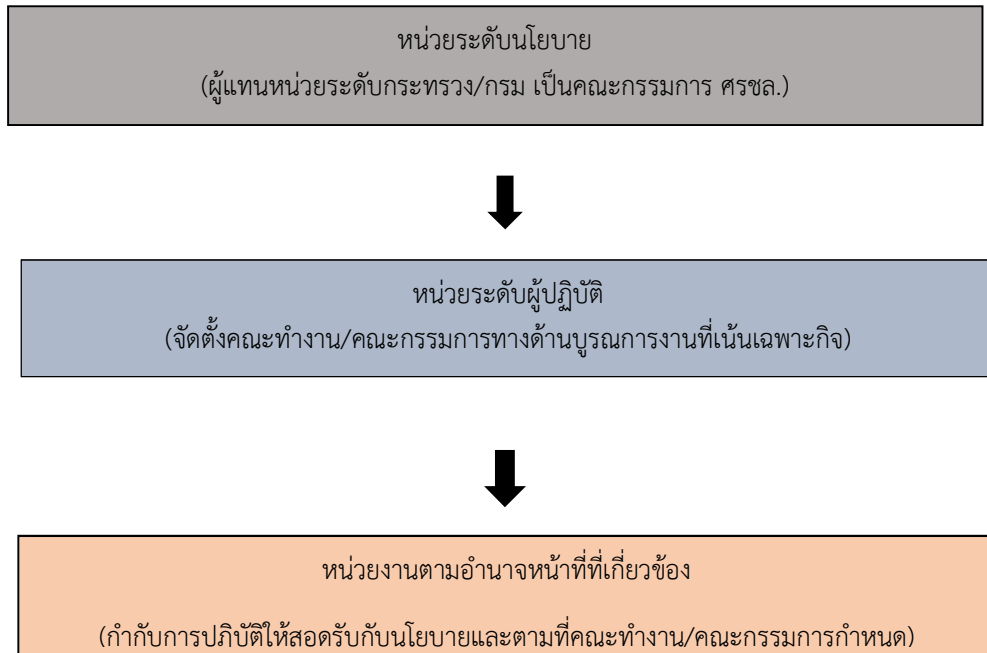
การพัฒนาการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ที่มีอำนาจและความรับผิดชอบที่มากขึ้นในการกำกับทิศทางการแก้ไขปัญหาทั้งปวงทางทะเลโดยมีงบประมาณเป็นกลไกสำคัญในการบังคับทิศทาง และมีอำนาจบังคับบัญชาผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในทะเล จึงทำให้ ศรชล. มีบทบาททั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติที่มีอำนาจมากขึ้น ดังนั้น ศรชล. จึงต้องเตรียมการสื่อสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและเตรียมการ โดยสามารถนำบทเรียนจากการปฏิบัติงานของ ศปมผ.ที่เคยได้รับจากการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการเตรียมการโดยมีกรอบเขตงานที่ครอบคลุมที่สำคัญ ดังนี้

1. บทบาทและอำนาจที่เพิ่มมากขึ้นในการควบคุม บังคับบัญชาผู้แทนหน่วยต่าง ๆ ที่ส่งมาปฏิบัติงานร่วมกัน จากบทเรียนในการจัดตั้ง ศปมผ.มีการจัดทำโครงสร้างตามแนวทางที่เป็นองค์รวมแบบโครงสร้างทีมงาน และการบริหารตามแนวทางคณะกรรมการ (Committee) ที่มีความคล่องตัว กล่าวคืองานตามบทบาทเดิมของหน่วยตามหน้าที่ (Function) เช่น กปม. จท. รง. ทช. และ ตรน.ยังคงดำเนินการได้ตามเดิมตามขอบเขตอำนาจที่เคยมี แต่หากเนื่องงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทางทะเลมีส่วนเกี่ยวข้องมากกว่า 1 หน่วยงาน และต้องมีการบูรณาการอำนาจจากหลายหน่วยงาน เช่น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) ที่ต้องมีการตรวจสอบใบอนุญาตทำการประมง ใบอนุญาตใช้เรือ และแรงงานในเรือ ซึ่งลักษณะงานทั้ง 3 ส่วนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ 3 หน่วยงาน ได้แก่ กปม. จท. และ รง. ดังนั้นการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วจึงต้องมีการบูรณาการงานของทั้ง 3 หน่วยงานไว้ ณ จุดเดียว โดยมี ศรชล.เป็นหน่วยงานกลางในการบูรณาการอำนาจการปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมีการบริการที่รวดเร็วสามารถตรวจสอบได้ โดยในขั้นต่อไปก็จะมีพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีการตรวจทานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพิ่มความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ ดังนั้นงานในลักษณะดังกล่าวจึงทำให้ ศรชล.มีอำนาจ และหน้าที่เพิ่มมากขึ้นในการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้เป็นเนื้อเดียวกัน รวมทั้งงานนโยบายที่ต้องกำหนดทิศทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย ดังนั้นจากการปรับเปลี่ยนบทบาทดังกล่าวของ ศรชล.จึงต้องมีการปรับรูปแบบการปฏิบัติงานให้เกิดความรวดเร็วโดยใช้แนวทางผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ที่ต้องการความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เร่งด่วนมาประยุกต์ใช้โดยต้องรีบเร่งศึกษาอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องมาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้ทราบจุดอ่อน-จุดแข็ง และข้อจำกัด เพื่ออำนาจการและบูรณาการงานให้เกิดความรวดเร็ว สามารถตอบสนองปัญหาได้ทันทางที่โดยลำดับแรกควรเน้นไปที่การจัดทำโครงสร้างที่มีสายบังคับบัญชาที่สั้น กะทัดรัด ตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และแนวทางของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องมีความวิสัยทัศน์ มองไกล ยอมรับข้อคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้ร่วมงานและปรับหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติจากเดิม ๆ เพื่อให้ “งานได้ผล คนมีความสุข.” ด้วยการ

จัดโครงสร้างการบังคับบัญชาที่มีสายการบังคับบัญชา สั้น กะทัดรัด ชัดเจน ยอมกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของงานที่ตอบสนองต่อปัญหาด้วยความรวดเร็วมากขึ้น

2. การบริหารงานต้องมีความอ่อนตัวและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของหน่วยงานในระดับนโยบายโดยมีคณะกรรมการนโยบายทะเลแห่งชาติ (นปท.เดิม) ที่ประกอบด้วยผู้แทนระดับกระทรวง ทบวง กรม และควรมีมากกว่าโครงสร้างของ ศรชล. เพราะจากการปฏิบัติงานพบว่าลักษณะงานการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมายมีขอบข่ายงานที่กว้างขวางกว่าที่เคยเข้าใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านกฎหมาย เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานการกฤษฎีกา หรือกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจและด้านการต่างประเทศ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรมที่มีอำนาจในการควบคุมโรงงานและอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ กระทรวงพาณิชย์ที่ครอบคลุมงานการป้องกันการค้าทางทะเล และงานส่งเสริมการลงทุน กระทรวงการต่างประเทศที่ดูแลด้านนโยบายด้านการทูต และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือแม้แต่หน่วยงานด้านการจัดสรรงบประมาณ เช่น กรมบัญชีกลาง สำนักงบประมาณ เป็นต้น โดยการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับนโยบาย จึงควรมีการแต่งตั้งให้หัวหน้าหน่วยราชการดังกล่าวเป็นคณะกรรมการ ศรชล. เพื่อให้สามารถนำผู้ใต้บังคับบัญชาระดับรองมาปฏิบัติงาน และให้ข้อมูลเพื่อบูรณาการการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันในการแก้ไขปัญหาด้านทะเล ทั้งนี้การแต่งตั้งหัวหน้าส่วนราชการมาเป็นคณะกรรมการ ศรชล.ดังกล่าว หน่วยที่ได้รับการแต่งตั้งจะรู้สึกภูมิใจ และเป็นการให้เกียรติอันจะนำมาซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงาน โดยการจัดให้ผู้บริหารระดับกลางในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ เช่น กปม. จท รง มาเป็นคณะทำงาน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกับงานนโยบายและถ่ายทอดไปสู่ในระดับล่างสุด ได้นำข้อตกลงใจที่เกิดขึ้นในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติแปลงไปสู่การทำงานจริงตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยปกติเพื่อก่อให้เกิดการขับเคลื่อนมีความรวดเร็ว (ดูแผนภาพที่ 4-1)

แผนภาพที่ 4-1 การบริหารงานที่มีความอ่อนตัว

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2566

3. องค์ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน ไร้การควบคุม (IUU Fishing) ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับบุคลากรทุกส่วนราชการไม่ว่าจะเป็น กปม. จท. รง. สตช. หรือแม้แต่กำลังพลใน ศรชล. ด้วยกันเอง สืบเนื่องจากแนวโน้มของสังคมโลกได้คำนึงถึงความมั่นคงด้านอาหารในอนาคต องค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ FAO จึงได้กำหนดมาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรเพื่อมีความยั่งยืน รวมทั้งการคำนึงถึงประเด็นสิทธิมนุษยชน ดังนั้น ILO จึงได้กำหนดมาตรการคุ้มครองสภาวะการทำงานให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ประกอบกับแนวโน้มการทำธุรกิจที่มีการแข่งขันกันเป็นอย่างมากโดยการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการกีดกันทางการค้าไม่ว่าจะเป็นการใช้มาตรการต่อต้านการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย หรือคุณภาพของแรงงานที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งการไม่ได้มาตรฐานตามสุขอนามัย เป็นต้น ดังนั้นภาครัฐจึงต้องมีการปรับตัวและรู้เท่าทันในสังคมทุนนิยมที่ผู้ที่เร็วกว่า การปรับตัวที่เร็วกว่าย่อมได้เปรียบ และจะสามารถดำรงอยู่ในธุรกิจได้ต่อไป ดังนั้นการปรับฐานความรู้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภาครัฐ และผู้ประกอบการเพื่อความอยู่รอดในธุรกิจดังกล่าวจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยองค์ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ ทร. ควรทราบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของ ศรชล. ในอนาคตตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ที่สำคัญ มีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ ได้แก่

3.1 การกำหนดแผนบริหารจัดการประมงแห่งชาติ (FMP) ถือเป็นคัมภีร์การประกอบกิจการประมงของประเทศที่เป็นการกำหนดนโยบายการทำประมงเหมือแผนที่ยุทธศาสตร์ (Road Map) ของประเทศด้านประมง หรือเปรียบเสมือนยุทธศาสตร์ของประเทศโดยการจัดทำจะมี กปม. เป็นหน่วยหลักในการดำเนินการ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ ผบ.ทร. เป็นกรรมการในคณะกรรมการประมงแห่งชาติ โดยเนื้อหาใน FMP จะมีการประเมินการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำ

ให้มีความสมดุลซึ่งแสดงถึงจำนวนสัตว์น้ำที่ควรมีการอนุญาตให้สามารถจับได้ในแต่ละปีเพื่อให้หน่วยต่าง ๆ วางแผนรองรับไม่ว่าจะเป็นการออกใบอนุญาตทำการประมง จำนวนเรือประมงแต่ละประเภทที่กรมเจ้าท่าควรให้มีการต่อใบอนุญาต การควบคุมการจับสัตว์น้ำ โดย ศรชล.จะมีบทบาทในการควบคุมการใช้กฎหมายตามที่ กปม.กำหนดพื้นที่การอนุญาตให้จับสัตว์น้ำ ฤดูกาลที่ห้ามทำการประมง รวมทั้งการควบคุมให้ PIPO เครื่องครัดในการตรวจนับสัตว์น้ำเพื่อบันทึกในการใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำ FMP ในปีถัดไป ให้มีความถูกต้องและตรงตามเป็นจริงให้มากที่สุดเพื่อไม่ให้ผู้ประกอบการประมงใช้เป็นข้ออ้างว่า กปม.ไม่มีการตรวจนับสัตว์น้ำอย่างแท้จริง จึงทำให้การกำหนดนโยบายด้านกิจการประมงที่ผิดพลาด แต่เมื่อมีการดำเนินการดังกล่าว และใช้ จนท.จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในศูนย์ PIPO มาบูรณาการร่วมกันก็จะทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3.2 การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) เป็นอีกมาตรการที่สำคัญในการติดตามทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อให้ทราบแหล่งที่มา และแหล่งที่สินค้าสัตว์น้ำจะถูกส่งไปสู่กระบวนการผลิต เมื่อผ่านกระบวนการผลิตเรียบร้อยแล้วต้องมีการตรวจสอบทั้งคุณภาพ และปริมาณว่าสัมพันธ์กับสินค้าสัตว์น้ำก่อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิตเพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีการนำสัตว์น้ำที่ไม่ได้มาตรฐานเข้าสู่กระบวนการผลิตโดยข้อมูลจะถูกบันทึกเพื่อส่งให้ FMP นำไปคำนวณผลการจับสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน (Maximum Sustainable Yield: MSY) ในปีถัดไป ทั้งนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ศรชล. คือการกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ใน PIPO ในการตรวจนับจำนวน ปริมาณ ประเภท สัตว์น้ำให้ถูกต้องตรงตามเอกสารกำกับสินค้าสัตว์น้ำเพื่อผลทางคำนวณการจับสัตว์น้ำในปีถัดไป ดังนั้น **ศรชล.จึงต้องบูรณาการงานดังกล่าวให้เกิดเป็นผลในรูปธรรมโดยอนาคตจะมีการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง ศก. กปม. จท.ในส่วนดังกล่าวให้เป็น E - Traceability ให้ครอบคลุมทุกท่าเรือที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วเชื่อถือได้ เพื่อให้การตรวจนับสัตว์สร้างค่าน่าเชื่อถือในข้อมูลเพื่อนำไปคำนวณและจัดทำ FMP ในวงรอบปีต่อ ๆ ไป**

3.3 ข้อกำหนดมาตรฐานแรงงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ จากแนวคิดที่ว่าหากไม่มีแรงงานในเรือ การดำเนินกิจกรรมทางประมงจะไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของ ILO ให้ความสำคัญต่อคุณภาพการเป็นอยู่ของแรงงานประมงในทะเลเพราะด้วยธรรมชาติของการทำประมงที่ต้องปฏิบัติงานห่างไกลผู้คน และมีความตรากตรำเป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการที่เข้มข้นเพื่อป้องกันการใช้แรงงานอย่างไม่ยุติธรรมและอีกเหตุผลหนึ่งก็เพื่อให้มีการยกระดับคุณภาพการใช้แรงงานให้มีสุขภาพดีและอนามัยที่ดีโดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีการตรวจตราการจ้างแรงงานของผู้ประกอบการต้องดำเนินการให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มที่ท่าเรือ ไปจนถึงการคุ้มครองสภาพการทำงานในทะเลโดย ศรชล.ก็ได้ออกแผนการตรวจดังกล่าวร่วมกับหน่วยต่าง ๆ เช่น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน จท. กปม. DSI หน่วยงานสาธารณสุข โดยดำเนินการในลักษณะสหวิชาชีพ ทั้งนี้ ศรชล.ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้กฎหมายแรงงาน การจ้างงาน การตรวจใบอนุญาตการทำงาน และความรู้การค้ามนุษย์ควบคู่ไปด้วยในคราวเดียวกัน เนื่องจาก ศรชล.เป็นแกนกลางในการบูรณาการหน่วยต่าง ๆ ในการตรวจร่วมกันจึงต้องแสดงออกในการนำหน่วยต่าง ๆ ในการเป็นตัวอย่างที่ดีและถือเป็นจุดแข็งอยู่ก่อนแล้วในเรื่องการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และยุติธรรม การพัฒนาองค์ความรู้ก็เพื่อให้กำลังพลเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติในฐานะหน่วยงานกลางที่ไม่ได้มีผลประโยชน์ในการดำเนินการซึ่งจะเป็นการสร้างค่าน่าเชื่อถือให้กับหน่วย

ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงต้องเร่งดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลในการพิสูจน์ทราบบุคคลในเรื่องประมง เพราะแรงงานต่างด้าวไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนเมื่อลงเรือแล้วมีการขนถ่ายแรงงานทำให้ไม่สามารถติดตามบุคคลได้ และไม่สามารถจัดระเบียบดังกล่าวได้ จึงได้พัฒนาระบบสารสนเทศดังกล่าวเพื่อให้เจ้าหน้าที่นำติดตัวลงเรือเมื่อตรวจ ลักษณะเหมือนเครื่องอ่านบาร์โค้ด เมื่อตรวจสอบแล้วก็สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ศูนย์ควบคุมแรงงานบนบก ทำให้ทราบเอกลักษณ์บุคคลและยืนยันตัวตนที่แท้จริงได้โดยทำให้ระบบดังกล่าวสามารถตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานให้สามารถสอบทานข้อมูลบุคคล อันจะทำให้การพิสูจน์ทราบบุคคลสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีความโปร่งใส และเป็นหนึ่งในมาตรการที่จะป้องปรามการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ในกิจการประมงได้เป็นอย่างดี

3.4 ระบบติดตามเรือประมง (VMS) เป็นระบบที่กฎหมายกำหนดให้มีการติดตั้งในรูปม.ที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสเป็นต้นไป และกำลังพิจารณาติดตั้งกับเรือที่มีขนาดเล็กลงมาในอนาคต เพื่อติดตามการทำการประมงซึ่งมีศูนย์เฝ้าระวังการทำประมง (Fishery Monitoring Center: FMC) ตั้งฝ่ายการควบคุมหลักอยู่ที่ กปม.และแชร์ภาพสถานการณ์มาแสดงที่ บก.ศรชล.และศรชล.เขต ต่าง ๆ โดยในอนาคตต้องมีการพัฒนาระบบแสดงภาพให้เป็นอัตโนมัติในการแจ้งเตือนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเรือหรือสัญญาณแจ้งเจ้าของเรือได้รับทราบในทันทีหากตรวจพบการกระทำที่นำสงสัยหรือมีการกระทำผิดกฎหมาย โดยระบบดังกล่าวต้องมีการปฏิบัติงานตลอด 24 ชม. เหมือนการปฏิบัติงานของ ศูนย์ควบคุมและสั่งการเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ และมีหลักฐานยืนยันประกอบการดำเนินคดีที่เป็นมาตรฐานสากลต่อไป

3.5 การติดตาม ตรวจตรา และควบคุมการทำการประมง (MCS) เป็นมาตรการที่ดำเนินการสอดคล้องกับ FMP ที่เป็นการติดตามทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อวางแผนการใช้ และควบคุมให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด หากมีการฝ่าฝืนก็ต้องมีมาตรการบังคับใช้โดยเครื่องมือที่สำคัญและถือเป็นกลไกในการปฏิบัติคือ ศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) ต้องมีมาตรการที่ทำการตรวจตราตั้งแต่บนฝั่ง จนถึงการตรวจในทะเลโดยการจัดเรือออกตรวจตามแผน หากตรวจพบการกระทำผิดต้องมีมาตรการลงโทษ และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังทั้งนี้ PIPO และเรือตรวจการณ์ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของ ศรชล.ในการดำเนินการให้เป็นไปตาม FMP ที่วางแผนไว้ โดยถือว่า PIPO เป็นงานบูรณาการงานของหน่วยต่าง ๆ ที่มาปฏิบัติงานร่วมกันอย่างแท้จริง ดังนั้น ต่อไปผู้ที่จะปฏิบัติงานกับ ศรชล.จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ด้าน MCS ดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะมีการยุบ ศปมผ.แล้วก็ตาม เนื่องจาก PIPO ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ มาทำงานร่วมกัน รวมทั้งยังเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญของ ทร.ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อบริหารจัดการงานด้านความมั่นคงทางทะเลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันการก่อการร้ายทางทะเล การก่อวินาศกรรมทางทะเล การใช้ รมป. เพื่อความมั่นคงด้านความปลอดภัยในการเดินเรือ และข้อมูลด้านการข่าวอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของ หน่วยงานราชการในอนาคต

3.6 บทบัญญัติของจรรยาบรรณในการทำการประมงอย่างรับผิดชอบ (CCRF) และมาตรการยับยั้ง ป้องกันการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน ไร้การควบคุม (NPOAIUU) โดยมาตรการดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับไม่ได้มีผลบังคับตามกฎหมายระหว่างประเทศแต่เป็นแนวทางให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความร่วมมือเพื่อเป็นการยกระดับการทำประมงให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การทำประมงทั้งในและต่างประเทศอยู่บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลทางวิชาการสนับสนุน เศรษฐกิจ กติกา สาธารณสุขขององค์กรระหว่างประเทศที่ได้มีการกำหนดและเห็นชอบร่วมกันว่าเป็นการทำกิจการประมงที่ดี มีการจัดทำระบบติดตามเรือประมงของประเทศตนเอง การทำประมงนอกประเทศต้องมีการขออนุญาตอย่างถูกต้อง ไม่ทำการประมงที่เกินขนาดของทรัพยากรที่ต้องมีการอนุรักษ์ให้มีใช้ถึงคนรุ่นต่อ ๆ ไป ในอนาคตมีการดูแลสภาพการทำงานของแรงงานประมงในทะเลอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพการทำงาน และคุณภาพการใช้ชีวิตที่เหมาะสมมีมาตรการจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย สรุปคือ การรณรงค์ให้มีการทำการประมงที่อยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรนั่นเอง

3.7 มาตรการรัฐเจ้าของท่าเรือ (PSM) มาตรการรัฐเจ้าของธง (Flag State) และ มาตรการทางการตลาด(Market State) ประกอบด้วยมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

3.7.1 มาตรการรัฐเจ้าของท่าเรือ (Port State Measure: PSM) จากการศึกษาที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามเป็นสมาชิกและรับรองตาม PSM โดยหลักสำคัญ คือการที่รัฐเจ้าของท่าเรือจะไม่อนุญาตให้เรือที่มีพฤติกรรมทำการประมงผิดกฎหมายเข้าเทียบท่าเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ณ ท่าเทียบเรือโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ จท. ศก. กปม. และ ศรชล. ต้องมีการบูรณาการงานดังกล่าวให้เป็นหนึ่งเดียวซึ่งขณะนี้ก็เริ่มมีการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อการตรวจทานข้อมูลสินค้าสัตว์น้ำที่นำเข้าจากต่างประเทศให้มีความรวดเร็วและถูกต้อง โดยมีบทเรียนที่สำคัญของกรณีเรือ Taishan ที่เคยลักลอบนำสินค้าสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมง IUU ลักลอบขึ้นเทียบท่าเรือ จ.ภูเก็ต โดยไม่มีหน่วยใดทราบ จนได้รับรายงานจากหน่วยงานนอกประเทศซึ่งทำให้เป็นข้ออ้างหนึ่งในการให้ใบเหลืองประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลจึงได้กำชับหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการวางระบบเพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน และเป็นที่มาของการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีแผนดำเนินการให้ครอบคลุมท่าเรือที่สำคัญที่ต้องรับสินค้าสัตว์น้ำจากต่างประเทศเพื่อให้มั่นใจได้ว่าประเทศไทยมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU

3.7.2 มาตรการรัฐเจ้าของธง (Flag State) เป็นความรับผิดชอบของรัฐเจ้าของธงที่เป็นผู้ออกทะเบียนเรือ หากเรือดังกล่าวได้กระทำการประมงผิดกฎหมายต้องมีมาตรการบังคับ เช่น การไม่ต่ออายุใบอนุญาตให้กับเรือที่ทำประมง IUU เป็นต้น เพื่อเป็นการใช้มาตรการบีบบังคับทางอ้อมและแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการไม่สนับสนุนให้มีการทำการประมงผิดกฎหมายโดยการดำเนินการดังกล่าว จท.และ กปม.ต้องมีฐานข้อมูลประวัติเรือทุกลำที่สามารถแชร์ข้อมูลให้หน่วยต่าง ๆ ใน ศรชล.ช่วยกันตรวจสอบเรือที่มีพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อร่วมกันในการต่อต้าน และบริหารจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

3.7.3 มาตรการทางการตลาด (Market State) เป็นมาตรการที่เป็นความร่วมมือในการไม่ซื้อ - ไม่ขาย สินค้าสัตว์น้ำที่ไม่ทราบที่มาของแหล่งที่จับมาได้ รวมทั้งการไม่มีหลักฐานการขนถ่ายสัตว์น้ำที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการได้มาซึ่งสัตว์น้ำที่อาจมาจากการทำประมงผิดกฎหมาย โดยสินค้าสัตว์น้ำดังกล่าวที่เข้าชายฝั่งไม่ทราบแหล่งที่มา จะไม่สามารถนำมาซื้อขายเข้าสู่ตลาดได้ ดังนั้นจึงต้องเคร่งครัดเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการดังกล่าวโดยในขณะนี้ก็ได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเข้า

มาใช้งานโดยเชื่อมต่อเข้ากับระบบ E-Traceability เพื่อให้การใช้งานมีความรวดเร็ว และตรวจสอบ และตรวจทานข้อมูลระหว่างหน่วย และศูนย์ PIPO ต่าง ๆ ให้เชื่อมกันเป็นระบบเดียวที่สามารถตรวจสอบได้ทุกระบบตั้งแต่ การนำสัตว์น้ำขึ้นท่า การตรวจชนิด ปริมาณ การขนถ่ายเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิต จนเป็นอาหารสำเร็จรูปออกมา ต้องสามารถติดตามได้ตลอดกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จนถึงส่งถึงมือผู้บริโภคเพื่อให้มั่นใจว่าอาหารทะเลที่จะนำส่งถึงผู้บริโภคต้องมี สุกลักษณะที่ดีและมีความปลอดภัยในการบริโภค

4. กลุ่มงานการพัฒนาองค์บุคคลการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นแนวทางเดียวกัน ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ในประเด็นความเข้าใจข้อกำหนดและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยต่าง ๆ ที่ยังไม่เป็นแนวทางเดียวกันสืบเนื่องจาก พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.2560 จึงนับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ประกอบกิจการประมงและอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ โดยการออก พ.ร.ก.การประมงฯ ฉบับดังกล่าวต้องเร่งรัดดำเนินการเนื่องจากกฎหมายประมงของประเทศไทยเดิมมีความล้าสมัย ไม่เป็นมาตรฐานสากล และไม่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU Fishing ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการแสดงออกถึงความจริงใจและความตั้งใจของรัฐบาลในการให้ความสำคัญดังกล่าว เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้ จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินคดีให้เป็นแนวทางเดียวกัน รวมทั้งการสร้างการรับรู้และความเข้าใจกับประชาชนให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงพาณิชย์ และผู้ประกอบกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ โดยปัจจุบันยังคงมีการเคลื่อนไหวต่อต้าน พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.2560 ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น พ.ร.ก.การประมง มาตรา 34 ที่เกี่ยวข้องกับเขตทำประมงพื้นบ้าน มาตรา 11 มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการจ้างแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตต้องถูกพักสถานประกอบการ หรือปิดสถานประกอบการซึ่งถือเป็นโทษร้ายแรง หากมีการบังคับใช้ไม่เป็นแนวทางเดียวกัน หรือบังคับใช้โดยเคร่งครัดโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จะไม่ใช่มีผลกระทบเฉพาะผู้ประกอบการเท่านั้น แต่จะกระทบถึงแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง ดังนั้นเมื่อกฎหมายได้มีการประกาศใช้ในระยะหนึ่ง หากพบข้อที่ต้องปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ใช้หลักการตามความสมเหตุ สมผล ซึ่งจะทำให้ทั้งแรงงานและผู้ประกอบการมีการปรับตัว และดำเนินกิจการต่อไปได้ด้วยมาตรฐานและคุณภาพที่สูงมากขึ้นเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยหน่วยบังคับใช้กฎหมายมีแนวทางดำเนินการที่เป็นเหมือนกัน ก็จะทำให้การบังคับใช้เป็นที่ยอมรับ และหากเห็นควรดำเนินการปรับข้อกำหนดบางประการให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงก็ต้องรีบดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายต่อไป ดังนั้นการให้ความรู้ข้อกำหนด และการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยการจัดอบรมความรู้แบบเคลื่อนที่เข้าหากลุ่มเป้าหมายจึงถือเป็นงานสำคัญของ ศรชล.ที่ต้องเตรียมการในครั้งนี้และถือเป็นงานหลักในลำดับต้น ๆ ที่ควรมีการดำเนินการในโอกาสแรกเลยทีเดียว โดยอาจมีการเตรียมการจัดตั้งศูนย์อบรมรองรับตามร่าง พ.ร.บ. ศรชล. ที่กำลังมีการดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ก็จะเป็นการแสดงบทบาทนำในการบูรณาการงานการอบรมกฎหมายทางทะเลให้เป็นต้นแบบกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ตามตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาของ ศรชล. เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานในอนาคต

ปัญหา	หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการแก้ไข
1. โครงสร้างการจัดหน่วยไม่ครอบคลุมงานที่เกี่ยวข้อง	1.1 ทฤษฎีโครงสร้างองค์กร 1.2 แนวความคิดการจัดส่วนราชการ 1.3 หลักการบริหารการจัดการบ้านเมืองที่ดี 1.4 การบริหารการเปลี่ยนแปลงและหลักการของผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยน	1.1. ปรับฝ่ายประชาสัมพันธ์เป็นฝ่ายปฏิบัติการข่าวสารและบูรณาการหน่วยที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการขีดความสามารถเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ 1.2 จัดตั้งหน่วยประเมินผลการปฏิบัติเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของหน่วยต่างๆ ที่มาบูรณาการงานร่วมกัน รวมทั้งการรวบรวมรายงานเสนอ EU ให้เป็นแนวทางเดียวกัน
2. ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน IUU - Fishing	2.1 กฎเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการประมงตามมาตรฐานสากลตามแนวทางของ FAO ได้แก่ 2.1.1 ตราสารระหว่างประเทศ 2.1.2 UNCLOS 1982 2.1.3 จรรยาบรรณในการทำการประมงอย่างรับผิดชอบ (CCRF) 2.1.4 หน้าที่ของรัฐเจ้าของท่าเรือ (Port State) 2.1.5 หน้าที่ของรัฐเจ้าของธง (Flag State) 2.1.6 หลักการสำคัญของแผนปฏิบัติการสากลว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้ง และขจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (NPOA – IUU) 2.2 การปฏิบัติที่ดีในการควบคุมการทำประมงของต่างประเทศ 2.2.1 กลุ่มประเทศที่เจริญแล้ว 2.2.2 กลุ่มประเทศในตะวันออกเฉียงใต้ 2.2.3 กลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจาก EU และเปลี่ยนเป็นใบเขียว	2.1 จัดอบรมและให้ความรู้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ จนท. มีความรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งให้ความรู้กับผู้ประกอบการในการทำประมงอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมตามแนวทางของ FAO ได้แก่ 2.1.1 FMP 2.1.2 NPOA – IUU 2.1.3 MCS 2.1.4 Traceability 2.1.5 การป้องกันและการแก้ไขปัญหาแรงงานและการค้ามนุษย์ในภาคประมง 2.2 นำต้นแบบและการควบคุมการทำประมงตามแนวทางที่เป็นมาตรฐาน สากล เช่น การจัดทำแผน FMP NPOA-IUU MCS Traceability การควบคุมจำนวนเรือ และพื้นที่ทำการประมง การใช้แรงงานประมงที่ถูกกฎหมาย รวมทั้งนำบทเรียนจากประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองอย่าง ฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐเกาหลี ให้มาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทการทำประมงของประเทศไทย

ตารางที่ 4-1 สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาของ ศรชล. เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานในอนาคต (ต่อ)

ปัญหา	หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการแก้ไข
3. กฎหมาย	3.1 ความรู้ พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2560 และแนวทางการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นแนวทางเดียวกัน	3.1 การจัดอบรมให้ความรู้เป็นการส่วนรวม โดย ศรชล. บูรณาการหน่วยต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยอาจใช้ศูนย์อบรมที่กำลังจะมีการดำเนินการจัดตั้งตามร่าง พ.ร.บ. ศรชล. เป็นแกนกลางในการดำเนินการ แต่ในขั้นต้นให้ใช้ กพร. เป็นหน่วยดำเนินการก่อน
4. การสร้างการรับรู้และการประชาสัมพันธ์	4.1 การปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์และการประยุกต์ใช้ในศรชล.	4. บูรณาการขีดความสามารถจากหน่วยต่าง ๆ ตามข้อ 1.1 ประกอบด้วยส่วนวางแผน และส่วนปฏิบัติลงพื้นที่ดำเนินการในเชิงรุก เพื่อสร้างสภาวะการณ์ให้เอื้อต่อการบังคับใช้กฎหมายของ ศรชล. และทราบถึงความจำเป็นในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ให้ความร่วมมือกับทร. ในการแก้ไขปัญหาค่าประมงผิดกฎหมายเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. การจัดโครงสร้างหน่วยให้ตอบสนองปัญหาได้รวดเร็วถูกต้อง โปร่งใส	5.1 ทฤษฎีการจัดโครงสร้างองค์กรแนวความคิดการจัดส่วนราชการหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและการบริหารการเปลี่ยนแปลง 5.2 กฎเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการประมงตามมาตรฐานสากลของ FAO 5.3 พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.2560 5.4 หลักการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์	5.1.1 การเพิ่มโครงสร้างหน่วยให้ครอบคลุมงานด้านปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ 5.1.2 การเพิ่มหน่วยงานตรวจสอบและประเมินผลการทำงานขึ้นมาโดยเฉพาะแยกออกจาก สล.ศปมผ. เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และความเป็นกลางรวมทั้งวิเคราะห์และรวบรวมจัดทำรายงานเสนอหน่วยที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทั้งจากการประเมินของ EU และจัดทำแผนงานโครงการการพัฒนาระบบแสดงภาพสถานการณ์ทางทะเล(MDA) เสนอรัฐบาลต่อไป 5.2 จัดการฝึกอบรมเป็นการส่วนรวมเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างงานที่ร่วมปฏิบัติงานระหว่างกันให้มีมาตรฐานเดียวกัน 5.3 จัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.ก.การประมงทั้งในส่วนเจ้าหน้าที่รัฐ ที่อยู่ในขบวนการพิจารณาความกฎหมาย รวมทั้งให้ความรู้กับผู้ประกอบการตามข้อ 5.2 และ 5.3 โดยอาจตั้งเป็นศูนย์อบรมอยู่ภายใต้ ศรชล. 5.4 การจัดทำแผนปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนสร้างความรู้ความเข้าใจของ ศรชล. ต่อการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายทั้งประชาชน NGO และองค์กรระหว่างประเทศให้ได้รับทราบการปฏิบัติงาน

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2566

แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการของ ศรชล.กับการบังคับใช้กฎหมาย

จากผลของการปฏิบัติของ ศรชล.ที่ผ่านมาได้ระยะเวลาประมาณ 4 ปี ทำให้ได้รับทราบ ปัญหา และบทเรียนที่สำคัญที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาในการบูรณาการงานบังคับใช้กฎหมาย เพื่อกำหนดทิศทางและกำกับ และอำนวยความสะดวกงานให้เป็นไปอย่างประสานสอดคล้องกับปัญหาประมง IUU Fishing ที่มีลักษณะเดียวกันที่ต้องบูรณาการหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามา ปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้มีพลังในการขับเคลื่อนงานให้มีทิศทางเดียวกัน และมีความประสาน สอดคล้องในการปฏิบัติงานดังกล่าวซึ่งสามารถแบ่งการพัฒนาตามลักษณะงานและแนวทางการเตรียมการได้ ดังนี้

1. การจัดทำโครงสร้าง ศรชล.รองรับให้ครอบคลุมทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องให้ง่ายต่อการ กำกับงานและการติดตามงาน ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของ ศรชล.ในช่วง ต้น ยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามีหน่วยงานใดที่ต้องดำเนินการบ้าง ดังนั้นในช่วงต้นจึงได้มีการจัดโครงสร้างตาม งานที่ได้มีข้อเสนอแนะจากที่ EU ได้ให้คำแนะนำ ต่อมาทีมงานที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนั้นจึงได้เริ่มมีการ ปรับโครงสร้าง เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดรับงานที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมในภายหลัง แต่อย่างไรก็ตาม จากการปฏิบัติงานมีหน่วยงานที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าคือการติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มที่ ต่อต้านมาตรการของภาครัฐจากการจัดระเบียบการทำประมงชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยมีการ คัดค้านจากผู้ประกอบการหลายกลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงพาณิชย์ และกลุ่ม แปรรูปอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ ดังนั้น งานในส่วนดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ กับผู้มีส่วนได้ - ส่วนเสีย การที่จะดำเนินการดังกล่าวได้จำเป็นต้องมีข้อมูลการข่าวกรองที่ดีพอเพื่อเป็น ฐานข้อมูลที่สำคัญในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ดังนั้นการจัดเตรียมโครงสร้างงานเพื่อรองรับการ ปฏิบัติการข่าวสารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ต้องจัดการกับมวลชนจำนวนมากที่มีทั้ง พลังในการต่อต้านและต่อรองกับภาครัฐและมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลในลักษณะดังกล่าว โดยต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อบูรณาการขีดความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อให้เกิด พลังงานในการขับเคลื่อนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกับภาครัฐมากขึ้น รวมทั้งการปฏิบัติงานในลักษณะ ของการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมาปฏิบัติงานร่วมกันให้เกิดความรวดเร็ว สามารถ ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหามิให้ผู้ประกอบการอย่างเร่งด่วน จึงต้องมีการนำหลักการทั้งมาตรการการ ให้รางวัลและการลงโทษตามแนวทางของ ผู้นำแห่งการแลกเปลี่ยนและผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ได้ กล่าวไว้ในบทที่ 3 มาประยุกต์ใช้เพื่อร่วมขับเคลื่อนให้หน่วยมีการตอบสนองต่อการปฏิบัติงานของ ศปมผ.ให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะมีการจัดตั้งหน่วยงานติดตามและประเมินผลเพื่อขับเคลื่อน ดังกล่าวต่อไป

2. การเปลี่ยนแปลงการบริหารงานให้ตอบสนองกับปัญหาด้วยความรวดเร็ว จากการ ที่ EU ได้มีการประเมินความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องโยจะมีการติดตามความก้าวหน้า ทุก 3 - 6 เดือน ดังนั้นการแก้ไขปัญหามาแต่ลวงรอบ จึงมีเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ยกตัวอย่างเช่น การจัดทำกฎหมาย พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.2560 ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 6 เดือน หากเป็นสภาวะ ปกติอาจต้องใช้เวลาหลายปีกว่ากฎหมายจะผ่านในแต่ละขั้นตอน จึงทำให้ ศรชล. ต้องมีการดำเนินการ ตอบสนองต่อปัญหาให้มีความรวดเร็วซึ่งมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการในการปฏิบัติงาน

ในองค์กรด้วยที่ต้องตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหามีความรวดเร็วตามไปด้วย ดังนั้น สายการบังคับบัญชาที่จะเป็นกระบวนการทำงานต้องกระชับ กะทัดรัด ชัดเจน เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เป็นเรื่องความเป็นอยู่และปากท้องของชาวบ้าน ดังนั้นผู้บริหารต้องรู้จักการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ต้องตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาคือต้องการความรวดเร็วเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงถือเป็นโอกาสของ ทร.ที่จะปรับวิธีการทำงานในส่วนของ ศปมผ. และ ศรชล. ให้เป็นต้นแบบการปฏิบัติงานของภาครัฐในการปรับโครงสร้างและสายงานหนังสือให้ สั้น กะทัดรัด ต่อไป

3. การจัดทำแนวทางการบังคับใช้กฎหมายให้มีมาตรฐานเดียวกัน ตามที่ได้กล่าวถึงการออกกฎหมายที่เป็น พ.ร.ก.การประมงที่ต้องการให้มีผลบังคับใช้งานที่รวดเร็ว จึงทำให้การรับรู้จากภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือแม้แต่ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียในกิจการประมงยังไม่ทราบข้อกำหนดและกระบวนการพิจารณาตีความกัน ดังนั้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น การจัดการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กปม. จท. รง. ออก. และหน่วยงานในระดับท้องถิ่น โดย ศรชล. เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานให้เกิดภาพความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการบังคับใช้กฎหมาย กรณีของภาคเอกชนต้องมีการรณรงค์เช่นกันผ่านสมาคมประมงพื้นบ้าน สมาคมประมงพาณิชย์ สมาคมประมงจังหวัด และกลุ่มผู้ประกอบการประมงสัตว์น้ำให้ได้รับทราบและให้ความร่วมมือเพื่อให้กิจการของประเทศไทยไปสู่การทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นสำคัญ โดยในช่วงนี้คณะกรรมการกฎหมาย ศรชล.ควรปรับบทบาทที่เคยเป็นหน่วยออกกฎหมายเป็นหน่วยที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายประมงกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยการสร้างความรับรู้ข้อกำหนดแต่ละมาตราโดยเฉพาะมาตราที่เป็นข้อโต้แย้ง และยังเข้าใจไม่ตรงกันตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อเป็นการให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และใช้โอกาสดังกล่าวรับฟังข้อคิดเห็นที่สำคัญเพื่อนำมาปรับข้อกำหนดให้มีสภาพตรงตามความเป็นจริงให้มากที่สุด รวมทั้งจะเป็นการทำความเข้าใจให้หน่วยงานราชการด้วยกันเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกันต่อไป

4. การสร้างการรับรู้และความเข้าใจด้วยการสื่อสารทางยุทธศาสตร์รวมทั้งการให้ความรู้การแก้ไขปัญหา IUU Fishing กับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ตามที่ FAO ได้คำนึงความมั่นคงทางอาหารในอนาคตเป็นสำคัญ จึงเป็นปฐมเหตุของการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นองค์กรระหว่างประเทศในกรอบของ UN ไม่ว่าจะเป็น IMO ที่รับผิดชอบความปลอดภัยของการเดินเรือในทะเล ILO ดูแลด้านมาตรฐานการใช้แรงงานของลูกเรือประมง ตลอดจนองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGO) อีกหลายแห่งตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 เช่น EJF Sky Truth Shrimp Task Force เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการดำเนินกิจการประมงของประเทศต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรที่คำนึงถึงความยั่งยืนโดยการเคลื่อนไหวและฝังตัวในพื้นที่เป็นลักษณะของหน่วยข่าวที่เกาะติดสถานการณ์อย่างใกล้ชิดแล้วส่งข้อมูลให้ EU ซึ่งข้อมูลที่ NGO กลุ่มต่าง ๆ ส่งให้ EU มีผลต่อการดำเนินการออกมาตรการบังคับกับประเทศไทย โดยบางส่วนก็เป็นออกมาตรการที่เป็นไปอย่างสมัครใจ และบางมาตรการก็เป็นมาตรการบีบบังคับแบบต้องการผลลัพธ์แบบเฉียบพลัน ทำให้ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง จึงมีการต่อต้าน

มาตรการของรัฐเป็นระยะ ๆ ทำให้ผลการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมายเป็นช่วง ๆ ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ต่อเนื่อง สาเหตุหลักมาจากความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU Fishing ยังไม่เพียงพอ รวมทั้งการป้องกันการบังคับใช้แรงงานในกิจการประมงยังไม่ดีพอ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจตามมาตรการในการทำประมงอย่างยั่งยืนขององค์การระหว่างประเทศในบทที่ 3 จึงจำเป็นต้องสร้างการรับรู้สถานการณ์การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายด้วยการสื่อสารทางยุทธศาสตร์โดยการบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่ร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนสร้างการรับรู้ให้ทุกภาคส่วน โดยการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การปฏิบัติการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ผ่านสื่อสังคม (Social Media) ต้องมีการจัดตั้งหน่วยที่คอยติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ผ่านสื่อสังคม Online ไม่ว่าจะเป็น Facebook Line Instagram Twitter TIKTOK เป็นต้น รวมทั้งกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีอิทธิพลและมีขีดความสามารถในการเคลื่อนไหวต่อต้านมาตรการของรัฐเช่น สมาคมการประมง กลุ่ม NGO และสื่อมวลชนสาขาต่าง ๆ หากตรวจพบการเคลื่อนไหวต้องรีบดำเนินการด้วยความเร่งด่วน และก็อาศัยช่องทางดังกล่าวในการปฏิบัติการข่าวสารผลการแก้ไขปัญหาของรัฐในคราวเดียวกัน โดยผู้ที่มาทำหน้าที่ในส่วนดังกล่าวควรให้ความอ่อนตัวในการดำเนินการโดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

4.2 การจัดชุดเคลื่อนที่เร็วเพื่อชี้แจงและรับข้อร้องเรียนเมื่อตรวจพบการเคลื่อนไหวของมวลชนก่อนที่จะมีการรวมตัวเป็นมวลชนขนาดใหญ่ต่อต้านมาตรการของรัฐทั้งในส่วนกลาง และภูมิภาค

4.3 การปฏิบัติการจิตวิทยา การสร้างการรับรู้โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อสารของภาครัฐ สถานีวิทยุต่าง ๆ สื่อสังคม Online เพื่อชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4.4 การรักษาความปลอดภัยหรือความลับในการปฏิบัติการ สืบเนื่องจากการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายที่เป็นการดำเนินนโยบายในเชิงแข่งแกร่งกับผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย ดังนั้นการรักษาความลับและต่อต้านการข่าวกรองจึงเป็นส่วนสำคัญจึงต้องมีการจัดตั้งหน่วยและผู้ดูแลเอกสารอย่างมืออาชีพ และจำกัดการรับรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจริง ๆ เท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลและจัดบุคคลรับผิดชอบเป็นการเฉพาะด้านเพื่อให้การรักษาความลับมีประสิทธิภาพ

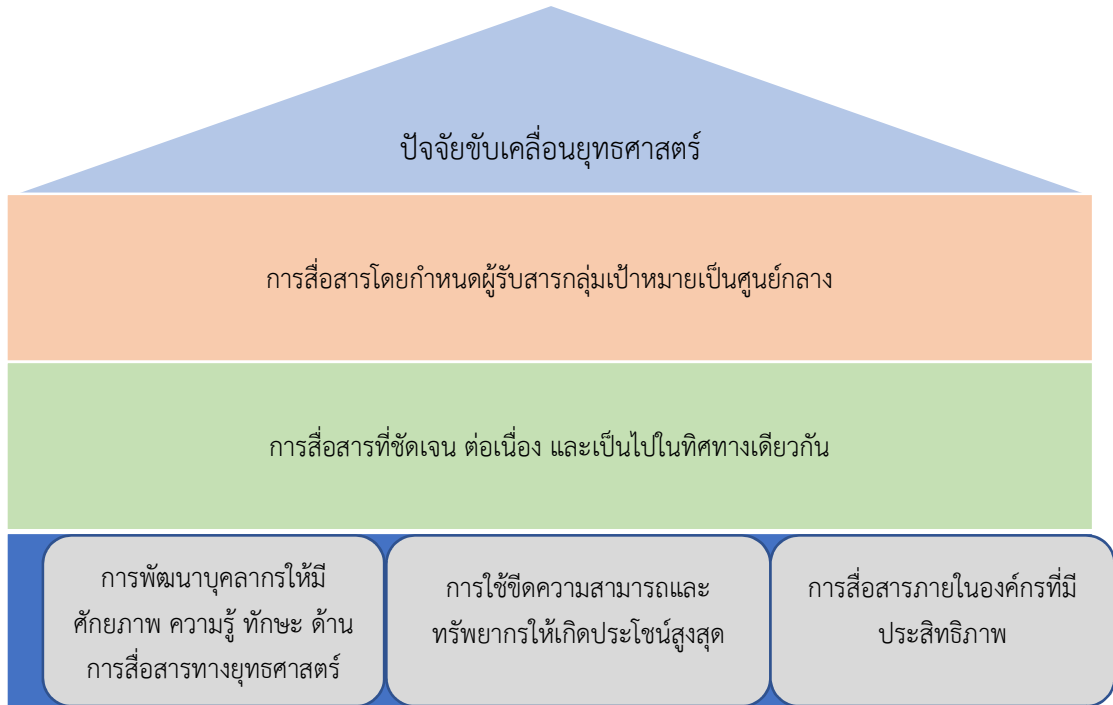
4.5 การทูตเชิงนโยบายสาธารณะ และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายมีผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกประเทศโดยเฉพาะ EU และกลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น NGO กลุ่มผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียไม่ว่าจะเป็นบริษัทที่ทำการค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารทะเล สื่อต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจำนวนมาก เช่น CNN BBC CCTV หนังสือพิมพ์ The Guardian State Time New York หรือแม้แต่สมาชิกสภา EU ก็เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องมีการระบุเนื้อหาที่จะสื่อสาร (Content) และหาช่องทางในการสื่อสารให้ถึงเป้าหมายให้ได้โดยต้องมีการออกแบบทั้งประเด็น ช่องทางการสื่อสาร เป็นการเฉพาะที่ต้องใช้ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการสื่อให้ถึงกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เพราะเป็นกลุ่มที่มีผลต่อการตัดสินใจในการให้ใบเขียว หรือใบแดงกับประเทศไทย ดังนั้นการดำเนินการต้องมีทีมงานที่ดำเนินการเป็นการเฉพาะจึงจะทำให้การดำเนินการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ได้ผลตามที่คาดหวังไว้

4.7 การพบปะบุคคลที่มีความสำคัญต่อความคิดและผลการตัดสินใจทั้งภายใน และนอกประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการทำ Lobbyist เพื่อเป็นการสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงพาณิชย์ กลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำ NGO และกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ รวมทั้งผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียในกิจการประมง โดยอาจทำควบคู่กับการจัดชุดเคลื่อนที่เร็วตามข้อ 4.2 เพื่อดำเนินการไปพร้อมกันก็สามารถดำเนินการได้เช่นกัน

การพัฒนาการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล. กับการบังคับใช้กฎหมาย

จากทฤษฎีการสื่อสาร และทฤษฎีการรับรู้ พบว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับเทคโนโลยีที่พัฒนาสู่ยุคดิจิทัล ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีการเชื่อมโยงกันได้ในวงกว้าง ทำให้การดำเนินงานของ ศรชล. ในทุกกิจกรรมสามารถส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ และความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงมากขึ้น ดังนั้น เพื่อดำรงความน่าเชื่อถือและดำรงอิทธิพลต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ศรชล. ควรจะต้องมีการวางยุทธศาสตร์การสื่อสาร เพื่อช่วงชิงการเสนอข่าวสารอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและสอดคล้องทุกกิจกรรมที่สามารถสื่อไปยังเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ทำให้การรับรู้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง ไม่เกิดอคติหรือความลำเอียง โดยอาศัยขีดความสามารถและกระบวนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อตรงต่อทัศนคติและการรับรู้ของเป้าหมายผู้รับสารที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของ ศรชล. ทั้งนี้จากสถานการณ์ของการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ประสบปัญหา ด้านการรับรู้ และเข้าใจ ทำให้การดำเนินงานของ ศรชล. ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลน้อยกว่าที่ควร เกิดการทำงานซ้ำซ้อน มีปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ และขาดความร่วมมืออย่างจริงจังในการบูรณาการการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมาย ตามที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น ในสถานการณ์เช่นนี้ ผู้นำองค์กรระดับสูงของ ศรชล. จะต้องหันมาให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ ให้เกิดความเข้าใจของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ร่วมกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและนำพา ศรชล. ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องนำมาใช้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานขององค์กรทั้งใน ด้านโครงสร้าง ระบบการบริหาร ทัศนคติ และค่านิยม รวมทั้งวัฒนธรรมของบุคลากรในองค์กรจึงจะทำให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ โดยจากการศึกษาหลักการในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ตามแนวทางการดำเนินงานของหลาย ๆ องค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย จะต้องดำเนินการภายใต้สถานการณ์อันอ่อนไหว พบว่าแนวทางการดำเนินงานและหลักการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ขององค์กรเหล่านั้นสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาแนวทางการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล. ได้ ซึ่งผู้ปฏิบัติทุกระดับจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยมีการบูรณาการขีดความสามารถร่วมกับการสื่อสารองค์กรที่มีประสิทธิภาพ รายละเอียดตามภาพ

แผนภาพที่ 4-2 ปัจจัยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ของ ศรชล.

ที่มา : ศรชล., 2566

โดยมีรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : การพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ ความรู้ ทักษะ ด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

ศรชล. ถูกจัดตั้งให้เป็นหน่วยงานหลักในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตามพ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 กำหนดบทบาทไว้ให้อำนาจการและบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติหลัก ให้สามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสื่อสารทางยุทธศาสตร์จึงเป็นปัจจัยส่งเสริมในการดำเนินงาน โดยบุคลากรถือเป็นหนึ่งในช่องทางติดต่อสื่อสารกับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และยังเปรียบเสมือนตัวแทนขององค์กร ดังนั้น ศรชล. ควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจให้กับทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ 2 : การใช้ขีดความสามารถและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ศรชล.เป็นหน่วยงานที่เพิ่งได้รับการจัดตั้ง ดังนั้น จึงข้อจำกัดทั้งด้าน บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ และฐานข้อมูล จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเต็มประสิทธิภาพได้แก่

1. การใช้ขีดความสามารถในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ โดยการบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติหลักมาใช้ในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ช่องทางการสื่อสาร จะต้องง่ายต่อการเข้าถึงและเป็นที่ยอมรับให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความเชื่อมั่น ในการนำสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว และอยู่ในทิศทางเดียวกัน

3. งบประมาณ จัดสรรและบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับเป้าหมายสำคัญ

4. บุคลากรเป็นส่วนสำคัญของการสื่อสารอย่างรอบด้าน จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในหน่วยปฏิบัติหลักในการสนับสนุนการสื่อสาร นำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของ ศรชล. ด้วย

5. ฐานข้อมูลประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีหลากหลายกลุ่ม เพื่อที่จะได้ทำการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลดังกล่าว ในการกำหนดแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ 3 : การสื่อสารองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

ศรชล. เป็นองค์กรที่ต้องบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐขนาดใหญ่เข้าด้วยกัน และต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับประชากรกลุ่มเป้าหมายหลากหลายกลุ่ม ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางทะเล จำเป็นต้องมีการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ แต่ ศรชล. ไม่มีโครงสร้างหรือส่วนงานรองรับงานสื่อสารทางยุทธศาสตร์เป็นการเฉพาะ ศรชล. ต้องคำนึงถึงการพัฒนาโครงสร้างงานการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ รวมถึงการพัฒนาการสื่อสารภายในองค์กรที่จะต้องทำให้บุคลากรได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้น และสามารถสื่อสารข้อมูล ดังกล่าวให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ปัจจัยที่ 4 : การสื่อสารที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล หรือ ศรชล. นั้น เป็นหน่วยงานที่มีความคุ้นเคยกับประชากรกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป จึงเป็นการง่ายที่จะดำเนินการสื่อสารทางยุทธศาสตร์กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจ รวมถึงการมีส่วนร่วม ในเรื่องของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเข้าใจบทบาทของ ศรชล. ได้ชัดเจนขึ้น หากแต่การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยปฏิบัติหลักทั้ง 6 หน่วยนั้นจะต้องเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในระดับยุทธศาสตร์ นำไปสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยที่ 5 : การสื่อสารโดยมีประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง

การดำเนินงานด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล. เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลที่มุ่งสร้างการรับรู้และเข้าใจจากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายในหลายภาคส่วนที่มีทัศนคติแตกต่างกันไป ดังนั้นต้องมีการพัฒนาข้อมูลและเนื้อหาการสื่อสารให้ตรงกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคสื่อของกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้การสื่อสารทางยุทธศาสตร์สามารถเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการ การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Integrated STRATCOM)

การบูรณาการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ บูรณาการขีดความสามารถในทุกมิติ บูรณาการองค์ความรู้และทักษะของบุคลากร บูรณาการข้อมูลพื้นฐานกลุ่มเป้าหมาย และ

บูรณาการการปฏิบัติของ ศรชล.ร่วมกับหน่วยปฏิบัติหลักให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การขับเคลื่อนด้วยผู้นำหรือภาวะผู้นำ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของ ศรชล.ในภาพรวม ให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับตามวัตถุประสงค์ และเพิ่มระดับการรับรู้ ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีต่อ ภาพลักษณ์องค์กรของ ศรชล. โดยดำเนินการสนับสนุน การวางแผนการสื่อสาร ผลิต และเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย 2 แผนงาน

แผนงานที่ 1.1 การเผยแพร่ผลงานและการสื่อสารภาพลักษณ์องค์กร

วัตถุประสงค์ของแผนงาน : เพื่อเพิ่มระดับการรับรู้ ของกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับทิศทาง และผลงานของการดำเนินงาน ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์องค์กร

รายละเอียดแผนงาน : ดำเนินการสื่อสารถึงประเด็นและการดำเนินงานที่สำคัญด้านต่าง ๆ ของ ศรชล. ได้แก่ ยุทธศาสตร์และการดำเนินงานในภาพรวมของการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และ กิจกรรม/โครงการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กร ศรชล. ดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 รายละเอียดการดำเนินงานแผนงานที่ 1.1

ประเด็นการสื่อสารทางยุทธศาสตร์	ขีดความสามารถ	วัตถุประสงค์
1. นโยบายของรัฐบาลและการดำเนินงานของ ศรชล.	PA / IO / VI / PR/ PSYOP	เพื่อสื่อสารถึงเป้าหมายและทิศทางการทำงาน ของ ศรชล.ในภาพรวม
2. ภาพลักษณ์องค์กร	All of Capability	เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของ ศรชล. ผ่านการสื่อสารและกิจกรรม ใน 2 ด้าน (1) การสร้างภาพลักษณ์/คุณค่าองค์กร (2) โครงการ/กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์องค์กร

ที่มา : ประมวลผลโยผู้วิจัย, 2566

แผนงานที่ 1.2 การสื่อสารทางยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ศรชล.

วัตถุประสงค์ของแผนงาน : เพื่อเพิ่มระดับการรับรู้ ของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติการต่อภัยคุกคามหรือการแก้ไขปัญหาของการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภายใต้ กรอบของกฎหมาย รายละเอียดตามตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 รายละเอียดการดำเนินงานแผนงานที่ 1.2

ประเด็นการสื่อสารทางยุทธศาสตร์	ขีดความสามารถ	วัตถุประสงค์
1. พัฒนาการบริการด้านการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	Social Media /FB /webpage/ Marine Knowledge Hub / PR/ VI	เพื่อสื่อสารถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทะเล ความสำคัญและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มและประชาชนทั่วไป
2. การพัฒนาและบริหารทรัพยากรบุคคล	PR /PA /IO / DADP	เพื่อสื่อสารถึงภาพลักษณ์ที่ดีของบุคลากรเจ้าหน้าที่ ที่เข้มแข็ง มีวินัย มีความรู้ ฯลฯ
3. การดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารงานของ ศรชล.	Social Media/ KLE/ IO / PA /OPCAM	เพื่อสื่อสารถึงความสำคัญของการดำเนินงานของ ศรชล.ต่อเป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ (ผู้บริหารประเทศ/ผู้กำหนดนโยบาย/ผู้จัดสรรงบประมาณแผ่นดิน)
4. การพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสาร	CNO / ITs	เพื่อสนับสนุนงาน STRATCOM / PR / IO
5. การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	All of Capability	เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ผ่านการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2566

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและพัฒนาช่องทางการสื่อสารและวางแผนการใช้งานช่องทางอย่างมีประสิทธิภาพ (Channel/Media)

การวางแผนการใช้และการวิจัยพัฒนาช่องทางการสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมตามฐานะและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของเป้าหมาย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กร สามารถควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาให้มีความเหมาะสม โดยสามารถแบ่งขอบเขตการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารเป็นสองส่วน ได้แก่ การวางแผนการใช้และการสื่อสารภายในองค์กร (Traffic Control) ต่อบุคลากรใน ศรชล. และการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารภายนอกองค์กร (Media Planning) ต่อกลุ่มเป้าหมายภายนอกองค์กรกลุ่มต่าง ๆ ที่มีพฤติกรรมบริโภคสื่อที่หลากหลายและแตกต่างกัน ประกอบด้วย 2 แผนงาน ดังนี้

แผนงานที่ 2.1 การวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร

วัตถุประสงค์ของแผนงาน : เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

รายละเอียดแผนงาน : ดำเนินการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสาร และควบคุมการเผยแพร่ เนื้อหาให้มีความเหมาะสมก่อนทำการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยสามารถแบ่งขอบเขตการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารเป็นสองส่วน ได้แก่ การวางแผนการใช้ และการสื่อสารภายในองค์กร (Traffic Control) และการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารภายนอกองค์กร (Media Planning) โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

(1) การวางแผนการใช้และการสื่อสารภายในองค์กร (Traffic Control) : ดำเนินการควบคุม การเผยแพร่เนื้อหาในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรภายในกองทุน รวมถึงการวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารให้มีความเหมาะสม

(2) การวางแผนการใช้ช่องทางการสื่อสารภายนอกองค์กร (Media Planning) : ดำเนินการวางแผนการใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ และกำหนดช่วงเวลาในการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ภายนอกองค์กรกลุ่มต่าง ๆ ที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อที่หลากหลายและแตกต่างกัน

แผนงานที่ 2.2 การเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาช่องทางการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร

วัตถุประสงค์ของแผนงาน : เพื่อวิจัยและพัฒนาขอบเขตการสื่อสารให้ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

รายละเอียดแผนงาน : ดำเนินการวิจัยพัฒนาและปรับปรุงช่องทางการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งมีการดำเนินงานสอง ส่วนหลัก ดังนี้

(1) การปรับปรุงช่องทางการสื่อสารในปัจจุบัน (Owned-media Enhancement) : ดำเนินการ ปรับปรุงช่องทางการสื่อสารขององค์กรที่มีอยู่ในปัจจุบันภายในสำนักงาน รวมทั้งประเมินจำนวนช่องทางการสื่อสารที่มีอยู่และจัดสรร/จัดทำให้มีความเหมาะสม ความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

(2) การพัฒนาช่องทางการสื่อสารในรูปแบบใหม่ (Channel Development) : ดำเนินการศึกษาวินิจฉัยและพัฒนาช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการและเพิ่มทักษะด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้แก่บุคลากร (Staff and Skills)

การบริหารจัดการและเพิ่มทักษะด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้แก่บุคลากรมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานและทักษะด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของบุคลากร ครอบคลุม รวมถึงการจัดสรร/มอบหมายบุคลากรรองรับงานด้านสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน โดยมีการดำเนินงานสองส่วนหลัก ดังนี้

แผนงานที่ 3.1 การจัดสรรและบริหารทรัพยากรบุคลากรรองรับงานประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของแผนงาน : เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของบุคลากร

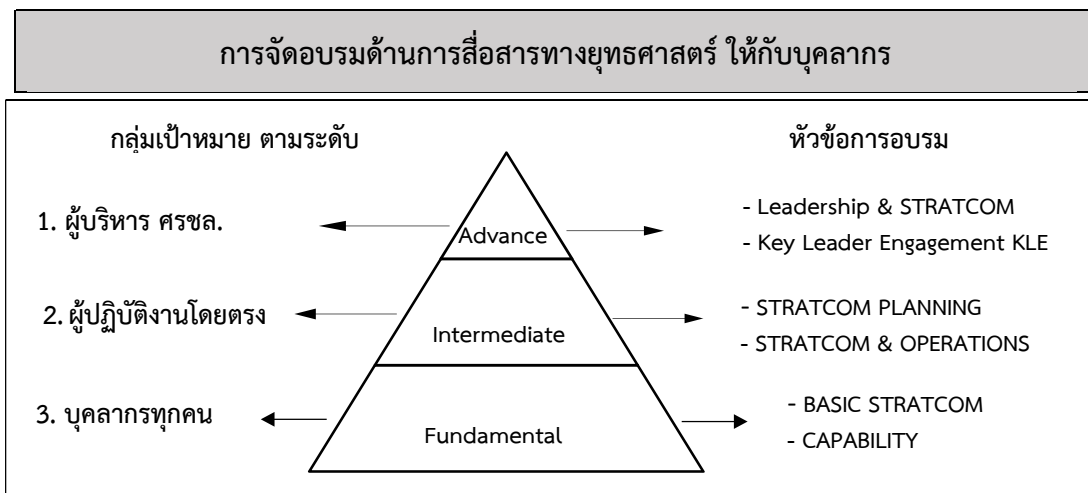
รายละเอียดแผนงาน : ดำเนินการศึกษาโครงสร้าง การบริหารจัดการ และการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ และทบทวน/ปรับปรุงการมอบหมายหน้าที่การดำเนินงานให้สอดคล้องกับศักยภาพและทักษะ ชี้ความสามารถของแต่ละบุคคล (The right man on the right job) อย่างเหมาะสม เพียงพอที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

แผนงานที่ 3.2 การจัดอบรมบุคลากรด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

วัตถุประสงค์ของแผนงาน : เพื่อพัฒนาทักษะบุคลากรในการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

รายละเอียดแผนงาน : ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์เพื่อกำหนดความต้องการเกี่ยวกับความรู้ และทักษะที่จำเป็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาหลักสูตรและ/หรือให้การสนับสนุน บุคลากรในการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องโดยหน่วยงานมืออาชีพด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ โดยจำแนกระดับชั้น การอบรมตามระดับตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรเป็น 3 ระดับ ดังแสดงในแผนภาพที่ 4-3

แผนภาพที่ 4-3 การจัดอบรมด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้กับบุคลากร

ที่มา : ประมวลผลโยผู้วิจัย, 2566

สรุป

ในการกำหนดหนทางในการพัฒนาแนวทางการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล. หรือ Strategic Communication นั้น ได้ผ่านการนำข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาคิดวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ลักษณะเดียวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ เริ่มจากการประเมินสถานะแวดล้อมทั้งภายใน

และภายนอก ศรชล. ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล แล้วนำมาวิเคราะห์ภาพรวมขององค์กร ให้ได้มาซึ่ง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์ต่อไป โดยจากการศึกษาพบว่าดำเนินงานด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของ ศรชล. นั้นต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ที่กำหนดให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสารเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในทิศทางที่ถูกต้องและเอื้อต่อการดำเนินงานของ ศรชล. แล้ว ผู้วิจัยพบว่าแนวทางที่ได้มีความสอดคล้องกับหลักการในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ที่ได้ศึกษาจากหน่วยงานหรือองค์กรระดับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการรับรู้ เข้าใจและการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย จึงได้เสนอแนะการพัฒนาแนวทางการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ใน 4 ด้านคือ

1. การสื่อสารทางยุทธศาสตร์อย่างบูรณาการ
2. การวางแผนการใช้และการพัฒนาช่องทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Channel/Media)
3. การบริหารจัดการและเพิ่มทักษะด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ให้แก่บุคลากร (Staff and Skills)
4. การประเมินผลการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Evaluations)

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อการพัฒนาแนวทางการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านดังกล่าวนี้ จะสามารถดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการยึดแนวทางในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ใน 10 ประการรวมถึงการดำเนินการตามกระบวนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ได้อย่างลงตัว ถึงแม้ว่า ศรชล.จะเป็นหน่วยที่จะต้องบูรณาขีดความสามารถในทุก ๆ ด้าน รวมถึงการบูรณาการบุคลากรเข้ามาร่วมในการทำงาน เพื่อให้ ศรชล.สามารถบรรลุภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในทุกมิติในการวิเคราะห์จะได้มาซึ่งแนวคิดทางยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ กระบวนการ หรือการบริหารการสื่อสาร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุถึงเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ได้อย่างราบรื่น ผ่านการใช้ข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้อง ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

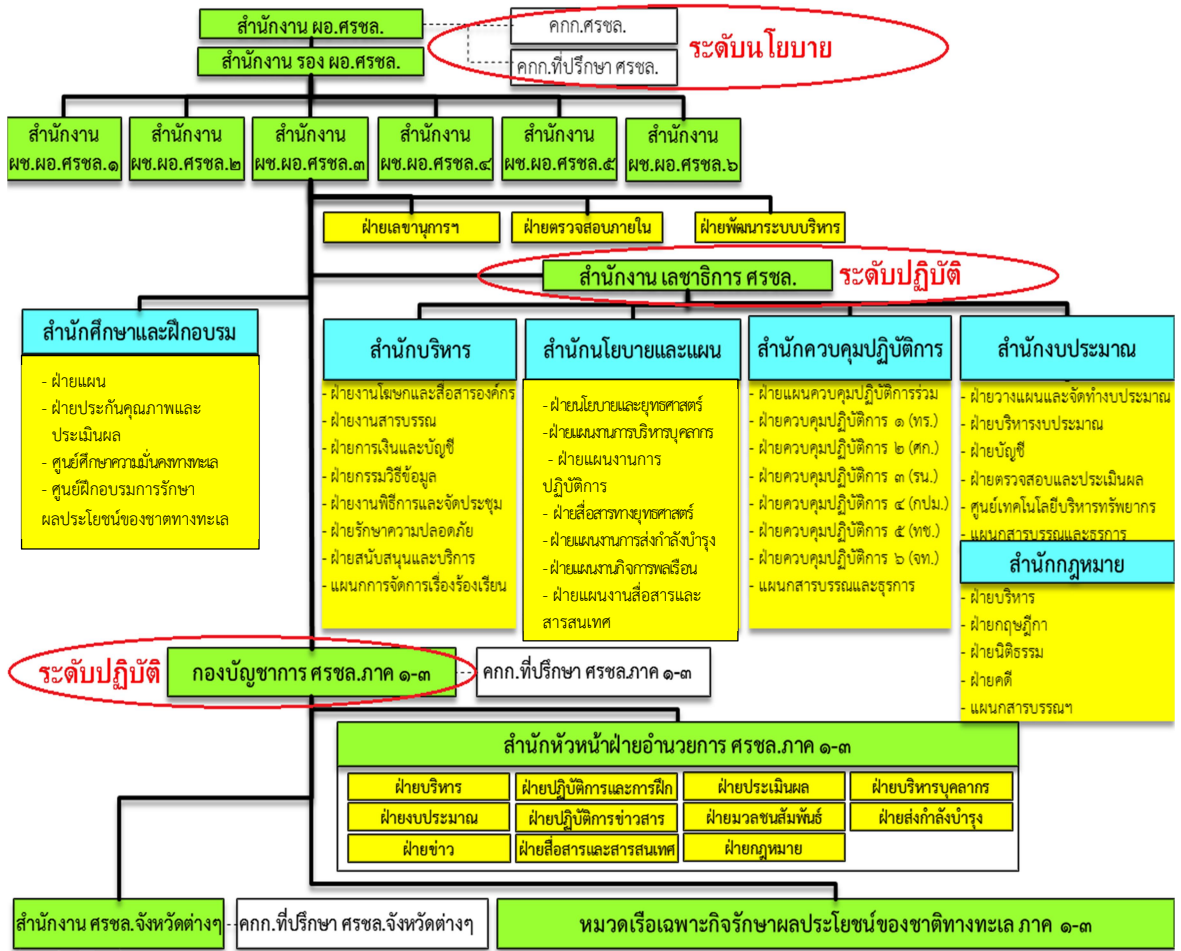
การบริหารจัดการในการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ จึงเป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบ เข้าใจในเรื่องการแพร่หลายของข้อมูลข่าวสารถึงกลุ่มเป้าหมาย การดูแลภาพลักษณ์ โดยการเลือกใช้ถ้อยคำหรือภาษาที่เหมาะสม ผ่านช่องทางที่เหมาะสม ไปยังกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกที่ ถูกเวลา และนำฟังเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายเพื่อให้ความร่วมมือกับภาครัฐมากขึ้นซึ่งถือว่าการพลิกโฉมการทำความเข้าใจการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของทร.อย่างที่ไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อน ดังนั้นการดำเนินการจะให้ประสบผลสำเร็จได้ต้องมีผู้นำที่จะปรับเปลี่ยนมุมมองการปฏิบัติดังกล่าวเพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นต่อไป

การพัฒนา ศรชล.เพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการที่สภาพแวดล้อม ในการแก้ไขปัญหาคำสั่งประมงผิดกฎหมายที่มีผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียจำนวนมาก มีผลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศนับมูลค่าเป็นแสนล้านบาท การออกนโยบายแต่ละครั้งมีผลกระทบต่อประชาชนระดับรากหญ้าจนถึงผู้มีอิทธิพลในวงการการเมืองระดับประเทศ ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญที่ต้องใช้ความรอบคอบในการดำเนินการในช่วงการปรับตัวของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องโยการพัฒนา ศรชล.ในครั้งนีถือว่า เป็นหน้าประวัติศาสตร์ที่สำคัญนับจาก พ.ศ.2562 ที่กรม.อนุมัติให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล หากนับถึงปัจจุบันก็เป็นเวลาประมาณ 3 ปีเศษ หากเป็นการเปรียบเทียบ ศรชล.เปรียบเสมือนเด็กในวัย 3 ขวบซึ่งยังถือว่ายังเยาว์วัย แต่ก็ผ่านประสบการณ์ทำงานในฐานะศูนย์ประสานงานฯ มาระยะหนึ่ง โดยสามารถใช้รูปแบบการปฏิบัติงานของ ศปมผ.เป็นแนวทางในการเดินเพื่อร่นระยะทางเพื่อให้งานก่อเกิดผลสำเร็จเพื่อประเทศชาติต่อไป ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญของ ศรชล.ที่จะต้องนำการปฏิบัติงาน ให้ผ่านพ้นความท้าทายดังกล่าวให้เป็นไปได้ด้วยดี โดยการนำประสบการณ์ และบทเรียนที่ได้รับในการปฏิบัติงานในช่วงประมาณ 3 ปี มาพิจารณาปรับใช้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การปรับโครงสร้าง ศรชล.ให้รองรับงานการสื่อสารทางยุทธศาสตร์โดยมีการบูรณาการเครื่องมือจากทุกภาคส่วนเพื่อผลในการสร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจในมาตรการของรัฐ รวมทั้งการจัดตั้งหน่วยตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับ ศรชล. เพื่อให้เกิดระบบตรวจสอบประเมินผล นำไปสู่การพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา โดยการจัดตั้งหน่วยที่เป็นปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์อย่างแท้จริง เพื่อนำข้อมูลข่าวมาใช้ประโยชน์ในการทำการสื่อสารทางยุทธศาสตร์กับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะการออกมาตรการต่าง ๆ ต้องมีการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมาย อันจะส่งผลให้แนวความคิดการใช้กำลังหรือการกำกับและการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างประสานสอดคล้องกับมาตรการที่กำหนดโดยรัฐบาล ทั้งนี้กลุ่มงานด้านการข่าวที่จะจัดตั้งอาจอยู่ร่วมกับฝ่ายสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ที่ต้องมีขีดความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งในส่วนกลาง และในภูมิภาคเพราะไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมข่าวเพื่อวิเคราะห์แจกจ่ายเท่านั้น แต่ต้องมีขีดความสามารถในการใช้ข้อมูลการข่าวเพื่อทำการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ได้ด้วยในคราวเดียวกัน

แผนภาพที่ 4-4 โครงสร้างศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ที่มา : ศูนย์การปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.), 2566

2. ปรับการปฏิบัติงานของ ศรชล.ให้มีการตอบสนองต่อปัญหาด้วยความรวดเร็วโดยการลดขั้นตอนการกลั่นกรองงานในส่วนกลางให้สั้นลง สืบเนื่องจากงานรักษากฎหมายในทะเลเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้นหากผลการพิจารณางานไม่ทันกับเหตุการณ์จะส่งผลกระทบต่อความดำเนินกิจกรรมของประชาชนโดยเฉพาะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ PIPO ต้องรับแรงกระแทกดังกล่าวเพราะเป็นด่านแรกที่ต้องสัมผัสกับประชาชนอยู่ทุกวันจะได้รับผลกระทบและส่งผลมายัง ศรชล.ในส่วนกลางที่เป็นส่วนออกนโยบาย ในที่สุด ดังนั้นการตอบสนองต่อปัญหาจึงต้องเน้นความรวดเร็วเป็นสำคัญเป็นลำดับแรก

3. การพัฒนาองค์บุคคลให้รับการเปลี่ยนแปลง และมีจิตใจในการให้บริการประชาชนให้มากขึ้น ต้องเข้าใจ เข้าใจ และคำนึงถึงการปฏิบัติที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และพยายามสร้างแนวทางการปฏิบัติงานในลักษณะสมุทรภิบาล (Ocean Governance) ให้กับผู้ร่วมงานจากหน่วยงาน ทร.และภาคเอกชนรวมทั้งประชาชนในพื้นที่โดยในช่วงต้นมาตรการจัดระเบียบการทำประมงอาจจะสร้างความลำบาก

ให้กับผู้ประกอบการแต่หากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ และดำเนินการไปในแนวทางเดียวกันก็จะสามารถผ่านความยากลำบากนี้ไปได้และจะประสบกับมาตรฐานการทำประมงที่ดีขึ้น ทรัพยากรประมงจะมีความอย่างยั่งยืนในอนาคต

4. การพัฒนาระบบการติดตามเรือของส่วนติดตามสถานการณ์ภายใน บก.ศรชล.ให้สามารถเชื่อมโยงภาพสถานการณ์ทางทะเลกับทุกหน่วยงานทั้งภายใน และนอกประเทศในฐานะที่จะเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้ได้อย่างต่อเนื่องโดยต่อไปโดยต้องมีการพัฒนาองค์บุคคลให้มีขีดความสามารถด้าน MDA (Maritime Domain Awareness) ร่วมกับศูนย์ FMC ของ กปม. ที่อยู่ระหว่างการจัดตั้งระบบตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 เพื่อติดตามการทำประมงในการขยายผลการปฏิบัติงาน หากตรวจพบสิ่งที่ผิดสังเกตจากการเฝ้าติดตามเป้าเรือประมงและเรืออื่น ๆ ต้องมีความรู้ด้านการบังคับใช้กฎหมายพอที่จะสามารถประมวลผล และรายงานเพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องทั้ง กปม. จท. ศก. ทช. รน. สามารถส่งกำลังเข้าจัดการกับปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สมกับความมุ่งหวังที่เป็นหน่วยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการรักษากฎหมายทางทะเลอย่างมืออาชีพ

5. การเตรียมการจัดตั้งศูนย์ หรือหลักสูตรด้านการบังคับใช้กฎหมายให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมปฏิบัติงานในศรชล. โดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU Fishing การป้องกันการบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์ในเรือประมง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานในทะเลเพื่อให้หน่วยต่าง ๆ มีความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยขั้นตอนอาจมอบหมายให้ ศรชล. และ กปม. เป็นหน่วยหลักในการดำเนินการเพราะองค์ความรู้ดังกล่าวเป็นลักษณะต้องมีการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับความรู้ด้านวิชาการ และกระบวนการพิจารณากฎหมาย ซึ่งยังไม่มีหน่วยใดเคยดำเนินการมาก่อน ดังนั้น จึงต้องเตรียมการ และปรับตัวให้รองรับการสั่งทำหาดังกล่าวซึ่ง ศปมผ. ได้เคยพบมาแล้วเพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปของ ศรชล. มีความรวดเร็ว ราบรื่น และสามารถตอบสนองต่อปัญหาที่กำลังรออยู่ข้างหน้าได้อย่างทันที่ต่อไป

สรุป

การพัฒนาให้ ศรชล.สามารถแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายด้วยการบูรณาการหน่วยต่าง ๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหาให้มีความยั่งยืนพบว่า ศรชล.มีปัญหาในการจัดโครงสร้างหน่วยที่ไม่ครอบคลุมงานด้านการสื่อสารทางยุทธศาสตร์เป็นการเฉพาะและขาดหน่วยประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เกิดสภาวะงานที่กระจุกตัวอยู่ที่ บก.ศรชล. ในช่วงต้น รวมทั้งขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU-Fishing เช่น การจัดทำแผนบริหารจัดการประมง (FMP) การขาดความรู้ความเข้าใจการขจัดยับยั้งต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA-IUU) การขาดระบบควบคุมติดตามและตรวจสอบการทำประมงที่ดีพอ การขาดการจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าสัตว์น้ำ (Traceability) ขาดองค์ความรู้การบังคับใช้แรงงานในเรือประมงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำประมงผิดกฎหมาย ตลอดจนข้อกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการประมงในปัจจุบัน และเมื่อมีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยแล้วพบว่า จนท.รัฐ ยังไม่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นแนวทางเดียวกัน รวมทั้งการสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ยังไม่เพียงพอทำให้เกิดการต่อต้านมาตรการของรัฐ ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาต้องหยุดชะงักเป็นช่วง ๆ ดังนั้น จึงได้ทำการ ศึกษาหลักการทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติในการทำประมง

เพื่อความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมเพื่อให้ทราบแนวทาง นำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมประมงของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมต่อไป

การศึกษาพบว่ากฎเกณฑ์ และมาตรการการดำเนินการทำการประมงอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมตามท้องที่ระหว่างประเทศกำหนดนั้นเป็นแนวทางที่ EU ได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับประเทศไทย เช่น การจัดทำกฎหมายให้มีความทันสมัยและมีบทกำหนดโทษที่รุนแรง การพิจารณาโทษเป็นไปด้วยความรวดเร็วเพื่อป้องปรามไม่ให้มีการทำประมงผิดกฎหมาย รวมทั้งมีการกำหนดการควบคุมจัดระเบียบเรือประมงทั้งภายในและนอกประเทศด้วยการจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) จัดทำระบบตรวจสอบและควบคุมตำบลที่เรือประมง (VMS) การจัดทำแผนบริหารด้านการประมงควบคุมจำนวนเรือและปริมาณการจับสัตว์น้ำให้เกิดความสมดุล จัดทำแผนขจัดภัยภัยการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU-Fishing) และแปลงไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมด้วยการเข้าเป็นสมาชิกของประมงตามภูมิภาคต่าง ๆ การเข้าเป็นสมาชิกองค์ระหว่างประเทศ เพื่อควบคุมเรือประมงในฐานะเจ้าของธง (Flag Stage) และมาตรการรัฐเจ้าของท่า (Port Stage) เพิ่มเติมด้วยการควบคุมการใช้แรงงานในเรือประมงให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่และสุขอนามัยที่ดีไม่ให้มีการค้ามนุษย์และใช้แรงงานผิดกฎหมายในเรือประมง ตลอดจนการทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการทุกภาคส่วนให้ร่วมมือกับการทำประมงที่มีความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกจากนั้นแล้วจากการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มประเทศที่เจริญแล้ว กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่มประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจาก EU ล้วนมีแนวทางที่สอดคล้องกันกับแนวทางของ EU กล่าวคือ มีการจัดทำแผนขจัดภัยภัยต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA-IUU) และแปลงไปสู่การปฏิบัติมีผลเป็นรูปธรรม และจัดระเบียบการทำประมงด้วยการติดตั้งระบบตรวจสอบตำบลที่เรือ (VMS) การควบคุมเรือประมงทั้งภายในและนอกประเทศอย่างเคร่งครัดและมีมาตรการลงโทษที่จริงจัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าแนวทางที่ EU กำหนดรวมทั้งแนวทางที่กลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้ปฏิบัติสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยได้ต่อไป

ผลการวิจัยได้รับบทเรียนจากการปฏิบัติงานของ ศรชล.ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ทั้งการจัดโครงสร้างหน่วยงานและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายตามแนวทางของ FAO และจรรยาบรรณการทำประมงอย่างรับผิดชอบต่อส่วนรวม (CCRF) เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของ ศรชล. โดยสามารถนำบทเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างให้รองรับภารกิจให้ครอบคลุมงานการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การมีหน่วยงานตรวจสอบและประเมินผล จัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ การพัฒนาองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนให้มีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา IUU-Fishing การควบคุมการใช้แรงงานในทะเล และการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นแนวทางเดียวกันโดยการจัดตั้งศูนย์อบรมขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อให้การดำเนินการมีเอกภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งใช้โอกาสดังกล่าวในการพัฒนาระบบแสดงภาพสถานการณ์ทางทะเลร่วมกับหน่วยงานทั้งภายใน และนอกประเทศเพื่อสร้างการรับรู้สถานการณ์ทางทะเลเชื่อมโยงงานการรักษาความมั่นคงทางทะเล อันจะทำให้การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย และงานด้านความมั่นคงทางทะเล มีความต่อเนื่อง และมีความยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการวิเคราะห์ การพัฒนาแนวทางดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ทำให้ได้ทราบว่าที่ผ่านมา ศรชล. ได้ดำเนินการบูรณาการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กปม. จท. ทช. รง. ศก. รน. DSI กต. อสส. กษ. เป็นต้น เข้ามาร่วมปฏิบัติงานอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุน ศรชล. อย่างเต็มที่ จึงทำให้ ศรชล. มีอำนาจอย่างเต็มที่ในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ มาทำงานร่วมกันได้อย่างดี ประสพผลสำเร็จที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ การจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) จำนวน 28 ศูนย์ ครอบคลุมจังหวัดชายทะเล 22 จังหวัด ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นการควบคุม และการจัดระเบียบการทำประมงของประเทศไทยเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่มีการตั้งกรมประมงเป็นต้นมา การจัดตั้งศูนย์ PIPO ถือว่าตัวอย่างในการบูรณาการของหน่วยต่าง ๆ เพื่อมาทำงานร่วมกันในลักษณะการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวกัน (One Stop Service) อย่างแท้จริง เพราะในศูนย์ดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ศรชล. กปม. จท. รง. รน. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น มาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บริการกับผู้ประกอบกิจการประมงให้มีความรวดเร็วในการตรวจสอบทั้งเรือประมงใบอนุญาตทำการประมง และแรงงานประมง ก่อนออกทำการประมง ถึงแม้ในช่วงแรกของการก่อตั้งศูนย์ PIPO ต้องประสบกับแรงต่อต้านจากผู้ประกอบการที่ไม่คุ้นชินกับการจัดระเบียบดังกล่าวก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวก็สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี แต่เนื่องจากศูนย์ PIPO เป็นเพียงงานในอีกหลาย ๆ งานที่ ศรชล. เข้ามาบูรณาการให้หน่วยต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานร่วมกันซึ่งถือเป็นความท้าทายในการดำเนินการโดยเริ่มจากการจัดทำโครงสร้างการปฏิบัติงานที่เริ่มต้นที่เดิมที่ยังไม่ทราบว่าการทำประมง IUU Fishing ต้องมีการดำเนินการในการแก้ไขประเด็นอะไรบ้าง ผู้วิจัยต้องเริ่มค่อย ๆ ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีหน้าที่โดยตรง ได้แก่ กปม. จท. รง. เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นที่หน่วยต่าง ๆ ได้เคยดำเนินการมาบางส่วน ได้พบอุปสรรค ปัญหา และข้อจำกัดเพื่อนำประกอบการปฏิบัติงาน รวมทั้งได้รับคำแนะนำจาก EU ในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินการ เช่น การจัดทำกฎหมายให้มีความทันสมัยตามมาตรฐานสากล โดยการจัดทำระบบควบคุม และจัดระเบียบการทำประมง การควบคุมจำนวนเรือทำประมง การแบ่งประเภทเรือประมง การจัดทำระบบตรวจสอบการทำประมงในทะเล การจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ การควบคุมเรือประมงสัญชาติไทยที่ทำการประมงนอกลำน้ำ การดูแลสภาพการจ้างงานและสภาพการเป็นอยู่ของแรงงานประมง การบังคับใช้กฎหมายให้จริงจัง เป็นต้น หากไม่เร่งรัดดำเนินการอาจได้รับการประเมินจาก EU ว่าเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ใบแดง) จะส่งผลทำให้ประเทศไทยไม่สามารถส่งออกสินค้าอาหารทะเลออกไปยังต่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนโดยมอบหมายให้ ศรชล. บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการ

ปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย การจัดทำแผนการบริหารประมงแห่งชาติ (FMP) การจัดทำมาตรการป้องกัน ยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA-IUU) การจัดตั้งระบบตรวจสอบสินค้าประมง การตรวจตราการทำประมง ทั้งบนบกและในทะเล การดูแลสภาพการจ้างงานในเรือประมงให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามกรอบที่ EU ให้คำแนะนำเพื่อให้สถานะการทำประมงของประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นไปอย่างยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีมาตรฐานในระดับสากล เป็นที่ยอมรับในนานาประเทศ ทั้งนี้ภารกิจดังกล่าวก็ยังคงดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องโดยการเรียนรู้และพัฒนาต่อไป ถึงแม้ว่าการดำเนินการของ ศรชล. ต้องเผชิญกับอุปสรรคและปัญหา เนื่องจากการดำเนินกิจการประมง ไม่เคยถูกให้มีการจัดระเบียบอย่างเคร่งครัดมาก่อน จึงมีการต่อต้านจากผู้ประกอบการทั้งในส่วนของกลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงพาณิชย์ และกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำ จึงอาจกล่าวว่าเป็นความท้าทายต่อ ศรชล. เป็นอย่างมากในการรับผิดชอบต่องานดังกล่าว ขณะที่องค์ความรู้ยังมีไม่มากนักแต่ด้วยความเพียรพยายามของกำลังพลที่เกี่ยวข้องได้พยายามประสานขอข้อมูลจากหน่วยต่าง ๆ เพื่อประกอบการวางแผนในการดำเนินการโดยเริ่มต้นด้วยการจัดตั้ง ศปมผ. ได้กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานแบบผสมผสานระหว่างการปฏิบัติงานที่เป็นโครงสร้างแบบเครือข่ายระบบราชการ และโครงสร้างแบบเครือข่ายทีมงานเพื่อให้เกิดความอ่อนตัวในการปฏิบัติ แต่เมื่อปฏิบัติงานไปได้ประมาณ 3 ปี ต้องเริ่มมีการทบทวนผลการปฏิบัติงานจึงได้ปรับโครงสร้างเพื่อรองรับงานที่ดำเนินการเพิ่มเติมหรืองานที่ยังไม่ครอบคลุม และบางส่วนเป็นงานนอกแผนงาน เช่น การรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการออกมาตรการของรัฐ โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในส่วนดังกล่าวในการจัดตั้งกลุ่มงานการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เพื่อกระตุ้น และสร้างการรับรู้ รวมทั้งทำความเข้าใจเพื่อให้ผู้ประกอบการร่วมมือกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาทำประมง IUU Fishing ให้ผ่านวิกฤติการณ์ในครั้งนี้ไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งเห็นควรให้มีการจัดตั้งส่วนงานติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยงานที่เข้าร่วมปฏิบัติกับ ศรชล. เพื่อให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานให้สนองตอบกับการบริการประชาชนตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

จากการศึกษารูปแบบ และแนวทางการทำประมงที่มีความรับผิดชอบต่อ และเป็นมาตรฐานในระดับสากล ที่จะนำมาใช้เป็นต้นแบบในการปรับ และพัฒนากิจการประมงของประเทศไทย รวมทั้งการนำข้อเสนอของ EU มาเป็นแนวทางในการดำเนินการนั้นพบว่า กฎเกณฑ์ตามที่ EU กำหนดเป็นไปตามแนวทางจรรยาบรรณในการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อซึ่งประเทศไทยได้ลงนามตั้งแต่ พ.ศ.2538 ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมจำนวนเรือเพื่อไม่ให้มีการทำประมงเกินขนาด (Overfishing) การทำหน้าที่ในฐานะรัฐเจ้าของท่าเรือที่จะไม่ยอมให้มีเรือประมงที่ทำผิดกฎหมายเข้าเทียบท่าส่งสินค้าสัตว์น้ำ หรือการควบคุมเรือประมงที่จดทะเบียนสัญชาติตนเอง มิให้มีการกระทำผิดกฎหมายประมงโดยเฉพาะเรือประมง ที่ออกทำการประมงนอกน่านน้ำประเทศของตนเอง ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวตามที่ EU กำหนดยังเป็นไปตามแนวทางที่ FAO ให้ความสำคัญและคำนึงถึงการทำการประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรอีกด้วย ทั้งนี้จากการวิจัยยังพบว่ากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีการร่วมทำประมงกับประเทศไทยและมีเขตแดนทางทะเลที่ติดต่อกัน เช่น มาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหภาพเมียนมา ก็ได้มีการกำหนดมาตรการ

ป้องกันยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมาย และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับเรือประมงที่เข้าไปทำการประมงโดยไม่ได้รับการอนุญาตตามที่ปรากฏข่าวตามสื่อต่าง ๆ ที่มีการทำลายเรือประมงผิดกฎหมายดังกล่าวอยู่บ่อยครั้ง หรือแม้แต่ประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองก่อนประเทศไทยอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ก็ได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อปรับปรุงการทำประมงให้เป็นไปตามที่ EU แนะนำจึงได้ผ่านพ้นจากการประเินและได้รับการรับรองในการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายอย่างจริงจัง (ใบเขียว) โดยทั้ง 2 ประเทศดังกล่าว ดำเนินการในลักษณะเหมือนกัน คือ การจัดทำระบบติดตาม และเฝ้าตรวจการทำประมง การควบคุมจำนวนเรือประมงให้มีการทำประมงเกินขนาด การควบคุมเรือประมงนอกน่านน้ำอย่างเคร่งครัด การทำข้อตกลงกับองค์กรประมงในภูมิภาคเพื่อการประสานข้อมูลการทำประมงให้มีมาตรฐานสากลตามที่ FAO กำหนด ดังนั้นจากแนวทางการปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่มีมาตรฐานการทำประมงที่ดี ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งตัวอย่างของประเทศต่าง ๆ ที่เคยได้รับการแจ้งเตือน (ใบเหลือง) ก็มีการนำข้อแนะนำจาก EU มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้มีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับการยอมรับว่ามีการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบในระดับสากลซึ่ง ศรชล. สามารถนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อปรับใช้ให้เข้ากับบริบทการทำประมงของประเทศไทยซึ่งก็คือ แนวทางที่ ศรชล. กำลังดำเนินการอยู่นั่นเอง เพียงแต่อาจต้องใช้เวลา เนื่องจากก่อนหน้านี้ประเทศไทยยังไม่เคยมีการจัดระเบียบการทำประมงอย่างเคร่งครัดดังกล่าวมาก่อน จึงเกิดการต่อต้านจากผู้ประกอบการค่อนข้างมาก ดังนั้นถือเป็นประสบการณ์ที่ดีในการที่ ศรชล. ต้องคำนึงถึงการเพิ่มการสร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการประมงให้มากขึ้น ด้วยการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์โดยรัฐบาล ต้องสร้างความมั่นใจให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่ว่าสถานการณ์ด้านการเมือง ภายในประเทศจะเป็นอย่างไรก็ตาม โดยเสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับทะเล การดูแลผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อให้การดำเนินการนโยบาย มีความต่อเนื่องต่อไป

ผลจากการวิจัย ทำให้ได้รับทราบบทเรียนของ ศรชล. ในการการแก้ไขปัญหาการทำประมงที่ต้องการการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยการจัดโครงสร้างหน่วยการจัดฝ่าย และส่วนงานต่าง ๆ รองรับงานที่จะต้องดำเนินการ เช่น งานด้าน สื่อสารยุทธศาสตร์ งานการประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยงาน เป็นต้น รวมทั้งงานการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้มีมาตรฐานการดำเนินการที่เป็นหนึ่งเดียว การจัดการองค์ความรู้ด้านกิจการประมงให้ผู้ที่มีปฏิบัติงานร่วมกันให้ความรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เช่น การกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการประมงแห่งชาติ (FMP) การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) การควบคุมการทำประมงการตรวจสอบแรงงานประมงในทะเล เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังสามารถนำบทเรียนไปพัฒนางานด้านองค์ความรู้ในการจัดทำระบบเฝ้าตรวจ และรายงานการทำประมงเพื่อเป็นการจัดทำระบบแสดงภาพการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) ในห้องศูนย์ข่าวสารทางทะเล ของ ศรชล.และเชื่อมโยงข้อมูลไปแสดงให้กับห้องติดตามสถานการณ์ของ กปม. จท. และ รง. ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาาระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ทราบ หรือการแบ่งปันข้อมูลเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงอันจะทำให้ ศรชล. ได้

ประโยชน์ในการบูรณาการงานด้านความมั่นคงและงานด้านการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายได้ในคราวเดียวกันทางทะเลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น จึงขอเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ใน 3 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 ศรชล. ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการประมงมากขึ้น รวมทั้งหากจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต้องมีการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายภายใน ศรชล. ด้วยเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 การจัดทำโครงสร้างกำลังรบบรองรับภัยคุกคามที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินการของ NGO กลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวและต่อต้านการดำเนินการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การจัดระเบียบทางทะเล และการรักษากฎหมายในทะเลของ ทร. ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 ศรชล. ควรใช้โอกาสจากการรับผิดชอบงานดังกล่าว ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศ และระบบแสดงภาพที่จะใช้ในการแสดงการรับรู้และเท่าทันสถานการณ์ในทะเลให้ครบในทุกมิติงานที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อความมั่นคงทางทะเลทั้งในและต่างประเทศ

2.2 ศรชล. ควรใช้โอกาสดังกล่าวในการพัฒนาศูนย์ฝึก หรือ ศูนย์อบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การบังคับใช้กฎหมายในทะเล

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศรชล. ควรส่งเสริมให้มีการขยายผลการวิจัยงานบทบาทการบังคับใช้กฎหมาย และการเตรียมรับมือกับงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสิ่งแวดล้อมในทะเลอย่างไร เพื่อให้มีบทบาทนำ และช่วยสนับสนุนการรักษากฎหมายให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3.2 ศรชล. ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยลงไปในระดับ ศรชล.ภาค ว่าจะสามารถนำนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร ในขณะที่เป็นหน่วยปฏิบัติแต่ยังขาดเครื่องมือ และกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายทะเล เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กองบริหารจัดการเรือประมงและการทำการประมงกรมประมง. คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกและจุดตรวจส่วนหน้า PIPO & FIP Manual. กรมประมง, 2561.
- ประมงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรม. ยุทธศาสตร์กรมประมง 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564), 2560.
- ประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรม. แผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย.พ.ศ. 2563 – 2565, กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ.2558 – 2564). สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2558.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- กิติภรณ์ กาญจนวณิชย์, นาวาเอก “การกำหนดแนวทางสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทะเล”. เอกสารประจำภาควิชาลัยการทัพเรือ, 2563.
- กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์, นาวาเอก. “การปฏิรูปภาคความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย”. วิทยาลัยการทัพเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ รุ่นที่ 47, ประจำปีการศึกษา 2558.
- ณัฐยา แก้วทับ. “การควบคุมเรือประมงไทยที่ทำการประมงนอมน่านน้ำ”. วิทยาลัยการทัพเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ รุ่นที่ 36 ประจำปีการศึกษา 2547.
- เผติมศักดิ์ จารยะพันธุ์. “สถานการณ์และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของประเทศไทยเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2559.
- พวงทอง อ่อนอุระ. “มาตรการของรัฐเจ้าของท่าในการป้องกัน ยับยั้ง และขจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมายวิทยาลัยการทัพเรือ”. วิทยาลัยการทัพเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ รุ่นที่ 43, 2554.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. “อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 กับการดำเนินงานของประเทศไทย”. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. “คู่มือการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย”. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2559.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

การต่างประเทศ, กระทรวง. “สหภาพยุโรป (EU)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc2715e39c306000a35d?cate=5d5bcb4e15e39c3060006872>, 2566.

การต่างประเทศ, กระทรวง. “แนวปฏิบัติ OECD-FAO สำหรับห่วงโซ่อุปทานการเกษตรที่ยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://dx.doi.org/10.1787/9789264251052-en>, 2016.

กองบริหารจัดการเรือประมงและการทำการประมง. “ระบบติดตามเรือ (VMS)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/view_qr_group/90/57, 2566.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. “การบริหารการเปลี่ยนแปลง Change Management”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.opdc.go.th/special.php?content_id=116&spc_id=4, 2566.

คลังความรู้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://km.dmcr.go.th/c_54, 2566.

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. “ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารองค์กร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/19>, 2566.

วารสาร Engineering Today. “ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.iecm.co.th/Knowledge/management/engineering/change_management_3.htm, 2016.

ภาษาต่างประเทศ

Electronic Data Base

Regional fisheries management organisations (RFMOs) (Online). Available: https://www.oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/fisheries/international-agreements/regional-fisheries-management-organisations-rfmos_en, 2566.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : นาวาเอก ชัย เกตุวัฒนกิจ
- วัน เดือน ปีเกิด : 8 กรกฎาคม 2510
- การศึกษา : โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 28
: โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ 85
: ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
: หลักสูตร Personnel Apprentice, USA
: หลักสูตร Junior Officer Staff, AUS.
: หลักสูตร Defense and Strategic Studies, China
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ผู้บังคับการเรือหลวง สู่ไพรินทร์ กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ
: ผู้บังคับกองพันสื่อสาร และอิเล็กทรอนิกส์ กรมสนับสนุน
: หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง
: ผู้บังคับกองพันต่อสู้อากาศยานที่ 21 กรมต่อสู้อากาศยานที่ 2
: หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง
: รองผู้อำนวยการกองยุทธการ กรมยุทธการทหารเรือ
: ผู้อำนวยการกองกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ
: ผู้บังคับการโรงเรียนพันจ่า กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
: ผู้บังคับการโรงเรียนนายทหารเรือชั้นต้น
: ผู้อำนวยการกองการฝึก กรมยุทธการทหารเรือ
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองผู้อำนวยการ สำนักผู้อำนวยการ สำนักงานประสานภารกิจ
ความมั่นคงกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
กองทัพเรือ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัย นาวาเอก ชัย เกตุวัฒน์กิจ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 65

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ สำนักอำนวยการ สำนักงานประสานภารกิจความมั่นคงกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กองทัพเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ ศรชล. เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทย สืบเนื่องจากการที่สหภาพยุโรป (EU) ได้เคยประกาศให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องจับตามอง (ใบเหลือง) ในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) เมื่อ 21 เม.ย. 58 และหากประเทศไทยยังไม่ปล่อยให้สถานการณ์การทำประมงผิดกฎหมายยังคงมีต่อไป EU ก็อาจประกาศให้เป็นประเทศที่เข้าข่ายไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ใบแดง) ส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่ได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือจากนานาชาติโดยจะมีมาตรการไม่รับซื้อสินค้าประมงจากประเทศไทยอันจะทำให้ไม่สามารถส่งออกสินค้าประมงและผลิตสินค้าในกิจการประมง และอุตสาหกรรมต่อเนื่องออกสู่ตลาดต่างประเทศได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน และขยายตัวเป็นปัญหาสังคมในที่สุด ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วนซึ่งปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งต่อมาประเทศไทยก็ได้ใช้กลไกการบูรณาการงานจากหลายหน่วยงานร่วมแก้ไขปัญหาจนในที่สุด สหภาพยุโรปได้ประกาศยกเลิกใบเหลืองที่เคยให้กับประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2562 แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นปัญหาที่สำคัญแต่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการและต้องการการกำกับงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความยั่งยืนเพื่อไม่ให้ปัญหาดังกล่าวต้องย้อนกลับมาจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญของ ศรชล. ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลจึงต้องมีการดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและปรับการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการที่เป็นสากลและได้รับการยอมรับจากประชาชนในคราวเดียวกัน (สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี, ออนไลน์, 2565)

ศรชล. ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อคิดเห็น ของ EU เพื่อให้การทำประมงมีความยั่งยืนและเป็นการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อาทิเช่น การปรับปรุงกฎหมายการทำประมง การนำกฎหมายไปบังคับใช้อย่างจริงจัง การจัดทำระบบติดตามเรือ การบูรณาการระบบทะเบียนเรือและใบอนุญาตทำการประมงให้สามารถตรวจสอบได้ และมีระบบสอบทานข้อมูลระหว่างกรมประมง และกรมเจ้าท่า รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก ตามจังหวัดชายทะเล

ทั้ง 22 จังหวัด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลทะเบียนเรือ ใบอนุญาต และแรงงาน ในเรือประมง ให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดก่อนนำเรือออกไปทำการประมงในทะเล

ผลการปฏิบัติที่ผ่านมาพบปัญหา ข้อขัดข้อง และได้รับบทเรียน แบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่

1. ลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาการจัดโครงสร้างภายใน ศรชล.ที่ไม่สนองตอบกับงานด้านการข่าว เพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ที่มีอิทธิพลต่อการต่อต้านมาตรการของรัฐ และการรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย เพื่อนำมาปรับให้สอดคล้องกับการออกนโยบาย ประการต่อมา ได้แก่ การตรากฎหมายให้ทันสมัย และการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางเดียวกัน สืบเนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเพื่อจัดการประมงที่ล่าช้า และไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล จึงได้มีการออก พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558 เมื่อ 21 พ.ย. 58 เป็นการเร่งด่วนซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการบังคับใช้ที่แตกต่างจากที่เคยมีการตรากฎหมายในเมืองไทย โดยกำหนดบทลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง และมีขั้นตอนกระบวนการพิจารณาโทษที่รวดเร็ว จึงเกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง ทำให้มีการต่อต้านอย่างมากจากกลุ่มประมงพื้นบ้าน และกลุ่มประมงพาณิชย์ ตลอดจนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ยังไม่เชี่ยวชาญเพียงพอจึงทำให้มาตรฐานการปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าการจัดเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ มาปฏิบัติงานติดตามสถานการณ์เพื่อรองรับเหตุการณ์ที่มีพลวัตสูง และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ยังไม่สามารถดำเนินการได้เพราะความเข้าใจของแต่ละหน่วยที่ต้องมาปฏิบัติงานร่วมกันยังมีน้อยมาก สืบเนื่องจากขอบเขตงานการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายมีความกว้างขวาง ประกอบกับในช่วงต้น งานบางรายการยังไม่สามารถระบุได้ว่าต้องทำอะไรบ้าง และหน้าที่ดังกล่าวนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด และถึงแม้ทราบภารกิจ และหน้าที่แล้ว การนำหน่วยงานมาบูรณาการร่วมกันยังต้องทำความเข้าใจ และต้องการการจัดระบบงานให้มีการทำงานอย่างประสานสอดคล้องเพื่อให้มีพลังในการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย

2. ลำดับต่อมาได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวข้องกับมาตรการการแก้ไขปัญหา IUU Fishing สืบเนื่องจากการที่องค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้กำหนดให้มีมาตรการทำการประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกับทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยมีรายละเอียดดำเนินการตามมาตรฐานสากล ได้แก่ การกำหนดให้มีการจัดทำแผนบริหารจัดการประมงของประเทศ (FMP) ที่เป็นลักษณะของการจัดทำยุทธศาสตร์การใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำของประเทศไทย รวมทั้งมีแผนเฉพาะที่เกี่ยวข้องการป้องกัน ยับยั้ง และแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA – IUU) แล้ววางมาตรการตรวจสอบโดยการจัดทำระบบการติดตาม ควบคุมการทำประมง (MCS) เพื่อติดตามการจับสัตว์น้ำทั้งในประเทศ น่านน้ำสากล และทะเลหลวง และการออกมาตรการในการควบคุม และตรวจสอบเรือประมงทั้งในทะเล และบนฝั่ง (PIPO) นอกจากนี้แล้วยังมีมาตรการตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์จมนำเข้าสู่กระบวนการผลิต จนถึงมือผู้บริโภค (Traceability) ผลการปฏิบัติที่ผ่านมามีรายงานให้ EU ทราบตามระยะเวลา กำหนดตามแผน เช่น การจัดทำแผน FMP การจัดทำแผน NPOA-IUU การจัดตั้งศูนย์ PIPO เป็นต้น และมีบางมาตรการอยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การควบคุมการทำประมงทั้งในและนอกน่านน้ำ การควบคุมการขนถ่ายสัตว์น้ำกลางทะเล

เป็นต้น แต่มีบางมาตรการยังไม่สามารถดำเนินการได้ โดยรวดเร็ว เช่น ผลการบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.ก. การประมง พ.ศ. 2558 การแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานในภาคประมง เป็นต้น แต่ปัญหาทั้งหมดตามที่กล่าวมาแล้วนั้นรัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาเพื่อทำให้การประมงของไทยเป็นการทำการประมงที่มีมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศต่อไป

3. ลำดับสุดท้าย ได้แก่การสร้างการยอมรับในการออกมาตรการของรัฐของผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียทั้งสมาคมการประมง และกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ รวมทั้งการประสานงานกับกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องทั้งองค์กร NGO กลุ่มต่าง ๆ และสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกประเทศที่เคลื่อนไหวกดดันการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากมาตรการที่กำหนดมีผลกระทบกับ ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียค่อนข้างมาก ดังนั้นการชี้แจงทำความเข้าใจ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดแนวทางที่เหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติได้จริง ตามบริบทการทำประมงของประเทศไทย เพราะส่วนหนึ่งก็ถือว่ามาตรการที่ EU กำหนดส่วนหนึ่ง ก็เป็นการกีดกันทางการค้าด้วยเช่นกัน ดังนั้น เพื่อให้มาตรการดังกล่าวมีผลบังคับใช้ได้จริง และไม่ทำให้กิจการประมงของไทยได้รับผลกระทบมากเกินไป จากการต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว และทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน อันจะทำให้การแก้ไขปัญหาที่มีความยั่งยืนในอนาคต และเป็นไปตามแผนการจัดการประมงของประเทศให้มีมาตรฐานสากลในคราวเดียวกัน

การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายในครั้งนี้นี้จึงถือเป็นสิ่งท้าทายของ ศรชล. เป็นอย่างมาก หากสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ตามแผนงานที่วางไว้ ก็จะทำให้ ศรชล. ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาล และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นจึงได้กำหนดประเด็นปัญหาและคำถามวิจัยในครั้งนี้นี้ ดังนี้

3.1 การปฏิบัติงานของ ศรชล. ที่ผ่านมามีปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง อย่างไร โดยเฉพาะประเด็นการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

3.2 สามารถนำหลักการ และมาตรการต่าง ๆ ขององค์กรระหว่างประเทศ ที่กำกับการทำประมงให้มีการยั่งยืน และบทเรียนการแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายกับประเทศไทย ได้อย่างไรบ้าง

3.3 กำหนดแนวทางการดำเนินการกับ ศรชล. ในอนาคตเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ได้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานของ ศรชล. กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อศึกษา กฎเกณฑ์ มาตรการ การดำเนินการทำการประมงอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตามที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนด รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของประเทศต่าง ๆ และประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทย

3. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ศรชล.ให้สามารถสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย โดยให้สอดคล้องกับกับการทำประมงที่มีมาตรฐานเพื่อผลประโยชน์ของชาติอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การวิจัยนี้ จะเน้นไปที่ การปฏิบัติงานและการบริหารงานของศรชล. ในการรักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง IUU ซึ่งเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของ ศรชล.ซึ่งต้องมีการบูรณาการ ร่วมกับหน่วยงานทั้ง 6 หน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติมีความรวดเร็วตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างทันท่วงที

1.2 การพิจารณามาตรการกฎเกณฑ์การทำประมงที่เป็นสากลและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงไทย

1.3 จะดำเนินการหาแนวทางการสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้มาตรการการทำประมงที่เป็นสากลเป็นที่ยอมรับ และให้ผู้ประกอบกิจการประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้ความร่วมมือกับภาครัฐให้มากขึ้น

2. ขอบเขตด้านประชากร

จะดำเนินการศึกษากลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในกิจการประมงทั้งผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูป ผู้ประกอบการประมงพาณิชย์ ผู้ประกอบการประมงพื้นบ้านซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานภายใน ศรชล.เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ให้เป็นแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทการทำประมงของประเทศไทยให้มีความยั่งยืนสืบไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2565 - พฤษภาคม 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสาร ระเบียบ คู่มือ กฎเกณฑ์ขององค์กรระหว่างประเทศ และมาตรฐานการทำประมงของประเทศต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบ หลักการ เหตุผล กับ การปฏิบัติงานตามความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่ผลการวิจัย และข้อยุติ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการให้มีการทำการประมงแบบยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ การพัฒนาแนวทางดำเนินการของ ศรชล. ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ทำให้ได้ทราบว่าที่ผ่านมา ศรชล. ได้ดำเนินการบูรณาการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กปม. จท. ทช. รง. ศก. รน. DSI กต. อสส. กษ. เป็นต้น เข้ามาร่วมปฏิบัติงานอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุน ศรชล. อย่างเต็มที่ จึงทำให้ ศรชล. มีอำนาจอย่างเต็มที่ในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ มาทำงานร่วมกันได้อย่างดี ประสบผลสำเร็จที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ การจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (PIPO) จำนวน 28 ศูนย์ ครอบคลุมจังหวัดชายทะเล 22 จังหวัด ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นการควบคุม และการจัดระเบียบการทำประมงของประเทศไทยเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่มีการตั้งกรมประมงเป็นต้นมา การจัดตั้งศูนย์ PIPO ถือว่าตัวอย่างในการบูรณาการของหน่วยต่าง ๆ เพื่อมาทำงานร่วมกันในลักษณะการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวกัน (One Stop Service) อย่างแท้จริง เพราะในศูนย์ดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ศรชล. กปม. จท. รง. รน. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น มาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บริการกับผู้ประกอบกิจการประมงให้มีความรวดเร็วในการตรวจสอบทั้งเรือประมง ใบอนุญาตทำการประมง และแรงงานประมง ก่อนออกทำการประมง ถึงแม้ในช่วงแรกของการก่อตั้งศูนย์ PIPO ต้องประสบกับแรงต่อต้านจากผู้ประกอบการที่ไม่คุ้นชินกับการจัดระเบียบดังกล่าวก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวก็สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี แต่เนื่องจากศูนย์ PIPO เป็นเพียงงานในอีกหลาย ๆ งานที่ ศรชล. เข้ามาร่วมบูรณาการให้หน่วยต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานร่วมกันซึ่งถือเป็นความท้าทายในการดำเนินการโดยเริ่มจากการจัดทำโครงสร้างการปฏิบัติงานที่เริ่มต้นที่เดิมที่ยังไม่ทราบว่าการทำประมง IUU Fishing ต้องมีการดำเนินการในการแก้ไขประเด็นอะไรบ้าง ผู้วิจัยต้องเริ่มค่อย ๆ ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีหน้าที่โดยตรง ได้แก่ กปม. จท. รง. เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นที่หน่วยต่าง ๆ ได้เคยดำเนินการมาบางส่วน ได้พบอุปสรรค ปัญหา และข้อจำกัดเพื่อนำประกอบการปฏิบัติงาน รวมทั้งได้รับคำแนะนำจาก EU ในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินการ เช่น การจัดทำกฎหมายให้มีความทันสมัยตามมาตรฐานสากล โดยการจัดทำระบบควบคุม และจัดระเบียบการทำประมง การควบคุมจำนวนเรือทำประมง การแบ่งประเภทเรือประมง การจัดทำระบบตรวจสอบการทำประมงในทะเล การจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ การควบคุมเรือประมงสัญชาติไทยที่ทำการประมงนอกน่านน้ำ การดูแลสภาพการจ้างงานและสภาพการเป็นอยู่ของแรงงานประมง การบังคับใช้กฎหมายให้จริงจัง เป็นต้น หากไม่เร่งรัดดำเนินการอาจได้รับการประเมินจาก EU ว่าเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ใบแดง) จะส่งผลทำให้ประเทศไทยไม่สามารถส่งออกสินค้าอาหารทะเลออกไปยังต่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนโดยมอบหมายให้ ศรชล. บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย การจัดทำแผนการบริหารประมงแห่งชาติ (FMP) การจัดทำมาตรการป้องกัน ยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมาย (NPOA-IUU) การจัดตั้งระบบตรวจสอบสินค้าประมง การตรวจตราการทำประมง ทั้งบนบกและในทะเล การดูแลสภาพการจ้างงานในเรือประมงให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามกรอบที่ EU ให้คำแนะนำเพื่อให้สภาพการทำประมงของประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นไปอย่างยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีมาตรฐานในระดับสากล เป็น

ที่ยอมรับในนานาประเทศ ทั้งนี้ภารกิจดังกล่าวก็ยังคงดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องโดยการเรียนรู้และพัฒนาต่อไป ถึงแม้ว่าการดำเนินการของ ศรชล. ต้องเผชิญกับอุปสรรคและปัญหา เนื่องจากการดำเนินกิจการประมง ไม่เคยถูกให้มีการจัดระเบียบอย่างเคร่งครัดมาก่อน จึงมีการต่อต้านจากผู้ประกอบการทั้งในส่วนของกลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงพาณิชย์ และกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำ จึงอาจกล่าวว่าเป็นความท้าทายต่อ ศรชล. เป็นอย่างมากในการรับผิดชอบงานดังกล่าว ขณะที่องค์ความรู้ยังมีไม่มากนักแต่ด้วยความเพียรพยายามของกำลังพลที่เกี่ยวข้องได้พยายามประสานขอข้อมูลจากหน่วยต่าง ๆ เพื่อประกอบการวางแผนในการดำเนินการโดยเริ่มต้นด้วยการจัดตั้ง ศปมผ. ได้กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานแบบผสมผสานระหว่างการปฏิบัติงานที่เป็นโครงสร้างแบบเครือข่ายระบบราชการ และโครงสร้างแบบเครือข่ายทีมงานเพื่อให้เกิดความอ่อนตัวในการปฏิบัติ แต่เมื่อปฏิบัติงานไปได้ประมาณ 3 ปี ต้องเริ่มมีการทบทวนผลการปฏิบัติงานจึงได้ปรับโครงสร้างเพื่อรองรับงานที่ดำเนินการเพิ่มเติมหรืองานที่ยังไม่ครอบคลุม และบางส่วนเป็นงานนอกแผนงาน เช่น การรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการออกมาตรการของรัฐ โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในส่วนดังกล่าวในการจัดตั้งกลุ่มงานการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เพื่อกระตุ้น และสร้างการรับรู้ รวมทั้งทำความเข้าใจเพื่อให้ผู้ประกอบการร่วมมือกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาทำประมง IUU Fishing ให้ผ่านวิกฤติการณ์ในครั้งนี้ไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งเห็นควรให้มีการจัดตั้งส่วนงานติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยงานที่เข้าร่วมปฏิบัติกับ ศรชล. เพื่อให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานให้สนองตอบกับการบริการประชาชนตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

จากการศึกษารูปแบบ และแนวทางการทำประมงที่มีความรับผิดชอบ และเป็นมาตรฐานในระดับสากล ที่จะนำมาใช้เป็นต้นแบบในการปรับ และพัฒนากิจการประมงของประเทศไทย รวมทั้งการนำข้อเสนอของ EU มาเป็นแนวทางในการดำเนินการนั้นพบว่า กฎเกณฑ์ตามที่ EU กำหนดเป็นไปตามแนวทางจรรยาบรรณในการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อประเทศไทยได้ลงนามตั้งแต่ พ.ศ.2538 ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมจำนวนเรือเพื่อไม่ให้เกิดการทำประมงเกินขนาด (Overfishing) การทำหน้าทีในฐานะรัฐเจ้าของท่าเรือที่จะไม่ยอมให้มีเรือประมงที่ทำผิดกฎหมายเข้าเทียบท่าส่งสินค้าสัตว์น้ำ หรือการควบคุมเรือประมงที่จดทะเบียนสัญชาติตนเอง มิให้มีการกระทำผิดกฎหมายประมงโดยเฉพาะเรือประมง ที่ออกทำการประมงนอกน่านน้ำประเทศของตนเอง ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวตามที่ EU กำหนดยังเป็นไปตามแนวทางที่ FAO ให้ความสำคัญและคำนึงถึงการทำการประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรอีกด้วย ทั้งนี้จากการวิจัยยังพบว่ากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีการร่วมทำประมงกับประเทศไทยและมีเขตแดนทางทะเลที่ติดต่อกัน เช่น มาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหภาพเมียนมาก็ได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมาย และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับเรือประมงที่เข้าไปทำการประมงโดยไม่ได้รับการอนุญาตตามที่ปรากฏข่าวตามสื่อต่าง ๆ ที่มีการทำลายเรือประมงผิดกฎหมายดังกล่าวอยู่บ่อยครั้ง หรือแม้แต่ประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองก่อนประเทศไทยอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ก็ได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อปรับปรุงการทำการประมงให้เป็นไปตามที่ EU แนะนำจึงได้ผ่านพ้นจากการประเมิน

และได้รับการรับรองในการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายอย่างจริงจัง(ใบเขียว) โดยทั้ง 2 ประเทศดังกล่าว ดำเนินการในลักษณะเหมือนกัน คือ การจัดทำระบบติดตาม และเฝ้าตรวจ การทำประมง การควบคุมจำนวนเรือประมงมิให้มีการทำประมงเกินขนาด การควบคุมเรือประมงนอก น่านน้ำอย่างเคร่งครัด การทำข้อตกลงกับองค์กรประมงในภูมิภาคเพื่อการประสานข้อมูลการทำ ประมงให้มีมาตรฐานสากลตามที่ FAO กำหนด ดังนั้น จากแนวทางการปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่มีมาตรฐานการทำประมงที่ดี ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งตัวอย่าง ของประเทศต่าง ๆ ที่เคยได้รับการแจ้งเตือน (ใบเหลือง) ก็มีการนำข้อแนะนำจาก EU มาเป็นแนวทาง ปฏิบัติ ทำให้มีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับการยอมรับว่ามีการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบในระดับ สากล ซึ่ง ศรชล. สามารถนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อปรับใช้ให้เข้ากับบริบทการทำประมงของประเทศไทย ซึ่งก็คือ แนวทางที่ ศรชล. กำลังดำเนินการอยู่นั้นเอง เพียงแต่อาจต้องใช้เวลา เนื่องจากก่อนหน้านี้ ประเทศไทยยังไม่เคยมีการจัดระเบียบการทำประมงอย่างเคร่งครัดดังกล่าวมาก่อน จึงเกิดการต่อต้าน จากผู้ประกอบการค่อนข้างมาก ดังนั้นถือเป็นประสบการณ์ที่ดีในการที่ ศรชล. ต้องคำนึงถึงการเพิ่มการ สร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียในกิจการประมงให้มากขึ้น ด้วยการปฏิบัติการ สื่อสารทางยุทธศาสตร์โดยรัฐบาลต้องสร้างความมั่นใจให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องว่าการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวจะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่ว่าสถานการณ์ด้านการเมือง ภายในประเทศจะเป็น อย่างไรก็ตาม โดยเสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับทะเล การดูแล ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อให้การดำเนินการนโยบาย มีความต่อเนื่องต่อไป

ผลจากการวิจัย ทำให้ได้รับทราบบทเรียนของ ศรชล. ในการการแก้ไขปัญหาการทำ ประมงที่ต้องการการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยการจัดโครงสร้างหน่วย การจัดฝ่าย และส่วนงานต่าง ๆ รองรับงานที่จะต้องดำเนินการ เช่น งานด้าน สื่อสารยุทธศาสตร์ งาน การประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยงาน เป็นต้น รวมทั้งงานการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการบังคับ ใช้กฎหมายให้มีมาตรฐานการดำเนินการที่เป็นหนึ่งเดียว การจัดการองค์ความรู้ด้านกิจการประมงให้ ผู้ที่มาปฏิบัติงานร่วมกันให้ความรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เช่น การกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการ ประมงแห่งชาติ(FMP) การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) การควบคุมการทำประมง การตรวจสอบแรงงานประมงในทะเล เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังสามารถนำบทเรียนไปพัฒนางาน ด้านองค์วัตถุในการจัดทำระบบเฝ้าตรวจ และรายงานการทำการประมงเพื่อเป็นการจัดทำระบบแสดง ภาพการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) ในห้องศูนย์ข่าวสารทางทะเล ของ ศรชล.และ เชื่อมโยงข้อมูลไปแสดงให้กับห้องติดตามสถานการณ์ของ กปม. จท. และ รง. ให้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาาระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้สามารถเข้าถึงข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ทราบ หรือการแบ่งปันข้อมูลเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงอันจะทำให้ ศรชล. ได้ประโยชน์ในการบูรณาการงานด้านความมั่นคงและงานด้านการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิด กฎหมายได้ในคราวเดียวกันทางทะเลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น จึงขอเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ใน 3 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่

1. ระดับนโยบาย

1.1 ศรชล.ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการประมงมากขึ้น รวมทั้งหากจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต้องมีการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายภายใน ศรชล.ด้วยเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 การจัดทำโครงสร้างกำลังรบบรองรับภัยคุกคามที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินการของ NGO กลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวและต่อต้านการดำเนินการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การจัดระเบียบทางทะเล และการรักษากฎหมายในทะเลของ ทร. ในอนาคต

2. การนำไปใช้ในการปฏิบัติ

2.1 ศรชล.ควรใช้โอกาสจากการรับผิดชอบงานดังกล่าว ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศ และระบบแสดงภาพที่จะใช้ในการแสดงการรับรู้และเท่าทันสถานการณ์ในทะเลให้ครบในทุกมิติงานที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อความมั่นคงทางทะเลทั้งในและต่างประเทศ

2.2 ศรชล.ควรใช้โอกาสดังกล่าวในการพัฒนาศูนย์ฝึก หรือ ศูนย์อบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การบังคับใช้กฎหมายในทะเล

3. การนำผลไปศึกษาวิจัยต่อไป

3.1 ศรชล.ควรส่งเสริมให้มีการขยายผลการวิจัยงานบทบาทการบังคับใช้กฎหมาย และการเตรียมรับมือกับงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสิ่งแวดล้อมในทะเลอย่างไร เพื่อให้มีบทบาทนำ และช่วยสนับสนุนการรักษากฎหมายให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3.2 ศรชล.ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยลงไปในระดับ ศรชล.ภาคว่าจะสามารถนำนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร ในขณะที่เป็นหน่วยปฏิบัติ แต่ยังขาดเครื่องมือ และกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายทะเล เป็นต้น